

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERİNDE
ALGILADIKLARI İSTİSMAR**

Ahmet Selçuk KILINÇER

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2012

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ROMANTİK İLİŞKİLERİNDE
ALGILADIKLARI İSTİSMAR**

Ahmet Selçuk KILINÇER

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2012

KABUL VE ONAY

Ahmet Selçuk KILINÇER tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismar” başlıklı bu çalışma, 17.09.2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Nilüfer VOLTAN ACAR (Başkan)

Prof. Dr. Tuncay ERGENE

Yrd. Doç. Dr. Meliha TUZGÖL DOST (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Türkan DOĞAN

Dr. İbrahim KEKLİK

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Yusuf ÇELİK

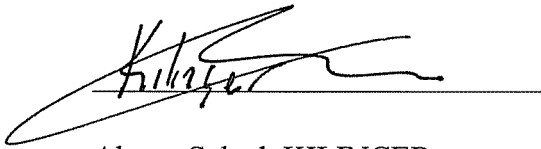
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

17.09.2012

Ahmet Selçuk KILINÇER

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca kendimi geliştirme fırsatı bulduğum, güzellik ve mutluluk dolu anlamlı bir süreç yaşadım. Benim için çok anlamlı olan bu yolculukta her zaman en iyiye ve en güzele ulaşmam konusunda beni destekleyen, akademik katkısı, güler yüzü, sabır ve anlayışıyla bu süreci benim için değerli kılan hocam ve tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Meliha TUZGÖL DOST'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım (tez sürecini siz anlamlı kıldınız, iyi ki varsınız).

Tez jürimde, değerli görüş ve önerileriyle araştırmama önemli katkılar getiren hocalarım Sayın Prof. Dr. Nilüfer VOLTAN ACAR'a, Sayın Prof. Dr. Tuncay ERGENE'ye, Sayın Yrd. Doç. Dr. Türkan DOĞAN'a, Sayın Dr. İbrahim KEKLİK'e; lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca kendilerinden eğitim almaktan mutluluk ve gurur duyduğum anabilim dalı hocalarıma teşekkür ederim.

Çalışmamın her aşamasında desteğini esirgemeyen, güven veren bakış açısı ve yardımlarıyla beni motive eden Sayın Doç. Dr. Nuri DOĞAN'a, uygulamalar sırasında her türlü desteği sağlayan Sayın Doç. Dr. Şenol DOST başta olmak üzere bütün hocalarıma teşekkür ederim. En değerli zamanı olan oyun saatlerini benimle paylaşan, dünyalar güzeli Deniz DOST'a kucak dolusu sevgilerimi gönderiyorum. Her zaman yardıma hazır tavırları ve sevgi dolu yaklaşımlarından dolayı pozitif enerji aldığım arkadaşlarım Olcay YILMAZ, Esin EFE, Bediha İPEKÇİ, Huriye KURTOĞLU, Özlem ULAŞ, Seval KIZILDAĞ, Didem KEPİR, Fatma ARICI, Selen DEMİRTAŞ ZORBAZ, Tülin ACAR ve bölümdeki bütün araştırma görevlisi arkadaşlara teşekkür ederim.

İyi bir eğitim alabilmem için her türlü desteği sağlayan bana güç veren canım annem Mihriban KILINÇER'e, canım babam Lütfi KILINÇER'e kardeşlerim İlknur, Muhammed, Veysel ve Hatice'ye sonsuz teşekkür ederim. Güler yüzleri ile beni her zaman misafir eden evlerinin ve gönüllerinin kapısını açan değerli öğretmenlerim

Melahat ve Cevdet KAYAR'a, yüksek lisans eğitimimi sonuna kadar destekleyen eğitim ve yönetim anlayışını örnek aldığım eski kurum müdürüm Sayın Ali DİKER'e ve sevgili eşi Emel DİKER'e, yeni kurum müdürüm Fevzi YÜKSEL'e komşularım ve can dostlarım Canan-Engin TURAN, Medine-Rıza ESEBALI, Zeynep-Volkan AYDOĞDU ve Neşe-Şinasi TEZEL çiftine çok teşekkür ederim.

Tez sürecinde benden daha fazla emek harcadığı, bana sonuna kadar güvendiği, inandığı ve beni desteklediği için canım eşim Nursen KILINÇER'e teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimime başladığım ay içerisinde dünyaya gelen ve tez çalışmalarımı büyüyen, "anne" ve "baba" kelimesinden önce "tez" ve "ödev" kelimesini öğrenen, Pepee ve Keloğlan'ından taviz vererek bilgisayarını benimle paylaşan canım oğlum Yusuf Alim'e sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

KILINÇER, Ahmet Selçuk. *Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismar*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları istismar davranışlarının incelenmesi amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Araştırma grubu 2011–2012 Öğretim Yılı Bahar Dönemi’nde Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nin çeşitli bölümlerinde öğrenim görmekte olan 280’i (% 68.1) kadın ve 131’i (% 31.9) erkek olmak üzere toplam 411 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada, üniversite öğrencilerin yaşadıkları romantik ilişki sürecinde algıladıkları istismarı belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (RİDÖ), bağlanma boyutlarını belirlemek amacıyla Fraley, Waller ve Brennan (2000) tarafından geliştirilen ve Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal (2005) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II” (YİYE-II), benlik saygısını belirlemek amacıyla Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen ve Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılan “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği’nin benzer ölçek geçerliğini belirlemek amacıyla Curun (2001) tarafından geliştirilen “İlişki Doyum Ölçeği” (İDÖ) kullanılmıştır. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bilgiler, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile elde edilmiştir.

Öğrencilerin demografik özellikleri ile psikolojik özelliklerinin romantik ilişkide maruz kalınan istismarı yordama düzeylerini belirlemek ve değişken gruplarını karşılaştırmak amacıyla aşamalı regresyon analizi kullanılmıştır. Bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutu, benlik saygısı ve akademik başarı değişkenleri psikolojik değişkenler grubu

olarak, cinsiyet, yaş, ilişki süresi ve anne-babanın birliktelik durumu demografik değişkenler olarak ele alınmıştır.

Aşamalı regresyon analizi sonuçlarına göre ilk modelde yer alan benlik saygısı, kaygı ve kaçınma bağlanma boyutları ve akademik başarı değişkenlerinden sadece benlik saygısı romantik ilişkide maruz kalınan istismarı anlamlı olarak yordamaktadır. İkinci modelde ilk modeldeki değişkenlere ek olarak cinsiyet, yaş, ilişki süresi ve anne-babanın birliktelik durumu ele alınmıştır. İkinci modelde benlik saygısı, kaçınma bağlanma boyutu, cinsiyet, yaş ve ilişkinin süresinin romantik ilişkide maruz kalınan istismarın anlamlı yordayıcıları olduğu saptanmıştır. Kaygı bağlanma boyutu, akademik başarı ve anne-baba birliktelik durumu romantik ilişkide maruz kalınan istismarı anlamlı olarak yordamamaktadır. Bu araştırmanın sonuçlara göre, psikolojik değişkenlerin romantik ilişkide maruz kalınan istismarı açıklama gücü demografik değişkenlerden daha etkilidir. Bulgular literatür ışığında tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Romantik İlişki, İstismar, Bağlanma, Benlik Saygısı, Üniversite Öğrencileri.

ABSTRACT

KILINÇER, Ahmet Selçuk. Perceived Abuse in Romantic Relationships among University Students, MA Thesis, Ankara, 2012

This descriptive study was conducted to examine the perceived abuse in romantic relationships among university students. The sample composed of 411 (280 female, 131 male) students studying in Hacettepe University, Faculty of Education in 2011-2012 term. Throughout the study three different scales have been utilized: (1) “Romantic Relationship Assessment Inventory”, developed by the researcher to assess the abuse which university students perceive in their romantic relations, (2) “Experiences in Close Relationship Inventory-II”, developed by Fraley, Walley, Brennan (2000) to investigate dimensions of attachment and adapted to Turkish by Selçuk, Günaydın, Sümer and Uysal, (3) “Rosenberg Self- Esteem Scale” developed by Rosenberg (1965) and adapted to Turkish by Çuhadaroğlu (1986) was used to measure self-esteem. In addition, in order to test concurrent validity of “the Romantic Relationship Assessment Inventory”, “Relationship Satisfaction Scale”, developed by Curun (2001) was utilized. A “Personal Information Form” developed by the researcher was used to gather students’ socio-demographic information.

Step-wise regression analysis was used to determine the degrees to which demographic and psychological variables predicted abuse in a romantic relationships Gender, duration of romantic relationships and parents’ marital status were demographic variables while attachment related anxiety, attachment related avoidance, self-esteem and grade point average were psychological variables of the study.

Step-wise regression analyses showed that: of the variables in the first model, i.e. self-esteem, anxiety or avoidance dimensions of attachment, and grade point average; only self-esteem significantly predicted abuse experienced in romantic relationships. In the second model, the variables; gender, age, duration of the relationship, and parents’

marital status were added to the model-in addition to the variables in the first model. In the second model, self-esteem, the avoidant dimension of attachment, duration of the relationship, age and gender were significant predictors of abuse experienced in romantic relationships. Grade point average and the anxious dimension of attachment did not significantly predict the abuse experienced in romantic relationships. The result of the study showed that psychological variables predicted the abuse experienced in romantic relationships better than the demographic variables of the study. Results, limitations of the study and implications for psychological counselors and for future research were discussed.

Keywords: Romantic relationships, abuse, attachment, self-esteem, university students.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM	6
1.2. Alt Problemler	6
1.3. TANIMLAR	7
1.4. SAYILTI	8
1.5. SINIRLILIKLAR	8
1.6. ARAŞTIRMANIN GEREKÇESİ VE ÖNEMİ	9

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	12
2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE	12
2.1.1. İstismar İle İlgili Kuramsal Çerçeve	12
2.1.1.1. Feminist Kuram	12

2.1.1.2. Güç Kuramı	14
2.1.1.3. Sosyal Öğrenme Kuramı	15
2.1.1.4. Çatışma Kuramı	16
2.1.1.5. Durumsal Model	18
2.1.1.6. Kaynak Kuramı	19
2.1.1.7. Stres Kuramı	20
2.1.1.8. Psikanalitik Kuram.....	21
2.1.1.9. Disinhibisyon Kuramı	22
2.1.1.10. Kişilik Kuramı.....	23
2.1.1.11. Yükleme Kuramı.....	24
2.1.2. Bağlanma İle ilgili Kuramsal Çerçeve	24
2.1.3. Benlik Saygısı İle ilgili Kuramsal Çerçeve.....	30
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	33
2.2.1. Romantik İlişkilerde Algılanan İstismar İle İlgili Araştırmalar.....	33
2.2.2. Bağlanma Stilleri ve Romantik İlişkide İstismar İle İlgili Araştırmalar	39
2.2.2. Benlik Saygısı ve Romantik İlişkide İstismar İle İlgili Araştırmalar.....	41
BÖLÜM III	
YÖNTEM.....	44
3.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN BİREYLER	44
3.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	44
3.2.1. Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (RİDÖ).....	45
3.2.1.1. RİDÖ'nün Geliştirilme Aşaması.....	45

3.2.1.2. RİDÖ'nün Geçerlik ve Güvenirliğinin İncelenmesi Sırasında Yapılan İşlemler	51
3.2.1.3. RİDÖ'nün Puanlanması	54
3.2.2. İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ)	54
3.2.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanter-II (YİYE II)	55
3.2.4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	57
3.2.5. Kişisel Bilgi Formu	58
3.3. İŞLEM YOLU	58
3.4. VERİLERİN ANALİZİ	59

BÖLÜM IV

BULGULAR	61
4.1. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordayan Değişkenlere İlişkin Bulgular	62
4.2. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordayan Psikolojik Değişkenlere İlişkin Bulgular	63
4.3. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordayan Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular	64
4.4. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Demografik ve Psikolojik Özelliklerin Açıklama Düzeyine İlişkin Bulgular	66

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM	67
5.1. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordayan Psikolojik Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	67

5.1.1. Benlik Saygısının Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	67
5.1.2. Bağlanmanın Kaygı ve Kaçınma Alt Boyutlarının Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	68
5.1.3. Akademik Başarının Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	70
5.2. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordayan Demografik Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	71
5.2.1. Yaşın Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	71
5.2.2. Cinsiyetin Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	72
5.2.3. İlişkinin Süresinin Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	73
5.2.4. Anne Babanın Birliktelik Durumunun Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	74
5.3. Demografik ve Psikolojik Değişkenlerin Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Açıklama Düzeyine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu	75

BÖLÜM VI

VARGI VE ÖNERİLER	77
Araştırmacılara Öneriler.....	78
Psikolojik Danışmanlara Öneriler	80
KAYNAKÇA	82

EKLER	103
Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin Demografik Özellikleri.....	102
Ön Çalışma Anket Formu	104
Ölçek Geliştirme Ön Çalışma Sonuçları	105
Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (RİDÖ) Uzman Görüşü Formu.....	111
Ridö Maddelerinin Birinci Boyuttaki Faktör Yükleri.....	115
Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (RİDÖ)	117
İlişki Doyum Ölçeği (İDÖ)	119
Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II).....	120
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği.....	121
Kişisel Bilgi Formu	122

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. RİDÖ'nün doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre model uyum göstergeleri.....	53
Tablo 2. Bağımsız değişkenlerin birbirileri ve bağımlı değişkenler ile ilişkilerini gösteren betimsel tablo.....	61
Tablo 3. Romantik ilişkilerde algılanan istismar puanlarının yordanmasına ilişkin aşamalı regresyon analizi sonuçları	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Bartholomew'in İki Boyutlu Dört Yetişkin Bağlanma Modeli 28
- Şekil 2. RIDÖ'nün deneme uygulamasına ilişkin özdeğer-bileşen grafiği..... 49

BÖLÜM I

GİRİŞ

Diğer insanlara ve sosyal etkileşime duyulan ihtiyaç insan varoluşunun vazgeçilmez bir yönüdür. Birey çevresiyle kurduğu sosyal ilişkiler aracılığıyla kendini, çevresini tanır ve gelişir. Dolayısıyla insanlar arasında kurulan yakın ilişkiler, sosyal ilişkilerin en önemli alanıdır. Sağlıklı kurulan yakın ilişkiler, kişinin gelişimi için gerekli temeli şekillendirir, bireylerin düşünce ve davranışlarını biçimlendirir (Noam ve Fischer,1996). Çocuğun doğumuyla birlikte, kendisi, yakın ilişkide olduğu insanlar ve sosyal çevresi arasında, insan olmanın gerektirdiği, yaşam boyu sürecek karşılıklı uyum süreci başlamış olur. Yakın ilişkiler, kişinin tüm hayatında, gelişiminin her evresinde değişen ihtiyaç ve durumlara uyumunu etkiler. Bowlby (1980) belirli bireylerle yakın duygusal bağlar kurma eğilimini insan doğasının temel bir bileşeni olarak kabul eder. Bu eğilim bebeklerde vardır ve yaşamın her döneminde devam eder. Yaşamın erken dönemlerinden kalma yakınlık etkileşimleri, sonraki dönemlerde hangi ilişkilerin şekilleneceğini belirler. Diğer insanların ilişki kurma tarzına uyabilmek için, kişi kendi davranışlarını ayarlamak zorunda kalabilir (Cardillo,2004). Bartholomew (1990)'a göre bebek ile bakıcısı arasında gelişen bağlanma stili bireyin gelecekteki ilişkilerini etkiler, başka bir deyişle sonraki sosyal ilişkilerinin prototipini oluşturur. Bağlanma ilişkileri, erişkinlerin duygusal yaşamında güçlü bir rol oynar (Bowlby, 1980).

Düşünce ve davranışları şekillendirerek kişinin gelişimi üzerinde önemli etkiye sahip olan yakın ilişkiler, bebeğin doğumu ile başlar. Köknel (1998)'e göre bebeklik dönemiyle başlayan ve çocukluk döneminde devam eden sevgi ve ilgi gereksinimi gençlik çağında artar. Bu dönemde genç çevresinden ilgi ve sevgi bekler. Erikson (1968) erişkinliğin ilk yıllarının en önemli tehdidinin yakın ve derin ilişki kuramayıp yalnız kalmak olduğunu belirtir. Erikson (1968)'a göre genç yetişkinlik döneminde bireyler gelişimsel açıdan yakın ilişkiler kurma evresindedirler. Özellikle bir önceki

gelişimsel dönemde güçlü bir kendilik duygusu kazanan genç yetişkin, bu dönemde kendi kimliğini başkasıyla bütünleştirmeye hazırdır. Yakın ilişki kurabilmek için gerekli yetileri geliştiren birey başkalarına bağlanıp karşılıklı doyum sağlayan bir ilişki kurabilir. Erikson (1968)'a göre, bu dönemdeki genç yetişkinler diğerleriyle derin kişisel bağlanmalar gerçekleştiremezse, yalnızlık yaşarlar ve kendilerine odaklanırlar. Yaşamın önemli bir parçasını oluşturan üniversite yılları, ergenlik dönemi gibi kritik bir dönemin ardından başlar ve gencin yaşamında önemli değişimler yaşanır. Üniversite öğrencileri bir taraftan yeni bir ortama uyum sağlamaya çalışmakta diğer taraftan ise içinde buldukları genç yetişkinlik gelişim döneminin, gelişim görevleri ile karşı karşıya kalırlar. Bu durum üniversite öğrencileri için oldukça zorlayıcı olabilir (Özgüven, 1998).

Yetişkinliğe geçişin yaşandığı, bilişsel, sosyal ve duygusal değişimlerin meydana geldiği dönemi kapsayan üniversite yıllarında yaşanan romantik ilişkiler bireyin gelişiminde önemli rol oynar. Ayrıca yetişkin rollerini geliştirme sürecinde olan ve toplumda yetişkin birey olarak yer edinme çabası içerisine giren birey için hayatını sürdüreceği kişiyi bulma açısından da bu dönemde yaşanan romantik ilişkiler büyük önem taşır. Furjman ve Schaffer (2003)'a göre geç ergenlik döneminde yaşanan romantik ilişkiler, gençlerin gerekli davranışları geliştirerek yetişkin yaşamına daha iyi uyum sağlamaları için gençlere önemli olanaklar sağlar.

Etchevery, Le ve Charania (2008)'e göre bireylerin en önemli psikososyal gelişim görevleri arasında yer alan romantik ilişkiler, sağlıklı yetişkin ilişkileri geliştirmek için gerekli olan becerilerin gelişiminde de önemli rol oynar; ancak üniversite öğrencilerinin gelişimi için önemli etkiye sahip olan romantik ilişkiler bazen istismarı da barındırabilir. Creasey ve Ladd (2004)'e göre üniversite öğrencilerinin psikolojik danışma merkezlerine başvurma nedenlerinden birisi romantik ilişkilerinde yaşadıkları güçlüklerdir.

İlişkilerde farklı istismar türleri söz konusudur. Yaşanan istismar türlerinden biri de partner istismarıdır. Literatürde partner istismarının yanı sıra, yakın partner şiddeti (intimate partner violence), yakın partner istismarı (intimate partner abuse), eş istismarı / şiddeti (spousal abuse / violence) ve aile içi şiddet (domestic violence) gibi kavramların da kullanıldığı görülmektedir. İstismar ve şiddet kavramları özellikle fiziksel istismar ile fiziksel şiddet söz konusu olduğunda net olarak birbirinden ayrılamamakta, her ikisinin de benzer anlamda kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte ilişkideki güç ve kontrol sağlama veya zarar verme davranışı duygusal / psikolojik olduğunda, istismar kavramının tercih edildiği görülmektedir.

Merrell (2001) romantik ilişkilerde yaşanan istismarı, duygusal bir beraberlik yaşayan çiftlerin karşılıklı olarak birbirilerine uyguladıkları veya birinin ötekine uyguladığı psikolojik, fiziksel ve cinsel zorlama yoluyla güç ve kontrol sağlama davranış ve tutumları olarak tanımlamıştır. Furlong ve diğerleri (2005), duygusal bir beraberlik yaşayan ve evli olmayan, yaşları on altı ile yirmi dört arasındaki kadınların ve erkeklerin birbirlerine veya partnerlerden birinin diğerine uyguladığı şiddet içeren davranışları ya da tehditleri flört şiddeti olarak tanımlamaktadır. Başka bir tanımlamada Saltzman, Fanslow, McMahon ve Shelley (2002), romantik ilişkilerde yaşanan istismarı duygusal birliktelikte eşlerin birbirilerine uyguladıkları fiziksel, cinsel ve duygusal zararlar olarak açıklamaktadır. Romantik ilişkilerde yaşanan istismar ile ilgili tanımlara bakıldığında istismarın duygusal, fiziksel ve cinsel olmak üzere üç boyutunun ön plana çıktığı görülmektedir.

Duygusal istismar, yakın ilişkide eşlerden birinin diğerini inciten sözel veya sözel olmayan eylemleridir. Duygusal istismar fiziksel güç kullanımını içermeyen davranışlar ile gerçekleşir (Loring, 1994). Duygusal istismar uygulayan birey, duyguları ve duygusal ihtiyaçları bir tehdit aracı olarak kullanarak romantik ilişkide olduğu kişinin benlik saygısını azaltmaya çalışır. Mouradian (2000)'e göre duygusal istismar bağırma, aşağılama, alay etme, duygulara kayıtsız kalma, ilişkiyi bitirmeyle tehdit etme, sevgi göstermeme gibi davranışları içerir.

Fiziksel istismar ise flört edilen kişiye fiziksel acı verme veya yaralama niyeti ile olan eylemleri içerir (Abraham, 1999). Saltzman ve diğerleri (2002)'ne göre fiziksel istismar, eşler arasında ölüm, sakatlama, yaralama veya incitme potansiyeline sahip kasıtlı güç kullanımınıdır. Mouradian (2000)'a göre romantik ilişkide olan bireylerin birbirilerine karşı gösterdikleri tokat atma, saçını çekme, cisim fırlatma, tırmalama, tekme atma gibi davranışlar fiziksel istismar davranışlarıdır.

Cinsel istismarı ise Abraham (1999), flört edilen kişi tarafından cinsel tacize uğrama, istek dışı cinsel davranışlara zorlanma, cinselliğin bir tehdit aracı olması ve tecavüz gibi cinsel davranışlar olarak tanımlar. Mouradian (2000)'e göre ise yaşanan romantik ilişkilerde, eşi istek dışı cinsel ilişkiye, oral veya anal ilişkiye zorlama, doğum kontrolünü engelleme, cinsel bölgelere fiziksel şiddet gibi davranışlar cinsel istismar davranışlarıdır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Hastalıkları Kontrol Merkezleri (Centers for Disease Control, 2007)'nin yaptığı bir araştırmada 18 yaş ve üstünde olan, 5.3 milyon kadın ve 3.2 milyon erkek, toplam 8.5 milyon ilişki şiddeti mağduru yetişkin olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucuna göre, bir yılda ilişki şiddeti mağdurları arasında iki milyonu tıbbi yardıma ihtiyaç duymakta ve 1300 kişi ise şiddet sonucu hayatını kaybetmektedir. Türkiye dışındaki çalışmalarda, romantik ilişkilerde yaşanan istismar sonucunda, istismara maruz kalan bireylerin istismara maruz kalmayanlara göre daha yüksek oranda depresyon, kaygı, post travmatik stres bozuklukları yaşadıklarını, benlik saygılarının düşük olduğunu ve yüksek oranda madde bağımlılığının gözlemlendiği sonucuna varılmıştır. (Golding, 1999; O'Leary, 1996; Stark ve Flitcraft, 1988; Sugarman, Aldarondo ve Boney-McCoy, 1996; Testa ve Leonard, 2001).

Romantik ilişkilerde istismar ve şiddet önemli bir sorundur. Üniversite öğrencileri ise genç yetişkin olarak gelişimsel anlamda yakın ilişkiler kurma arayışı içinde olan bireylerdir. Bu yakın ilişkiler kapsamında üniversite öğrencileri için romantik ilişkiler önemli bir öneme sahiptir. Heather ve Wyndol (2001)'a göre ergenliğin sonlarına doğru bireyler ailelerinden ve arkadaşlarından çok, kendilerini yakın gördükleri ve daha çok

karşı cinsten bireylerle etkileşim kurmayı tercih ederler. Bireyler romantik ilişki içerisinde oldukları eşleriyle daha fazla zaman geçirmeye çalışırlar. Ergenler için romantik ilişkiler birçok açıdan destek kaynağıdır. Bu dönemde gençler annelerine olan bağlanma figürlerini ve destek gereksinimlerini yakın arkadaşlarında ararlar. Bu nedenle sağlıklı kurulan yakın ilişkiler, bireyin bağlanma gereksinimini karşılayarak, psikososyal gelişimini destekleyerek bireyin sağlıklı bir kimlik geliştirmesine yardımcı olabilir. Araştırma sonuçları sevilen kişiye karşı şiddet uygulamanın bilişsel bir eylem olmadığını, geliştirilen güvensiz bağlanma stiline bilinçsiz bir şekilde yansımaları olduğunu ileri sürer. Araştırmacılar istismara uğrayan veya istismar uygulayan kişilerin yeni bağlanma stilleri geliştirmediği sürece istismar eylemlerine devam edeceklerini savunurlar. Çalışmalar, bireylerin bağlanma stilleri ile yaşadıkları ilişkilerin birbiriyle bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur (Feeney ve Noller, 1992; Kirkpatrick ve Davis, 1994; Hazan ve Shaver, 1994; Brennan ve Shaver, 1995; Collins, 1996; Solmuş, 2003; Büyükşahin, 2006).

Snell ve Finney (2002) insanların benliklerine bakışlarıyla ilişkili bireysel eğilimlerinin, onların yakın ilişkileri üzerinde güçlü etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Hetherington (2003)'a göre yaşam boyunca kurulan yakın ilişkilerin kalitesi, psikolojik ve fiziksel sağlık ile iyilik halini etkileyerek bireyin kendisini değerli ya da değersiz görmesine neden olmakta ve bireyin benlik saygısını etkileyebilmektedir. Çocuklar ve ergenler ile olan araştırmalarda istismara uğrayan bireylerin istismara uğramayan bireylere göre benlik saygısı düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür (Arıcıoğlu, 2003; Kırımsoy, 2003; Aktaş, 2004; Yıldız, 2007).

Genç yetişkinlik döneminde bulunan üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen bu araştırmanın amacı, bağlanmanın alt boyutları olan kaygı ve kaçınmanın, benlik saygısının, akademik başarının, yaşın, cinsiyetin, ilişkinin süresinin ve anne babanın birliktelik durumunun üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları istismarı yordayıp yordamadığını belirlemektir.

1.1. PROBLEM

Psikolojik değişkenler (benlik saygısı, bağlanma alt boyutları olan kaygı ve kaçınma, akademik başarı) ve demografik değişkenler (yaş, cinsiyet, ilişkinin süresi ve anne-babanın birliktelik durumu) üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları istismarı yordamakta mıdır?

1.2. ALT PROBLEMLER

1.2.1. Psikolojik değişkenler (benlik saygısı, bağlanma alt boyutları olan kaygı ve kaçınma, akademik başarı) üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide maruz kaldıkları istismarı yordamakta mıdır?

1.2.1.1. Benlik saygısı üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide maruz kaldıkları istismarı yordamakta mıdır?

1.2.1.2. Bağlanma alt boyutları olan kaygı ve kaçınma üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide maruz kaldıkları istismarı yordamakta mıdır?

1.2.1.3. Akademik başarı üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide maruz kaldıkları istismarı yordamakta mıdır?

1.2.2. Demografik değişkenler (yaş, cinsiyet, ilişkinin süresi ve anne-babanın birliktelik durumu) üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide maruz kaldıkları istismarı yordamakta mıdır?

1.2.2.1. Yaş üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide maruz kaldıkları istismarı yordamakta mıdır?

1.2.2.2. Cinsiyet üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide maruz kaldıkları istismarı yordamakta mıdır?

1.2.2.3. İlişkinin süresi üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide maruz kaldıkları istismarı yordamakta mıdır?

1.2.2.4. Anne babanın birliktelik durumu üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide maruz kaldıkları istismarı yordamakta mıdır?

1.2.3. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarı demografik ve psikolojik değişkenlerin yordama düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

1.3. TANIMLAR

Araştırmaya ilişkin kavramların tanımları aşağıda sunulmuştur.

Romantik İlişkide İstismar: Evli olmayan ve duygusal bir beraberlik yaşayan çiftlerin karşılıklı olarak birbirlerine uyguladıkları psikolojik, fiziksel ve cinsel zorlama yoluyla güç ve kontrol sağlama davranış ve tutumlarıdır (Merrell, 2001).

Bağlanmanın Kaygı Boyutu: Terk edilme veya reddedilme korkusunu içeren bağlanma biçimidir (Brennan, Clark ve Shaver, 1998). Kaygılı bağlanan birey davranışlarını kontrol etmekte güçlük yaşar ve yakın ilişkide olduğu kişiye ihtiyaç duyduğunda ulaşamayacağı konusunda kaygılıdır.

Bağlanmanın Kaçınma Boyutu: Başkalarına yakın olma veya bağımlı olma ile ilgili kaçınmayı, duygusal bağımsızlığı sürdürmeyi içerir (Brennan, Clark ve Shaver, 1998). Kaçınma bağlanma biçimine sahip kişiler başkalarına karşı ilgisizdirler ve yakınlığı

sınırlı tutarlar. Eşlerine karşı duygusal ve fiziksel olarak bağımsızlıklarını koruma eğilimindedirler.

Benlik Saygısı: Benliğin duygusal boyutudur. Bireyler, kim olduklarına dair belirli fikirlere sahip oldukları gibi belirli duygulara da sahiptirler. Yani benlik saygısı, bireyin benliği beğenme ve değerli bulma derecesidir (Adams, 1995).

1.4. SAYILTI

Araştırmanın sayıtlısı aşağıda verilmiştir:

Araştırmaya katılan öğrenciler, kendilerine verilen veri toplama araçlarını içtenlikle ve nesnel olarak yanıtlamışlardır.

1.5. SINIRLILIKLAR

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir.

1.5.1. Bu araştırma, 2011–2012 eğitim-öğretim yılı Bahar Döneminde Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenimlerine devam eden ve uygulamaya gönüllü olarak katılan öğrencilerden toplanan veriler ile sınırlıdır.

1.5.2. Araştırma Hacettepe Üniversitesi eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirildiğinden; araştırmadan elde edilen bulgular, diğer gruplara, araştırma grubuna benzediği ölçüde genellenebilir.

1.5.3. Öğrencilerin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar konusunda toplanan veriler, Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği'nin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

1.5.4. Öğrencilerin bağlanma stillerine ilişkin veriler, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II'nin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

1.5.5. Öğrencilerin benlik saygısına ilişkin veriler, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

1.6. ARAŞTIRMANIN GEREKÇESİ VE ÖNEMİ

Yakın ilişkiler, kişinin tüm hayatında, gelişiminin her evresinde değişen ihtiyaç ve durumlara uyumunu etkiler. Kişilik gelişimi üzerinde önemli etkiye sahip olan yakın ilişki içerisinde birey, sosyal ilişki kurmayı, kendini ifade etmeyi, hoşgörülü olmayı ve güvenli davranış geliştirmeyi öğrenir. Özellikle yakın ilişkiler anlamında kurulan romantik birliktelikler, insanın yaşamının çok anlamlı ve vazgeçilmez yönünü oluşturur. Bireyler içinde buldukları gelişim döneminin özelliklerine bağlı olarak bu dönemde sağlıklı romantik ilişkilere ihtiyaç duyarlar. Genç yetişkinlik döneminde kurulan yakın ilişkiler bireyin gelişimsel görevlerini başarması ve psikolojik açıdan genci desteklemesi açısından önem taşır. Arnett (2000)'a göre genç yetişkinler için romantik ilişkiler sadece cinsel çekimi değil aynı zamanda değerleri, inançları, mutluluğu, tercihleri, duyguları, sırları, üretkenliği paylaşmayı da içerir. Bir başka insanla romantik ilişkiyi başlatma ve sürdürme yeteneği, genç yetişkinlerin sağlıklı bir kimlik oluşturması için önemlidir.

Keklik (2004)'e göre gelişimsel açıdan genç yetişkinlik döneminde bulunan üniversite öğrencileri eğitimlerine devam edebilmek için buldukları ortamdan yeni ortamlara girerler. Bu dönem birçok bireyin ilk uzun süreli romantik ilişkilerini yaşadığı bir süreç olması açısından çok önemlidir. Genç yetişkinlik döneminde üniversite

öğrencilerinin kendilerini algılamaları geliştikçe, üniversite öğrencileri diğerlerinden aldıkları sosyal desteği yargılayarak başkalarına ve kendilerine dair içsel çalışma modelleri geliştirirler. Üniversite yılları bir kişilik oluşumu süreci olduğu için bireyin kendine ve başkalarına yönelik böylesi algılamaları oldukça kritiktir, çünkü üniversite yıllarının genç yetişkin açısından kalitesi kimlik gelişimini etkiler (Chickering ve Reisser, 1993; Rice ve Cummings, 1996; Akt: Keklik, 2004). Erikson (1968)'a göre genç yetişkinlik döneminde bireyler gelişimsel açıdan yakın ilişkiler kurma evresindedirler ve bu dönemdeki genç yetişkinler diğerleriyle derin kişisel bağlanmalar gerçekleştiremezse, yalnızlık yaşarlar ve kendilerine odaklanırlar.

Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler ve ihtiyaçları konusunda gerçekleştirilen araştırmalar, öğrencilerin üniversite yıllarında çeşitli psikolojik problemlerle karşı karşıya kaldıklarını ve bu problem alanları ile ilgili yardıma ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Aluede, Imhonde ve Eguavoen (2006) üniversitedeki psikolojik danışma merkezine yardım için başvuruda bulunan üniversite öğrencilerinin % 22'sinin ilişki problemi yaşadığını ve % 7,4'ünün ise cinsel tacize uğradığını saptamışlardır. Diğer bir araştırmada psikolojik danışma merkezine yardım almak amacıyla başvuran üniversite öğrencilerinin % 45,7'sinin duygusal problemler ve % 4,3'nün ise cinsel taciz nedeniyle başvurdukları görülmüştür (Schweiter, 1996). Bilgin (2000) üniversite öğrencilerinin yaşadıkları en büyük sorunlar arasında yakın ilişkilerin de olduğunu belirtir. Doğan (2012)'nin Başkent üniversitesinde 1997-2008 yılları arasında psikolojik danışma merkezinden yardım alan üniversite öğrencilerinin problem alanlarını incelediği araştırmasında, üniversite öğrencileri açısından romantik ilişkilerde yaşanan problemlerin yıllara göre değişkenlik gösterdiği ve üniversite öğrencileri için önemli problem alanlarından biri olduğu sonucuna varılmıştır.

Romantik ilişkilerde yaşanan istismar davranışlarının bireyleri olumsuz etkilediği araştırmalarla ortaya konmuş ve başta ABD olmak üzere çoğu ülkede romantik ilişkilerde yaşanan istismar önlenemez bir toplum sorunu olarak görülmeye başlanmıştır (Creasey ve Ladd, 2004). Dolayısıyla üniversite yıllarında yaşanan romantik ilişkilerde

maruz kalınan istismar davranışlarının incelenmesi, hangi değişkenlerle ilişkili olduğunun belirlenmesi üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilecek bireysel ve grupla psikolojik danışma çalışmalarına, koruyucu ve önleyici ruh sağlığı çalışmaları kapsamında hazırlanacak uygun müdahale programlarının geliştirilmesine katkı sunabilir.

Yurt dışında romantik ilişkide yaşanan istismara yönelik pek çok araştırma yapılmasına karşın Türkiye’de ergenlerin ve gençlerin romantik ilişkilerindeki istismar davranışlarının incelenmesine yönelik çalışmalar oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın, bu alandaki yeni çalışmalar için bir başlangıç olabileceği düşünülmektedir. Sağlıklı bir toplum ve sağlıklı bir gelecek için üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarın tanımlanması, risk gruplarının belirlenmesi ve önleyici çalışmaların yapılması önemlidir. Ayrıca, bu çalışmada üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları istismarı belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirilmiş olmasının konu ile ilgili yeni araştırmalara ve istismar risk gruplarının belirlenerek önleyici programların hazırlanmasına katkı getireceği düşünülmektedir.

Lichter ve McCloskey (2004)’e göre genç yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde yaşanan istismar, yetişkinlik döneminde evlilik ilişkisinde yaşanan istismar ile benzerlik gösterir. Ayrıca yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde yaşanan istismara ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde yaşanan istismarın kaynaklık ettiği düşünülmektedir. Bu bağlamda üniversite yıllarında romantik ilişkilerde yaşanan istismar davranışları, gelecekte kurulacak romantik veya evlilik ilişkilerinde benzer davranışların gelişmesinin yordayıcısı da olabilir. Bu nedenle genç yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerde istismar davranışlarının anlaşılmasının ve uygun müdahale yöntemlerinin uygulamaya konmasının gelecekte kurulacak evlilik ilişkisinin sağlığı açısından da önleyici bir rolü olacağı düşünülebilir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde istismar, bağlanma ve benlik saygısı ile ilgili kuramsal bilgiler sunulmuştur. Daha sonra istismar, bağlanma ve benlik saygısı ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. İstismar İle İlgili Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde istismar kavramı ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir. Farklı kuramların bakış açısıyla istismar kavramı açıklanmıştır.

2.1.1.1. Feminist Kuram

Feminist kuram yakın ilişki istismarını bu ilişkilerin geliştiği sosyal kültürel yapıları inceleyerek açıklamaya çalışır. Feminist kuram, kadını erkeğin karşısında ekonomik, yasal, eğitimsel ve diğer yönlerden güçsüzleştiren ve cinsiyet eşitsizliğini toplumsal bir zemine yerleştiren ataerkil aile ideolojisi üzerine odaklanır. Lenton (1995)'a göre yakın ilişki şiddetinin ana nedeni ataerkil toplum içerisinde cinsiyet ayrımcılığı ve kadın eşitsizliğinin var olmasıdır. Naugla ve Bell (2008)'e göre toplum tarafından belirlenmiş olan ve çocukluk döneminde bireylere öğretilen cinsiyet rolleri erkekleri kadınlar üzerinde güçlü kılar veya erkekleri kadınlar üzerinde güç iddia eden konuma getirir. Cinsiyet rolleri, kadının mağdur edilmesine ve erkekler tarafından kadına karşı şiddet uygulanmasına neden olur. Böylece fiziksel şiddeti de içeren birçok davranış erkekler

tarafından, aileleri ve kadınlar üzerinde güç göstermek ve kontrolü sağlamak amacıyla kullanılabilir.

Kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin ve güç farkının kadına yönelik şiddetin sürekliliğini sağladığını savunan Swift (1987) çalışma hayatındaki cinsiyet ayrımının da kadına yönelik uygulanan istismarı tetiklediğine inanır. Swift (1987)'e göre kadınlara, aile ve toplum içerisindeki kadın ve erkek rolleri öğretilir. Bu roller öğretilirken kadına erkeğin egemen olduğu aynı şekilde erkeklere de kadının hayatını yönetebilme ve kadını kontrol etme hakkına sahip oldukları öğretilir. Bu toplumsal öğrenmeler ilerleyen süreçte kadının yakın ilişkilerde yaşanan her türlü problemin sorumlusu olarak kendisini görmesine neden olur. Böylece yakın ilişkilerde kadın kendisini suçlu hissederek istismara kapı aralamış olur.

Feminist kuramın savunucularından Dutton (2006)'a göre yakın ilişki istismarının iki temel sebebi bulunur. Bu nedenler, toplumun ataerkil olması ve erkeklerin de bu ataerkil yapıyı sürdürmek istemesidir. DeKeseredy ve Dragiewicz (2007), yakın ilişki istismarının feminist kurama göre Dutton'un belirttiğinin aksine sadece ataerkil yapıyla açıklanamayacağını öne sürerler. DeKeseredy ve Dragiewicz (2007)'e göre yakın ilişki istismarı üzerinde ataerkil yapının yanı sıra işsizlik, stres, globalleşme, madde kullanımı, istismarı onaylayan arkadaş desteği gibi makro ve mikro sebepler de önemli rol oynar.

Benzer olarak Lou (2001)'de, yakın ilişkilerde yaşanan istismarın ataerkil yapının yanı sıra ideoloji ile de bağlantılı olduğunu savunur. Lou (2001)'e göre ataerkil yapı, ekonomik, politik, sağlık ve eğitim sistemini etkisi altına alarak, aile gibi tüm sosyal kurumlarda erkeklerin kadınlar üzerindeki ayrıcalıklı egemenliklerinin korunmasını sağlar. Oluşturulan bu erkek egemen yapı, kadına yönelik istismara toplumsal kabul sağlamakla kalmaz, aynı zamanda erkeğin cezasız kalmasını da sağlayarak kadına yönelik istismar davranışlarının devam etmesine de açık veya gizli katkı getirir.

Kısacası feminist kuramı savunanlar kültürde yer alan cinsiyete bağlı güç ile yakın ilişkilerde erkeğin güç ve kontrolü kötüye kullanması arasındaki ilişki üzerinde dururlar. Bu kuramı benimseyenler kadına yönelik uygulanan istismarı sosyal yapının özellikleri ile açıklamaya çalışırlar. Partner istismarının önlenmesi için tutum ve inançların değişmesi gerektiğini vurgulayarak, özellikle kişilerarası şiddete karşı bireysel tutumların, ilişkilerdeki güç ve kontrolün davranışsal ifadesinin ve geleneksel cinsiyet rollerinin değiştirilmesi gerektiğini vurgularlar.

2.1.1.2. Güç Kuramı

Yakın ilişkilerdeki istismarı açıklayan bir diğer kuram ise güç kuramıdır. Güç kuramı ailedeki güç dengesizlikleri üzerine odaklanır. Bu kuramda temel varsayım, aile stres ve çatışma ortamı oluşturan geniş sosyo-kültürel şartlarla etkileşim içindedir. Özellikle eşlerden birinin düşük statülü bir mesleğe sahip olduğu ve bir veya daha fazla kişinin işsiz olduğu düşük gelirli aileler yüksek seviyede stres yaşarlar (Lenton, 1995). Böylece ekonomik sıkıntıları da içeren psikososyal tetikleyiciler aile içerisinde stresi yükseltir ve ailenin şiddet uygulama riski artar.

Straus (1977)'a göre şiddet kültürel öğelerin yanısıra aile yapısından da kaynaklanır. Aile içerisinde yaşanan çatışma, şiddet, sosyal kabul ve cinsiyet eşitsizliği etkileşimde bulunarak partner istismarına neden olur. Naugla ve Bell (2008)'e göre güç kuramını savunanlar eşler arasındaki güç dengesizliklerinin aile içerisindeki gerilimi yükseltebileceğine ve böylece yakın ilişkide istismar riskinin artabileceğini belirtirler. Hotaling ve Sugarman (1986)'a göre bir ilişkide kadın eşinden daha fazla eğitim ve daha fazla gelire sahipse erkeğin kadına karşı şiddet kullanma olasılığı daha yüksektir. Özellikle aile içerisinde stresin yoğun olduğu ve yüksek oranda çatışmaların yaşandığı ailelerde istismarın yaşanma ihtimali daha fazladır.

2.1.1.3. Sosyal Öğrenme Kuramı

Albert Bandura (1986)'ya göre çevre insan davranışlarını etkilediği gibi insan davranışları da çevreyi etkiler. Bir başka ifadeyle çevre ve birey birbirlerini etkiler. Çocukların çeşitli karmaşık davranışları kazanmaları, onların problem çözme ve baş etme ile ilgili uygun davranışları sergileyen yeterli ve uygun modellerle karşılaşmalarına bağlıdır. Olumlu davranışlar, olumlu rol modelleri yoluyla öğrenilebileceği gibi olumsuz davranışlar da olumsuz davranışların model alınması yoluyla öğrenilebilir.

İstismarın çocuklukta model olarak öğrenildiğini öne süren Kurst-Swanger (2003)'e göre model alma sürecinin sonucunda pekiştireçler varsa birey davranışı benimser ve yetişkinlikte stresle baş etme aracı veya çatışma çözümüleme yöntemi olarak kullanır. Partner istismarını uygulayanlar veya partner istismarına maruz kalanlar, çocukluk dönemlerinde istismarı ya doğrudan yaşar ya da istismar olayına şahit olurlar. Brewster (2002)' e göre istismar davranışı kuşaklar arası geçişle öğrenilir ayrıca davranış istenen etkiyi oluşturursa ve davranışın olumsuz sonucu yoksa kişi o davranışı tekrarlar.

Margolin, John ve Gliberman (1988)'da yakın ilişkilerde istismarı açıklarken şiddetin kuşaklar arası aktarımında model almanın önemini vurgularlar. Margolin ve diğerleri (1988) eşler arasında yaşanan istismar davranışlarının, eşlerin çocukluk döneminde ailelerinin veya akranlarının ilişkilerini gözlemlerinden kaynaklandığını öne sürerler ve model almanın yanı sıra ödüllendirme de istismar davranışının öğrenilmesi üzerinde etkilidir. Burgess ve Youngblade (1988)'e göre aileler çocukların birincil sosyalleşme alanlarıdır ve bireylerin sosyalleşmesinde kalıcı etkilere sahiptirler. Çocuklar istismar uygulayan anne babaların aile iletişiminde kullandıkları zorlayıcı yöntemleri daha sonraki ilişkilerinde model alabilirler. Çocuklar için istismar kurbanı olmak, onları istismara karşı bireyler haline getirmemekte, tam aksine istismarı bir değer olarak öğrenmiş bireyler haline dönüştürebilir.

Mihalic ve Elliott (1997), ayrıca öğrenilen istismar davranışlarının yetişkinlikte stres ve çatışmayla baş etme yolu olarak da kullanıldığını öne sürerler. Mihalic ve Elliott (1997)'a göre model alma yoluyla öğrenilen istismar davranışı istismara maruz kalma veya istismara şahit olma yoluyla gerçekleşir. İlerleyen dönemlerde ilişki şiddetinin bir amaca hizmet etmesi veya şiddetin açıkça desteklenmesi yakın ilişki şiddetinin artarak devam etmesine yol açar. Eşler için istismarı takip eden olumlu sonuçlar gelecekte şiddetin benzer sonuçlar getireceği beklentisini artırır ve ilerleyen dönemlerde yakın ilişkilerde şiddete başvurma olasılığı yükselir.

Sosyal öğrenme kuramına göre yakın ilişkilerde şiddetin kendisi için daha yararlı olduğunu gözlemleyen kişiler, eşleri üzerinde baskın, güçlü olduklarını ve eşlerini kontrol edebildiklerini görürlerse, ilerleyen dönemlerde eşlerine karşı daha fazla şiddet uygulayabilirler. Daha çok model aldığı kişinin eşine karşı şiddet uygulamasına şahit olma, eşe karşı şiddet davranışlarının arkadaş veya aile tarafından onaylanması, diğer yapılacak olumlu davranışlardan çok şiddetin sonucunun daha yararlı olacağına inanılması gibi durumlar yakın ilişkilerde eşler arasında istismarın yaygılığını etkiler (Christine, John ve Kathryn 2005).

Kısaca sosyal öğrenme kuramcıları, istismar etme veya istismara maruz kalma durumunun çevre koşulları tarafından şekillendirildiğini ileri sürerler. Ayrıca çocukluk döneminde geçirilen yaşantıların, bireyin kendisine model olan kişilerden gözlemlediği davranışların daha sonra kişiyi istismar davranışlarına yönelttiğini savundukları söylenebilir.

2.1.1.4. Çatışma Kuramı

Çatışma kuramcıları çatışmanın bütün insan ilişkilerinin kaçınılmaz bir parçası olduğunu savunurlar. Bu kuramın savunucuları çatışmanın getirdiği değişim olmazsa ulusların, ailelerin ve toplumdaki diğer sosyal yapıların parçalanabileceğini öne sürerler.

Straus (1979) göre, çatışmayı bastırma çabaları değişen şartlara uyum sağlamadaki başarısızlığı gösterir. Yakın ilişkilerde yaşanan çatışma bastırılırsa yaşanan ilişkisel süreçte tıkanıklık meydana gelir ve değişen şartlara uyum sağlamadaki başarısızlık nefretin birikmesine ve grup dayanışmasının bozulmasına neden olur. Böyle bir durum ailenin veya herhangi bir sosyal birlikteliğin çöküşüne sebep olabilir.

Canary, Cupach ve Serpe (2001)'e göre çatışma kelimesi sıklıkla düşmanlık içeren uyuşmazlıklar ve işlevi olmayan ilişkiler düşüncesini uyandırır. Ancak araştırmalar yakın ilişkilerde çatışmaların varlığının, ilişkinin devamı için her zaman olumsuz olmadığını gösterir. Bazı çatışmalar ilişkinin devamlılığı açısından sürece olumlu katkı sağlayabilir. Çatışmalar eşlere önemli duygularını ifade etme ve yaşanan problemlere yaratıcı çözümler bulma imkânı verir. Özellikle başarılı yönetilen çatışmalar ilişki bağlarını güçlendirir ve ilişkisel bağlılığı artırır.

Birçok insan yakın ilişkilerinde çatışmadan korktuğu için ilişki sürecinde mümkün olduğunca çatışmadan kaçınmaya çalışır. Straus (1979)'a göre benzer tutum birçok aile danışmanı tarafından da benimsenir. Ancak Foss (1980)'a göre çatışma durumlarından kaçınmak ironik bir şekilde düşmanlığı ve şiddet düzeyini artırma eğilimini yükseltir.

Straus, Gelles ve Steinmetz (1980), çatışma ihtimalinin aile içerisinde en üst seviyede olduğunu çünkü dernekler, akademik birimler gibi diğer özel amaçlı grupların tersine aile ortamlarının tartışmaların gelişmesine daha fazla fırsat tanıdığını öne sürer. Yapılan araştırmalar evlilik ilişkilerinde şiddet ile sonuçlanan bazı çatışmaların bazı değişkenlerden kaynaklandığını ortaya koymuştur. Mead, Vatcher, Wyne ve Roberts (1990)'a göre yakın ilişkilerde en sık çatışma yaşanan konular iletişim, ekonomik durum, çocuklar, ev işi, kıskançlık ve eşlerin aileleridir. Bunların dışında bazen yüzeysel ve basit gibi görünen konular ilişki içerisinde güç ve yakınlık ile ilgili derin ilişkisel mücadeleleri yansıtabilir. Aile ortamında ve yakın ilişkilerde çatışmanın oynadığı önemli role ilişkin örnekler, çatışma ile şiddet arasındaki bağlantı, çatışmanın

nasıl yönetildiğini ve çözüldüğü yöntem ile birlikte ailenin ekonomik durumu, ailede çocuk sayısı gibi yapısal faktörlerden de etkilendiğini gösterir.

2.1.1.5. Durumsal Model

Temelde sosyal öğrenme ve çatışma kuramına dayanan durumsal model yakın ilişki istismarını arka plan ve durumsal olmak üzere iki temel unsurla açıklar. Riggs ve O'Leary (1996)'a göre arka plan unsuru kimin agresif olacağını belirlemeye yönelik tarihsel, toplumsal ve bireysel özelliklerden oluşur. Arka plan unsuru istismara şahit olma veya istismara maruz kalma durumlarını, agresif kişilik yapılarını, aile içi çatışmayı, psikopatolojiyi ve çözüm aracı olarak şiddetin sosyal kabulü gibi faktörleri içerir. Bu unsurlar romantik ilişki sürecinde duruma göre istismar şiddeti üzerinde etkili olur. İstismarın oluşması için gerekli olan ortamı oluşturan durumsal unsurlar ise kişilerarası çatışma, madde kullanımı, ilişki doyumu, yakınlık seviyesi, problem çözme becerileri, şiddetin sonuçlarından beklentiler ve iletişim becerileri gibi istismar olaylarının başlaması ile ilgili olan durumsal faktörlerdir. Artan çatışma, stres, alkol kullanımı, eşlerin saldırgan davranışları ve bu davranıştan bekledikleri olumlu sonuçlar arka plan unsurlarıyla birleşerek yakın ilişkilerde yaşanan istismar davranışını artırabilirler.

Naugla ve Bell (2008)'e göre bu modeli inceleyen araştırmalarda bu kuramı destekleyici yönde sonuçlar elde edilmiştir. Şiddet olaylarına şahit olma, şiddet kullanmaya yönelik tutumlar, ebeveyn şiddeti, şiddetin daha önceki ilişkide kullanılması gibi faktörler yakın ilişki istismarının başlatıcıları olarak bulunmuştur. Ayrıca yakın ilişkilerde yaşanan çatışmanın düzeyi, eşlerin fiziksel veya sözel saldırı kullanımı, alkol problemlerinin de yakın ilişki istismarında etkili olduğu görülmüştür.

2.1.1.6. Kaynak Kuramı

Kaynak kuramı aileyi de içeren bütün sosyal sistemlerin güç kullanımı üzerinde etkili olduğunu varsayar. Loue (2001)'e göre ilişki içerisinde karar verme gücü büyük oranda, eşlerden herhangi birinin o ilişkiye getirdiği kaynakların değerine bağlıdır. Kaynaklar, statü, sosyal çevre, maddi gelir gibi olabilir. Kişinin daha az sosyal, kişisel ve ekonomik kaynağı kontrol etmesi durumunda, ilişkide kontrolü sağlama amacıyla şiddet veya güç kullanımı artabilir. Patrick, Cristine ve Sharon (2005)'a göre ekonomik, sosyal ve kişisel birçok kaynak erkekler ve kadınlar tarafından yönetilebilir. Ancak çoğunlukla bireyler, sahip oldukları bu kaynakları kendi çıkarları için kullanma eğilimindedirler ve genellikle çıkarlarını korumak için yakın ilişkilerinde şiddete başvururlar.

Goode (1971) yakın ilişki istismarını kaynak ve değişim ilkeleri ile açıklar ve zenginlik ile şiddet arasında bir ilişkinin olduğunu öne sürer. Goode, (1971)'a göre güç aile sisteminin temelini oluşturur ve aile üyeleri istedikleri şeyleri elde etmek için mevcut güç unsuruna güvenirlir. Yakın ilişkilerde çatışmaları çözmek için bu güç unsuru ve şiddet kullanılabilir. Kişiler sosyal, kişisel ve ekonomik olarak ne kadar çok kaynağa sahipse o kadar çok güç kullandıkları görüşüne karşı çıkan Goode (1971)'e göre kişiler ne kadar çok kaynağa sahipse o kadar az güç kullanır. Böylece eğitim seviyesi, geliri, statüsü ve iletişim becerileri düşük kişiler yakın ilişkilerinde ve ailede baskın olmak için daha fazla şiddet kullanabilir. Ancak kişiler statü, ekonomik gelir gibi çok çeşitli kaynaklara sahiplerse yakın ilişkilerinde çok nadir güç kullanırlar. İşsizliğin fazla olduğu düşük gelirli ailelerde yüksek oranda şiddet kullanılması bu şekilde açıklanabilir.

Anderson (1997)'a göre zenginlik ile şiddet arasında bir bağlantı vardır. Anderson (1997) güç ve şiddetin çatışmaları çözmek için kullanılabileceğini fakat modern toplumlarda güç ve şiddetin çatışmayı çözmek için en son kullanılacak yöntemler olduğunu savunur. Örneğin, yüksek geliri olan ve sosyal imkânları iyi olan bir erkeğin

partnerini kontrol edebilmek için çok çeşitli kaynakları vardır fakat yüksek geliri olmayan ve sosyal imkânları sınırlı olan bir erkek, partnerini kontrol etmek için güç ve şiddete başvurmayı tek yol olarak görür.

Sommre (1992)'e göre değişim kavramı aile yapısı için çok önemlidir, çünkü aile yapısı içerisinde insanlar, devam eden süreçler ve değişimler yoluyla birbirlerine bağlanırlar. Şiddet değişimdeki eşitsizliğin bir sonucu olarak görülebilir. Özellikle ekonomik ve sosyokültürel olarak düşük düzeyde bulunan ailelerin istismara karşı daha savunmasız ve istismar eğilimli oldukları düşünülebilir. Bu aileler daha az alternatif kaynaklara sahiptirler ve sonuç olarak daha fazla acı ve hayal kırıklığı yaşarlar. Birçok birey için sınırlı sosyal ve psikolojik kaynaklara sahip olmak eşlerine yönelik şiddet davranışları göstermeleri için risk teşkil edebilir, çünkü bazı durumlarda eş istismarını sebep olarak gösterip boşanma girişiminde bulunan kadınların, eşlerini yetersiz psikolojik kaynaklara sahip olmakla tanımladıkları görülür.

2.1.1.7. Stres Kuramı

Seltzer ve Kalmuss (1988) çevresel beklentilerin kişinin kapasitesini aştığı zaman, bireylerin verdikleri tepkileri stres olarak tanımlarlar. Makepeace (1983)'e göre stres kaynakları evlilik, çocuk doğumu, işsizlik gibi olumlu veya olumsuz olabilir. Kişinin olayları bireysel algılayış şekli onun stres düzeyini etkileyebilir. Stres düzeyi de özellikle bireyin yakın çevresi üzerinde şiddet kullanmasına neden olabilir.

Yakın ilişki istismarının aile içinde veya eşler arasında yaşanan stres ile bağlantılı olduğunu savunan Kurst-Swanger (2003), yaşanan ekonomik ve sosyal sıkıntılara bağlı artan kişisel gerilim düzeylerinin istismarı doğrudan etkilediğine inanır. Kurst – Swanger (2003)'e göre özellikle eşler arasında yaşanan sosyal izolasyon, alkol

kullanımı, madde bağımlılığı gibi istenmedik durumlar stres düzeyini artırır. Süreç içerisinde yaşanan bu beklenmedik stres durumu yakın ilişki istismarının başlangıcı olabilir veya var olan istismar düzeyini artırabilir.

Hotaling ve Straus (1980)'a göre aile içerisinde yaşanan stres onun devam eden yapısal değişiklikleri ile ilgilidir. Bu yapısal değişiklikler evlilik, çocuk doğumu, boşanma, emeklilik ve ölüm gibi durumları içermektedir. Ayrıca bu tür durumlarda yaşanan stresin bireyselleştirildiği düşünülmektedir. Diğer yandan stres uyaranları felaket durumlarıyla değil normal hayatta rutin olağan koşullar ile de oluşabilmektedir. Farrington (1986) belirttiği gibi güçlü sosyal normların varlığı stres, hayal kırıklığı ve şiddet arasındaki ilişkiyi güçlendirmektedir. Ayrıca aile stresin etkilerine karşı savunmasızdır (Akt. Sommer, 2008).

Kısaca, stres kuramının savunucuları romantik ilişkilerde yaşanan istismar üzerinde bireylerin yaşadıkları stresin etkili olduğunu öne sürerler. Yaşanan stresin kaynağı, stresin şiddeti ve bireylerin stresle baş etme stratejileri ile romantik ilişkilerde yaşanan istismar arasında ilişki olduğu söylenebilir.

2.1.1.8. Psikanalitik Kuram

Aile ve yakın ilişkilerdeki şiddeti inceleyen araştırmacılar ilaç ve alkol kullanımı gibi durumsal faktörlerin yanı sıra kişilik, saldırganlık, duygusallık, mizaç gibi yapısal faktörleri de incelemiştir. Psikanalitik kuram sadece erkek tarafından uygulanan şiddetin açıklanmasında kullanılmıştır. Eş istismarında psikanalitik kuramı kullanan çalışmalar bireyin kendi içindeki psikik güçlere odaklanmıştır. Kadına yönelik uygulanan şiddet, istismar uygulayan erkeğin kimliğine kabul onayı sağlamanın parçası olan bir girişim olarak görülmüştür (Gondolf, Mulvey ve Lidz, 1990). İstismar

uygulayan erkeğin, kadından nefret ederek kendi kadını yönlerini kontrol altına almaya çalıştığı ve böylece ilişkisini sürdürdüğü savunulmuştur.

2.1.1.9. Disinhibisyon Kuramı

Bu kuramın savunucularına göre alkolün bireylerin davranışları üzerinde biyo-kimyasal etkileri vardır. Alkol bireyin sinir sistemini doğrudan etkiler ve bu etkiye bağlı olarak bireyin saldırganlık ve şiddet davranışlarını kontrol eden mekanizmalar ortadan kalkar. Böylece bireyler şiddet ve saldırganlık içeren davranışlar ortaya koyarlar.

Hamilton ve Collins (1981)'in belirttiği üzere alkol tüketimi psikolojik etkileri yoluyla bireyin şiddet dürtülerini ve şiddet eğilimlerini ortaya çıkararak bireylerin şiddet davranışı göstermelerine yol açar. Kantor ve Straus (1990) merkezi sinir sistemi üzerinde alkolün etkilerine bağlı olarak beyin fonksiyonlarının ve süperego fonksiyonlarının bastırıldığını dolayısıyla öfkenin ifade edilmesine izin vererek şiddet eğiliminin oluştuğunu savunurlar. Walker (1974) yaptığı çalışmada alkoliklerin ve çarpma sonucu travma yaşayan bireylerin kanlarında benzer değerlere rastlamıştır. Shapiro (1982)'e göre alkol şiddet davranışlarının ortaya çıkmasında büyük etkiye sahiptir. Dolayısıyla disinhibisyon kuramı yakın ilişkilerde yaşanan istismarı, alkol kullanımının süperegonun kontrolünü ortadan kaldırması ve buna bağlı olarak bastırılan duygu ve dürtülerin ortaya çıkarak davranışa dönüşmesi ile açıklar.

2.1.1.10. Kişilik Kuramı

Kişilik kuramcıları istismar davranışının kişilik özellikleri ile ilişkisi olduğunu savunurlar. Doğuştan getirilen kişilik özellikleri ile sosyal çevrenin etkileşimi sonucu bireylerde şiddet eğilimi görülebilir. Helmut ve McNulty (2008)'e göre eş istismarının en büyük nedeni kişilik özellikleridir. Kalıtsal olarak getirilen bazı kişilik özelliklerine bağlı olarak romantik ilişkilerde bireyler eşlerine istismar uygulayabilir veya eşlerinden gelen istismara maruz kalabilirler.

Eysenck ve Eysenck (1985)'e göre bir bireyin biyolojik yapısı onun kişilik oluşumunu belirler. Şiddet eğilimi olmayan bireyler şiddet eğilimi olan bireylerden daha dışa dönüktürler ayrıca şiddet eğilimi olmayan bireylerin nevrotik ve psikotik kişilik boyutları şiddet eğilimi olan bireylerden daha azdır. Eysenck & Eysenck (1985: Akt. Sommer, 1994)' e göre üç tip kişilik özelliğine sahip bireylerin eşlerin istismar etme olasılığı yüksektir. Bunlar;

1. Düşünmeden hareket eden dolayısıyla sosyal normları kabullenmede zorluk çekenler,
2. Kaygılı kişiler ve kaygısı şiddet gibi öğrenilmiş tepkilerin tetikleyicisi olan nevrotik kişiler,
3. Başkasına duyarlılık, empati, hassasiyet, suçluluk gibi duyguları hissetme ihtimali düşük olan dolayısıyla anti-sosyal davranışlar sergilemekten çekinmeyen psikotik kişilik yapısına sahip olanlar.

2.1.1.11. Yükleme Kuramı

Genel olarak yükleme kuramını savunanlara göre istismar davranışını anlamak için, istismar edilen kişinin davranışlarını incelemek önemlidir. Sommer (1994)'in aktardığı üzere yakın ilişki istismarını anlamak için “suçlama “ durumunu etkileyen faktörler üzerinde durmak gerekir. Özellikle istismar olayında istismara uğrayan kişinin istismar öncesi davranışlarının istismar durumunu açıklamada önemli ipucu sağlayacağı üzerinde durulur. İstismara uğrayan kişinin tavır ve tutumları istismar uygulayanı “istismar davranışına” yöneltebilir. Bu nedenle istismarı en iyi anlamanın yolu istismara uğrayan kişinin davranışlarını yaşadığı süreç içerisinde iyi tahlil etmekten geçer. Bu kurama göre genelde istismar eden değil istismara uğrayan kişi istismar davranışının sorumlusudur. Ayrıca istismar uygulayan kişinin daha önce yakın ilişkilerinde yaşadığı istismar davranışının sıklığı da istismar sürecini açıklamayı etkiler. Bir başka ifadeyle istismar uygulayan kişi, daha önceki ilişkilerinde istismar davranışı göstermediyse, istismara uğrayan kişi istismar sürecinin sorumlusu olarak görülür.

İstismarı açıklayan kuramlara bakıldığında istismar davranışının kişilik özelliklerinden çevresel etmenlere, toplumun kültürel ve sosyolojik yapısından ailenin ekonomik gücüne kadar çok geniş bir alandan etkilendiği görülür. Bu etmenler hem istismara maruz kalmaya hem istismar etmeye yol açabilir.

2.1.2. Bağlanma İle ilgili Kuramsal Çerçeve

Bağlanma kuramı, John Bowlby (1980)'nin etiyoloji ve psikanalitik kuramın kavramlarına dayanarak oluşturduğu bir kişilik gelişim kuramıdır. Bağlanma kavramını, insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlayan Bowlby (1980), kuramını uyum sorunu olan çocuklar ile

yaptığı çalışmalar sırasındaki gözlemlerine dayandırır. Bowlby (1980)'e göre bağlanma tüm hayat boyunca devam eder. Ayrıca her insanın yakın duygusal bağlar kurmaya ihtiyacı vardır ve bağlanma ilişkisi kişinin psikososyal gelişimini etkiler. Yeni veya eski kişiler seçilerek, yakınlık onlarla devam ettirilir. Bağlanma kuramı bebek ve çocukların birincil bakıcılarından belli bir süre ayrı kaldıklarında temel beslenme ve sağlıkla ilgili gereksinimleri karşılanmış olduğu durumlarda bile gösterdikleri duygusal tepkilerin gözlenmesi sonucu ortaya konmuştur.

Bowlby (1973)'e göre bağlanma sistemi, yaşamın ilk yıllarında anne babaların çocuklarına verdikleri tepkiler temelinde benlik, başkaları ve sosyal ilişkiler hakkındaki bilgiyi örgütleyen ve işleyen zihinsel modeller olarak şekillenir. Bowlby (1980), çocuğun bağlanma davranış repertuarı ile doğduğunu ancak bağlanma davranışının, tıpkı diğer gelişim özellikleri gibi belli bir süreçten geçerek ve ardışık evreler boyunca geliştiğini belirtir. Berman ve Sperling (1994) ise bağlanmayı, fiziksel ya da psikolojik güvenlik yaratan belli bir kişi ile bebeğin yakınlık arama ve onunla teması sürdürme davranışını düzenleyen, haz veren ya da denge sağlayan bir süreç olarak tanımlarlar. Mikulincer, Florian, Cowan ve Cowan (2002) bağlanmanın davranışsal, ruhsal ve doğuştan olduğunu vurgularlar ve bağlanmayı gelişim ilerledikçe değişen bir olgu olarak görürler.

Bowlby (1980)'ye göre bağlanma kuramı insanların kendileri için önemli olan başkalarıyla güçlü duygusal bağlar kurma eğiliminin nedenlerini açıklayan bir yaklaşımdır. Duygusal bağ kurma eğilimi ve gereksinimi yeni doğanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli ve gelişimsel açıdan işlevsel olan bağlanma sistemini ifade eder. Bağlanma sistemi, yeni doğanların onlara bakan kişiye fiziksel yakınlığını güçlü tutarak hem çocukların çevreden gelebilecek tehlikelerden korunmasına yardım eder hem de onlara çevreyi keşfetmeleri için gerekli koşulları sağlar. Bu nedenle, bakıcı ile yakınlığın korunması bağlanma sistemi içindeki en temel hedeftir ve bu sayede yeni doğanlara güven içinde gelişebilecekleri bir alan sağlanır.

Bağlanma kuramının temel sayıtlılarından birisi, çocuğun bağlanma sistemini etkili bir biçimde harekete geçirmesi veya durdurması için bağlanma figürüyle etkileşiminde kendisinin ve bağlanma figürünün “İçsel çalışan modellerini” geliştirmesi gerekir. Bu model, bireyin yeterli olup olmadığına veya sevilip sevilmediğine ilişkin “benlik modeli” algılarıyla, bağlanma figürlerinin ulaşılabilirliği ve duyarlılığına ilişkin “başkaları modeli” beklentilerini birleştiren içselleştirilmiş inançlar bütünüdür. Yani, içsel çalışan modeller, bireyin yaşamının erken dönemlerinde bağlanma figürüyle olan yaşantıları sonucu oluşan inançlarını ve anılarını yansıtır. Bu modeller hem bağlanma figürünün hem de bireyin kendisinin bağlanma ile ilgili davranış, düşünce ve duygularını düzenlemeye, yorumlamaya ve yordamaya hizmet eder. Bağlanma figürü çocukla etkileşiminde destekleyici ve işbirliği içinde olduğunda, çocuk hem başkalarıyla olumlu ilişkiler kurmasını hem de güven ve yeterlilik duygusuyla çevresini keşfetmesini sağlayacak içsel çalışan modeller geliştirir (Bahadır, 2006) .

Bağlanma çalışmaları önceleri bebeklik ve çocukluk dönemlerine odaklanırken, son dönemlerde yetişkinlikteki bağlanma biçimlerine yönelik araştırmalar artarak devam etmiştir. Bağlanma kuramcıları, yaşam boyu gelişim bakış açısından yola çıkarak son yıllarda yaşlılık dönemindeki bağlanma biçimlerini incelemeye başlamışlardır (Çalışır, 2009).

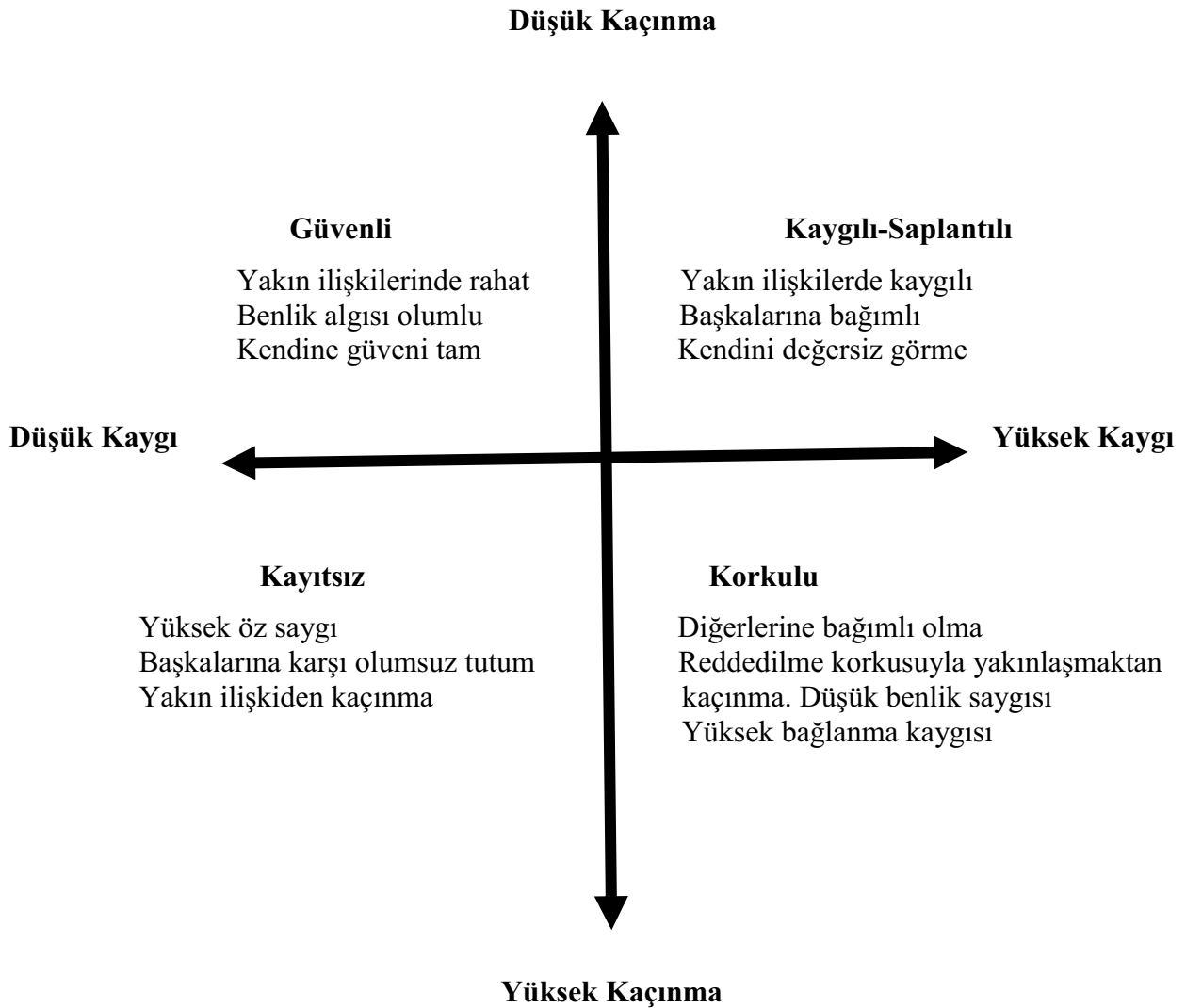
Ainsworth’a göre (1989) bağlanma, duygusal bir zincirdir. Bu duygusal zincir içerisinde romantik ilişki yaşayan iki birey birbirilerine bağlanır ve bu bağlanma, bebeklikte bakıcıyla yaşanan bağlanmanın oluşması gibi zaman alır (Zeifman ve Hazan, 1997). Bowlby (1980)’e göre yetişkin bağlanması erken yaşlarda oluşan zihinsel modellerin çok fazla değişime uğramadan yetişkinlikte de işlev görmesiyle gerçekleşir.

Bretherton ve Munholland (1999)’a göre bağlanmanın gerçekleştiği kişiler arasındaki etkileşimin ihtiyaçları karşılama kalitesi, bağlanmanın psikolojik ve fiziksel koruma ihtiyacının düzeyini belirler. Bağlandığı kişinin ihtiyaçlarına cevap vereceğine

kendisine destek sağlayacağına güvenen birey karşı tarafı keşfetme veya arkadaşıyla daha fazla yakınlaşma gibi önemli davranışlara odaklanır.

Bowlby (1980)'e göre yetişkinlikteki bağlanma davranışı bebeklik dönemindeki bağlanma davranışının devamıdır. Hazan ve Shaver (1987) yakın ilişkilerin ve yetişkinlikte yaşanan romantik ilişkilerin bağlanma kuramıyla açıklanabileceğini ileri sürerler. Hazan ve Shaver (1987)'a göre romantik ilişkiler, çocuk ile bakıcısı arasındaki bağlanma ile büyük ölçüde benzerlik gösterir. Lee (2003)'e göre gençlik döneminde bireyler anne babalarıyla olan bağlanma ilişkilerinden uzaklaşmaya başlarlar. Anne-babalarından bağımsız olmaya çalışan bireyler bağlanma figürleri olarak çevresindeki kişilere yönelirler. Gençler bu süreçte arkadaşlarıyla başta romantik ilişkiler olmak üzere tam bir bağlanma ilişkisinin oluşabileceği bağlanmaların yer aldığı uzun dönemli ilişkiler kurmaya başlarlar.

Yetişkin yakın ilişkilerinde bağlanmanın rolünü inceleyen Bartholomew ve Horowitz (1991) yetişkin bağlanma stillerinin dört gruplu modelini oluşturmuşlardır. Bu dörtlü bağlanma modeli, bireyin pozitif veya negatif benlik imajı ile başkalarının pozitif veya negatif benlik imajının birleşiminden meydana gelmiştir (Bknz: Şekil-1).

Şekil 1. Bartholomev'in İki Boyutlu Dört Yetişkin Bağlanma Modeli

Bartholomew ve Horowitz (1991), benlik ve başkaları modellerinin birleştirilmesiyle tanımlanabilecek dört farklı bağlanma stili önermişlerdir. Bunlar:

Güvenli bağlanan bireyler, olumlu benlik ve olumlu başkaları modeline sahiptirler. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler kendini değerli hisseder ve sevilebilir olduğu

duygusunu genellikle diğerk insanların kabul edici ve cevap vericiliğine dair beklentileriyle birleştirirler. Güvenli bağlanan kişiler genelde başkalarını destekleyici ve kendilerini de sevmeye değerk gördükleri için hiç kimseye bağımlı kalmadan başkalarıyla yakınlık kurabilirler.

Kaygılı-saplantılı bağlanma stili, kendini değersiz hissetme duygusuyla diğerklerine yönelik olumlu değerklendirmeleri yansıtır. Kaygılı-saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler, olumsuz benlik ve olumlu başkaları modellerine sahip oldukları için, kendilerini değersiz hissederler, başkalarına yönelik olumlu beklentileri vardır ve ilişkilerinde takıntılıdır.

Kayıtsız bağlanma stili, kendini değerkli hissetme ve sevinebilir olma duygusuyla başkalarına karşı olumsuz değerklendirmeleri yansıtır. Kayıtsız bağlanan bireyler, olumlu benlik ve olumsuz başkaları modeline sahiptirler. Yakın ilişkilerden kaçınarak hayal kırıklıklarına karşı kendilerini korur ve bağımsızlıklarını sürdürürler. Özerkliğe önem verirler ve başkalarına olan gereksinimi ve yakın ilişkilerin gerekliliğini reddederler.

Korkulu bağlanma stili, kendisini sevmeye layık görmeme ve değersiz hissetme duygusuyla başkalarının güvenilmez ve reddedici olduğuna yönelik beklentileri yansıtır. Korkulu bağlananlar bireyler olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modeline sahiptirler. Bu bağlanma stiline sahip bireyler, başkalarıyla yakın bağlar kurmaktan kaçınarak, başkalarından bekledikleri reddedilme düşüncesine karşı kendilerini korurlar. Hissettikleri değersizlik duygularıyla başkalarının güvenilmez ve reddedici olduğuna ilişkin beklentiler yaşarlar.

Sonuç olarak bağlanma bireyin doğumundan itibaren gelişim sürecinde meydana gelen çevresel ve içsel değerişimleri ve gelişmeleri de içeren çok boyutlu bir durum olarak değerklendirilebilir. Bağlanma örüntüleri, bireyin diğerk insanlarla kurmuş olduğ

ilişkilerinin niteliğine göre şekillenebildiği gibi, kişinin gelecekte kuracağı ilişkilerini de etkileyebilir. Ayrıca bağlanmanın diğer insanlarla kurulan ilişkilerde önemli bir işleve sahip olduğu da belirtilebilir, çünkü bağlanma bireylerde güvenlik hissinin temelini oluşturur (Çelik, 2009).

2.1.3. Benlik Saygısı İle İlgili Kuramsal Çerçeve

Benlik çeşitli kuramcılar tarafından ele alınmış ve benlik yerine kullanılabilecek değişik ifadeler önerilmiştir. Sherif ve Cantril (1947) “ego”; Allport (1955), Proprium ve Ericson (1956) “kimlik” (identity) kavramlarını benliğin yerine kullanmışlardır. “Self”in Türkçe karşılığı olarak “öz” (Enç, 1974), “kendilik” (Öztürk, 1975) ve “benlik” (Yörükoğlu, 1985) sözcükleri önerilmektedir (Akt. Kormaz, 1996).

Kişiliğin en önemli katmanı “Ben” ya da “Benlik” tir (Köknel, 1989). Benlik (self) terimi psikoloji literatüründe sık olarak kullanılan ve psikolojinin alt alanları ile psikolojik ekolde önemle üzerinde durulan bir kavramdır. Benlik geniş bir kavramsal sistem içerisinde, hiyerarşik olarak organize edilmiş yapıları kapsayan bir sistemdir (Korkmaz, 1996).

Benlik kavramı ergenlik ve ilk yetişkinlikte son derece önemli olan dinamik ve yaşam boyu süren bir süreç içinde gelişir. Diğer insanlarla etkileşimden ya da insanın kendi duygularıyla ve düşünceleriyle iç diyalogundan gelişir. Eğer her şey yolunda giderse kapsayıcı bir benlik kavramı oluşur. Aksi takdirde olumlu bir benlik gelişemez ve uyumsuz sonuçlar oluşabilir (Gander ve Gardiner, 2001). Rogers (1965) benliği, bireyin kendine ilişkin olarak farkında olduğu algılamalarının örgütlenmiş bir biçimi olarak tanımlar. Rogers (1965)’a göre birey, çevresiyle ve diğer insanlarla etkileşim kurarak farkındalık kazanır. Dolayısıyla benlik, bireyin yaşantıları yoluyla edindiği ve farkına vardığı özelliklerinin ve zenginliklerinin algısal bir şeması olur. Rogers (1965) bireyin olumlu ve güçlü bir benlik kavramı geliştirebilmesinin, ancak koşulsuz bir sevgi ortamında yetişmesiyle mümkün olabileceğini belirtir. Koşulsuz sevgi ise, birey ne

yaparsa yapsın onun sevgi ve saygıya layık olduğunu kabul eden bir anlayış içinde yetişmesidir (Cüceloğlu, 2002).

Rosenberg (1965), benlik saygısını bireyin kendisine karşı, olumlu ve olumsuz tutumu olarak tanımlar. Rosenberg (1965)'e göre benlik saygısı, bireyin kendini değerlendirmesinin bir sonucudur. Bireyin kendine ilişkin değerlendirmeleri sonucunda ulaştığı yargı, benlik saygısının düzeyi için belirleyici olur. Başka bir tanımlamada Kuzgun (2000) benliği bireyin doğuştan getirdiği, yaşamını sürdürebilmesi için gerekli davranışları kazanabilme gizil gücü olarak açıklar. Benlik kavramı, bireyin benliği ile ilgili algılarının bütünleştirilmesi, sistemleştirilmesi ve adlandırılmasıdır. Benlik kavramı bireyin kendini görüşü ve algılayışı, kendi özellikleri hakkında yargılamalarının oluşturduğu bir tanımlama sistemidir. Benlik kavramı bireyin bilişsel yönünü temsil eder. Benlik saygısı ise, bireyin bu yargılara karşı geliştirdiği tutumdur ve dolayısıyla öz yanının duyuşsal yönünü oluşturur.

Benlik kavramının, beğenilip benimsenmesi özsaygıyı oluşturur. Benlik saygısı, “kişinin kendisini değerlendirmesi sonucu ulaştığı, benlik kavramını onaylamasından doğan beğeni durumudur”. Kişinin kendini beğenmesi ve kendi benliğine saygı duyması için üstün niteliklere sahip olması gerekmez, çünkü benlik saygısı, kendini olduğundan aşağı yada üstün görmeden kendinden memnun olma durumudur. Kendini değerli, olumlu, beğenilmeye ve sevilmeye değer bulmaktır. Benlik saygısı, kendini olduğu gibi kabullenmeyi, özüne güvenmeyi sağlayan olumlu bir ruh halidir (Yörükoğlu 2000).

Özsaygı, bireyin özünü bir nesne olarak ele alıp onu değerlendirmesi sonucunda kendisi hakkında vardığı yargı ve geliştirdiği tutumdur. Benlik saygısı, öze saygı, kendine saygı gibi terimlerle ifade edilen bu tutum, kendini önemli görme, kendini kabul gibi kavramlarla betimlenen ya da bu kavramları içeren bir üst kavram olarak düşünülebilir (Kuzgun 2000).

Rosenberg (1965)'e göre bireyler nesnelere karşı bir tutum içerisinde oldukları gibi kendi benliklerine karşı da bir tutuma sahiptirler. Rosenberg (1965), bireyin kendini değerlendirme şeklinin benlik saygısı üzerinde etkisi olduğunu savunur. Bir başka ifadeyle birey kendini değerlendirirken olumlu bir tutum içerisindeyse benlik saygısı yüksek, olumsuz bir tutum içerisindeyse benlik saygısı düşük olur.

Yavuzer (1993) benlik saygısı yüksek olan bireylerin kişilerarası ilişkilerde daha toleranslı olduklarını, daha bağımsız davranabildiklerini, fiziksel sağlıklarının daha iyi olduğunu ifade eder. Benlik saygısı yüksek kişilerin grup etkileşimleri daha fazladır ve yaşamı daha anlamlı bulurlar. Benlik saygısı düşük olanlara göre daha az kaygılı ve depresiftirler ayrıca iş yaşamında bağımsızlığa değer verir yarışmaya açık ve başarılı olmaya isteklidirler.

Düşük benlik saygısına sahip bireylerin ise kendilerini yetersiz, sevilmeyen ve genel olarak değersiz bireyler olarak görürler. Yüksek benlik saygısına sahip bireylere göre kendilerini daha fazla olumsuz tanımlama eğilimindedirler. Sosyal çevreye bağımlı ve arkadaşlık ilişkilerinde savunmacıdırlar (Tice, Butler, Muraven, Stillwell, 1995).

Sonuç olarak benlik kavramının gelişimi bireyin çevresiyle olan yaşantılarını algılayış biçimine göre oluşan dinamik bir süreçtir. Bireyin benlik kavramı diğer insanlar tarafından olumlu değerlendirilme ve kabul edilme gereksiniminden önemli ölçüde etkilenir. Özellikle kendisine yakın olan kişilerin tutumu onun için çok önemlidir.

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde öncelikle romantik ilişkilerde algılanan istismar ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Daha sonra bağlanma stilleri ve benlik saygısı ile romantik ilişkilerde algılanan istismar ve ilişkili kavramların incelendiği araştırmalar sunulmuştur.

2.2.1. Romantik İlişkilerde Yaşanan İstismar İle İlgili Araştırmalar

Hathaway, Mucci, Silverman, Brooks, Mathevs ve Pavlovs (2000)'un araştırmasında yaşları 18-59 olan 2043 yetişkin kadının yakın ilişkilerinde istismara maruz kalma durumlarını incelemiştir. Kadınların % 6,3'ü bir yıl içerisinde yakın ilişki istismarına uğradıklarını ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunda yakın ilişki istismarı yaşamış kadınların depresyon, anksiyete, uyku problemleri, intihara teşebbüs, sigara kullanımı, istenmeyen gebelik gibi problemlere daha yatkın oldukları görülmüştür.

Kayı, Yavuz ve Arıcan (2000) üniversite öğrencisi ve mezunu toplam 700 kadın ile cinsel saldırıya maruz kalma ile ilgili bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda sözel, dokunsal, görsel ve cinsel şiddet türlerinden birine maruz kalma oranı % 84, basit cinsel içerikli dokunuştan zorla cinsel ilişkiye uzanan dokunsal cinsel şiddet türlerine maruz kalma oranı % 44,8'dir. Araştırmada, istismarı uygulayanların % 95'inden fazlası tanındıktır. İstismar uygulayan tanındıklar arasında ilk sırada sevgili düzeyinde erkek arkadaş, ikinci sırada nişanlılık ve sözlülük ilişkisi, üçüncü sırada ensest ilişki türleri yer almıştır. Ayrıca cinsel şiddet boyutundaki eylemlerin yaklaşık yarısında fiziksel şiddet kullanıldığı görülmüştür.

Amerika’da üniversitede eğitimine devam eden ve mezun olan bireyler ile gerçekleştirdiği araştırmasında Harned (2001) üniversite öğrencilerinin flört ilişkilerinde fiziksel, cinsel ve duygusal istismar deneyimlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda kadın ve erkeklerin bütün istismar türlerine maruz kaldıkları bulunmuştur. İlişkide yaşanan istismar türlerinin cinsiyete göre farklılaştığı, kadınların daha çok cinsel istismar mağduriyeti yaşadıkları, erkeklerin daha çok duygusal istismara uğradıkları ve fiziksel istismara kadın ve erkeklerin birbirine yakın oranlarda uğradıkları sonucuna varılmıştır.

Flört ilişkilerinde şiddet riskini araştıran Wolfe ve Scott (2001) Kanada’nın Ontorio eyaletinde 10 lisede 1419 öğrenci ile bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda katılımcılardan 462’sinin flört ilişkisinde istismara uğradığı görülmüştür. İstismara uğrayan kadınlar ile istismara uğramayan kadınlar karşılaştırıldığında istismara uğrayan kadınların uğramayanlara göre kızgınlık, depresyon, anksiyete ve stres riskinin daha fazla olduğu görülmüştür. İstismara uğrayan erkeklerin istismara uğramayan erkeklere göre depresyon, stres ve şiddet eğilimlerinin üç kat daha fazla olduğu, ayrıca hem kadınlarda hem de erkeklerde istismara maruz kalanların arkadaş ilişkilerinde tehdit edici davrandıkları bulunmuştur.

Straus (2004), 16 farklı ülkede toplam 31 üniversitede eğitim öğretimlerine devam eden üniversite öğrencileri ile olan araştırmada üniversite öğrencilerinin flört ilişkilerinde yüksek oranda istismar yaşadıkları sonucuna varmıştır. Üniversite öğrencilerinden % 29’u son 12 ay içerisinde partnerleri tarafından fiziksel istismara uğradıklarını belirtmişlerdir.

Swindell, Liebuz ve Brigham (2005) Washington Üniversitesi’nde mezun olan veya üniversiteye devam eden 7000 öğrencinin fiziksel, duygusal ve cinsel istismarı yakın ilişkilerinde yaşayıp yaşamadıklarını araştırmışlardır. Araştırmaya katılanların üçte biri flört ettikleri kişi tarafından istismara uğradıklarını ifade etmişlerdir. Flört ilişkisinde

duygusal istismarın fiziksel istismardan daha fazla yaşandığı saptanmış, diğer yandan kadınların % 37'si istenmeyen cinsel dokunmaya maruz kaldıklarını, erkeklerin % 7'si ve kadınların % 22'si sözel olarak cinsel ilişkiye zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca erkeklerin % 43'ünün fiziksel, % 43'ünün duygusal; kadınların % 44'ünün duygusal ve % 41'inin partnerlerinden en az bir kere fiziksel istismar algıladıkları sonucuna varılmıştır.

Özcebe, Aslan, Karabiber, Küçüköztaş, Oransay ve Ölmez (2002)'in araştırmasında, Ankara'da 148 üniversite öğrencisinin “flörtte şiddet” konusundaki görüşleri sorulmuş ve flört sırasında yaşadıkları ya da uyguladıkları şiddet sıklığı incelenmiştir. Araştırmaya katılanların % 59,7'si bir flörtü vardır. Katılımcıların % 31,6'sı flört ilişkisi sırasında şiddete maruz kalan bir arkadaşlarının olduğunu ifade etmiş ayrıca şiddete maruz kalan arkadaşlarının % 87,8'nin kadın olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan 148 öğrenciden 12'si flört ilişkisinde şiddete maruz kaldığını, 10'u ise ilişki içerisinde şiddet uyguladığını ifade etmiştir. Katılımcılar ilişki sürecinde maruz kaldıkları şiddeti duygusal, fiziksel, sözel ve cinsel şiddet şeklinde tanımlamışlardır.

Polat ve arkadaşları (2006) üniversitede öğrenimlerine devam eden, 100 erkek 64 kadın olmak üzere toplam 164 üniversite öğrencisi ile ilişki sürecinde şiddet uygulama ve şiddete maruz kalma durumlarını araştırmışlardır. Araştırma sonucunda hakaret-küfür etmek, çirkin sıfatlarla hitap etmek, kovmak, tehdit etmek gibi sözel şiddete en az birkez maruz kaldığını belirtenlerin oranı % 35,6; sözel şiddet uyguladığını belirtenlerin oranı ise % 50,9'dur. Öğrencilerin % 54,6'sı beraberliği boyunca en az birkez fiziksel şiddet uyguladığını belirtmişlerdir. Fiziksel şiddet uygulamaları arasında partnerini itirmek % 16,6, ona tekme atmak % 8,6, yumruk atmak % 6,7, onu kavga sonrası doktora başvuracak dereceye getirmek % 7,4 oranında bulunmuştur. Kadın öğrencilerin yarısı, erkek öğrencilerin ise % 41,3'ü beraberliği boyunca en az birkez fiziksel şiddete maruz kalmışlardır. % 70,4'ü partneri tarafından aşırı kıskanıldığını, % 38,9'u partnerinin giyim tarzına karıştığını, % 49,1'i karşı cinsle ilişkilerini kısıtladığını, % 46,6'sı sürekli nerede olduğunu-ne yaptığını kontrol ettiğini belirtmiştir. Bir kadın

erkek arkadaşını bilerek kıskandırırorsa dövülmeyi hak ediyordur' görüşüne evet cevabını veren erkeklerin oranı % 44 kadınların ise % 9,7'dir.

Straus ve Douglas (2006) aile içerisinde çocuğa karşı fiziksel şiddetin artmasının yetişkinlikteki yakın ilişkide partnere karşı şiddete dönüşüp dönüşmeyeceğini ortaya koymak amacıyla 19 ülkede 36 üniversiteden 9549 üniversite öğrencisiyle bir araştırma gerçekleştirmiştir. Sonuç olarak, araştırmaya katılan partnerlerin % 56'sının çocukluğunda fiziksel şiddet deneyimi yaşadıkları ve bunların % 30'nun partnerine karşı saldırıda buldukları ve % 7'sinin de partnerine zarar verdiği bilgisine ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda, fiziksel şiddet oranının yüksek olduğu toplumlarda flört ilişkisinde saldırı ve yaralama oranlarının da yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Amerika'da 67 farklı üniversitede okuyan toplam 910 öğrencinin yakın ilişkilerinde partnerleri ile yaşadıkları fiziksel, cinsel ve duygusal istismar incelenmiştir (Forke, Myers, Catalozzi ve Schwarz, 2008). Araştırma sonucunda kadınların % 53'ü ve erkeklerin % 27'si istismara uğradıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların % 45'i ilişkilerinde şiddet deneyimi yaşadıklarını, % 17'si ise partnerlerine şiddet uyguladıklarını belirtmişlerdir. Bütün yaş gruplarında en yaygın istismar türünün duygusal istismar olduğu görülmüştür. Erkeklerin partnerlerine en çok cinsel istismar uyguladıkları ve kadınların ise en çok fiziksel istismar uyguladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Lysova ve Douglas (2008) Rusya'da üç üniversitede 173'ü kadın ve 165 erkek olan toplam 338 üniversite öğrencisinin flört ilişkilerinde istismara uğrayıp uğramadıklarını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda fiziksel tehdit, fiziksel yaralama, cinsel zorlama ve duygusal istismarın partnerler arasında yaşandığı ve erkeklerin ve kadınların istismara maruz kalma oranlarının yakın olduğu görülmüştür.

Fass, Benson ve Leggett (2008), 254 üniversite öğrencisine Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği'ni Conflict Tactics Scales-2; CTS-2) e-mail yoluyla uygulayarak yaptıkları araştırmada yakın ilişkilerde şiddet olaylarının yaygınlığının yanı sıra, istismar mağduriyeti ve istismar etme farkındalığını araştırmışlardır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin en az bir defa partnerlerine karşı istismar uyguladıkları veya en az bir kez istismar mağduriyetini yaşadıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin % 35'i üniversite öğrenimleri sırasında en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu araştırmada daha önceki partnerlerinden fiziksel şiddete maruz kalmadığını belirten öğrencilerden % 22'sinin üniversite öğrenimi sırasında en az bir defa fiziksel istismara maruz kaldıkları görülmüş ayrıca şuanda partnerine karşı hiç fiziksel istismar uygulamadığını belirtenlerin % 29'unun üniversite yıllarında en az bir defa partnerine karşı fiziksel istismar içeren eylemlerde bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Aba (2008)'nın Akdeniz Üniversitesi fakülte ve yüksekokullarında eğitimlerine devam eden ve flört ilişkisi bulunan 624 öğrenci ile gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarına göre kadınların % 41,2'si ve erkeklerin de % 48,1'i partnerlerine karşı psikolojik şiddet uygulamışlardır. Kadınların % 6,5'i, erkeklerin ise % 10,1'i partnerine karşı fiziksel şiddet uygularken; kadınların % 1,6'sı ve erkeklerin % 14,4'ü partnerlerine karşı cinsel şiddet uygulamışlardır. Sonuçlara göre, flört ilişkilerinde kadınların % 0,4'ü ve erkeklerin ise % 4'ü şiddet sonucu yaralanmıştır.

Ergen romantik ilişkilerinde duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelme ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi araştırmak amacı ile Kalkan (2010), Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde birinci sınıfta öğrenim gören 300 öğrencinin katıldığı bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçları, sosyal ilginin duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelme ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Sosyal ilgi aynı zamanda duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelmenin anlamlı bir yordayıcısıdır. Sosyal ilgi ile duygusal istismar ve fiziksel istismar arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunurken, sosyal ilgi ve soruna yönelme arasında pozitif yönde anlamlı ilişki

bulunmuştur. Cinsiyete göre ise ergenlerin sosyal ilgi, fiziksel istismar ve soruna yönelme düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Araştırma sonucuna göre erkeklerin fiziksel istismar düzeyleri kızlardan yüksek bulunmuş, duygusal istismar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Zorilla ve diğerleri (2010), Madrid'te yaşayan ve son bir yıl içerisinde partner ilişkisi deneyimi olan 18–70 yaş arası 2136 kadınla gerçekleştirdikleri çalışmada katılımcıların yaklaşık % 10'nun istismara uğradığı sonucuna ulaşmışlardır. Katılımcıların % 8,6'sı partnerleri tarafından psikolojik, % 2,4'ü fiziksel ve % 1,1'i ise cinsel şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir. Sonuç olarak İspanyol kadınlarının da diğer gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ilişki şiddetine maruz kaldıkları, özellikle işsiz ve düşük gelirli çiftlerde fiziksel ve psikolojik şiddetin daha fazla olduğu görülmüştür.

Çin'de Hefei ve Wuhu'da üç üniversitede 2575 öğrencinin partner istismarı ile ruhsal sağlık ve risk davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen PY, Hao, Huang, Xiao ve Tao (2011) katılanların % 18'nin fiziksel, % 33,6'sının duygusal, % 5.1'nin ise cinsel istismara uğradıklarını saptamışlardır. Erkeklerde fiziksel ve duygusal istismar mağduriyeti oranı daha fazla iken, kadınlarda cinsel istismar mağduriyeti oranının daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılanların % 74'ü üç defadan daha fazla partner istismarına maruz kaldıklarını, % 47.1'i ise flört ilişkilerinde istismar türlerinden duygusal, cinsel ve fiziksel en az ikisini yaşadıklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda istismar mağdurlarında depresyon oranı ve intihara teşebbüs oranlarının yüksek, kendine güven ve okuldan tatmin oranlarının düşük olduğu belirlenmiştir.

Ohnishi, Nakao, Shibayama, Matsuyama, Oishi, Miyahara (2011), Japon üniversite öğrencileri arasında yakın ilişki istismarını belirlemek amacıyla üniversitenin tıp ve hemşirelik bölümlerinde okuyan 126 erkek ve 148 kadın olmak üzere toplam 274 öğrencinin katıldığı bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya katılan öğrenciler yakın ilişkilerindeki istismarı istismar uygulama ve istismara uğrama şeklinde ifade

etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrenciler yakın ilişkilerinde istismar davranışı olarak en çok partnerlerini kontrol etmeye çalıştıklarını, partnerlerine sözel olarak tacizde bulduklarını ve partnerlerini cinsel ilişkiye zorladıklarını ifade etmişlerdir. Algılanan istismar açısından ise, katılımcılar partnerlerinden en fazla duygusal istismara uğradıklarını belirtmişlerdir. Duygusal istismar davranışı olarak arkadaşlarının izin almadan telefonlarını kontrol etmesi ve nerede ve kiminle olduklarını sorgulayan gergin davranışlarına maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Telefonun kontrol edilmesi ve erkek partnerlerinden korkma davranışlarının özellikle kadın öğrencilerde fazla olduğu gözlenmiştir. Araştırmaya katılanlar ayrıca partnerlerinden fiziksel ve cinsel istismar davranışı da algıladıklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda araştırmaya katılanların yakın ilişkilerinde en az bir kez partnerini mağdur etme veya partneri tarafından mağdur edilme davranışıyla karşılaştığı sonucuna varılmıştır.

2.2.2. Bağlanma Stilleri ve Romantik İlişkide İstismar İle İlgili Araştırmalar

Bookwala ve Zdaniuk (1998) üniversitede eğitimlerine devam eden 85 öğrenciyle romantik ilişkilerde yaşanan istismar, bağlanma stilleri, ilişki doyumu ve ilişkinin süresi ile ilgili bir araştırma gerçekleştirmişleridir. Araştırma sonucunda ilişkinin süresi, ilişki doyumu, kaygılı ve korkulu bağlanma ile partner şiddeti arasında anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur.

Kesner ve McKenry (1998) 149 kişiyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında, çocukluk bağlanma stilleri, yakın ilişki bağlanma deneyimleri, ilişkinin süresi ve romantik ilişkilerde yaşanan istismar davranışları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda çocukluk dönemi bağlanma stillerinin yetişkin bağlanma deneyimlerini yordadığı fakat romantik ilişkide eşe karşı uygulanan şiddeti doğrudan açıklamadığı görülmüştür. Ancak kaygılı bağlanma stilinin baskın olduğu ve güvensiz bağlanma stiline sahip kişilerin romantik ilişkilerinde diğer bağlanma stiline sahip kişilerden daha

çok şiddet uyguladıkları belirlenmiştir. Ayrıca şiddet uygulayan erkeklerin kaçınan bağlanma stiline sahip olduğu güvensiz bağlanma stiline sahip kişiler olduğu görülmüştür.

Bookwala (2002) romantik ilişkisi bulunan erkek ve kadın toplam 161 üniversite öğrencisi ile romantik ilişkisinde istismar eden veya istismara uğrayan eşlerin kendi bağlanma stilleri ve eşlerinin bağlanma stilleri algısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların % 52'si ilişkilerinde en az bir defa eşlerini istismar ettiklerini, % 39'u da istismara uğradıklarını ifade etmişlerdir. İstismar etme ve istismara maruz kalma ile bireylerin eşlerine güvensiz bağlanmaları arasında ilişki olduğu görmüştür.

Bağlanma stilleri ile yakın ilişki istismarı arasındaki ilişkiyi inceleyen Gormley (2005) bağlanma stilleri ve yakın ilişkilerde yaşanan istismar ile ilgili farklı dönemlerde yapılan altı araştırmayı incelemiştir. Gormley (2005) bu inceleme sonucunda, kaçınma ve kaygılı bağlanma stiline sahip kişilerin yaşadıkları ilişkilerinde istismara uğramalarıyla bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Bağlanma tarzı ve eş şiddeti arasındaki ilişkiyi Dumas, Pearson, Elgin ve McKinley (2008), 35 yetişkin çift üzerinde araştırmışlardır. Hiyerarşik regresyon analizine göre kadınların kaygılı bağlanma düzeyinin yüksek olması erkeklerin uyguladığı sözel ve fiziksel şiddeti yordamamıştır. Erkeklerin bağlanma tarzı ile erkek tarafından eşine uygulanan şiddet arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Bu bulgular, kadınlar açısından, terk edilme ve reddedilme korkusunun şiddete maruz kalmada bir risk faktörü olabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan eşlerden kaçınma bağlanma boyutuna sahip erkekler ile kaygılı bağlanma boyutuna sahip kadınların diğer bağlanma stillerine sahip eşlere göre daha fazla istismara maruz kaldıkları görülmüştür.

Gormley ve Lopez (2010) romantik ilişkisi olan 127 üniversite öğrencisi üzerinde cinsiyet, stres ve yetişkin bağlanma tarzının psikolojik istismar uygulamaya katkısının olup olmadığını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda erkek üniversite öğrencilerinin stres düzeyleri, kız arkadaşlarına uyguladıkları duygusal istismarın en güçlü yordayıcısı olarak bulunmuştur. Erkek ve kadınların kaçınan bağlanma tarzının ise, stres düzeyi yüksek olduğunda, duygusal istismar uygulama davranışında artışla ilişkili olduğu görülmüştür.

2.2.2. Benlik Saygısı ve Romantik İlişkide İstismar İle İlgili Araştırmalar

İstismara uğramış kadınların kendini suçlama durumlarını, özsaygılarını ve depresif belirtilerini inceleyen Cascardi ve O'leary (1992), New York Toplum Ajansına müracaat eden istismara uğramış 33 kadın ile araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda, kadınların % 89'unun ağır fiziksel istismara uğradığı bulunmuştur. Yaşanılan ilişkide fiziksel saldırı eylemlerinin sayısının veya şiddetinin artmasına bağlı olarak kadınların depresif belirtilerinin arttığı ve öz saygılarının düştüğü görülmüştür. Başka bir ifadeyle istismar düzeyinin artmasına bağlı olarak benlik saygısının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan kadınların % 12'si partner şiddetine sebep oldukları için kendilerini suçlamışlardır.

Romantik ilişkilerdeki duygusal istismarın olası yordayıcılarını belirlemek amacıyla araştırma yapan Pipes ve LeBov Keler (1997), 175 lisans eğitimi düzeyinde kadınla çalışmışlardır. Araştırmada, istismara uğrayan bireylerin, düşük benlik saygısına sahip oldukları ve partnerlerinin de psikolojik istismar içeren ilişkilere sahip ve herhangi bir ebeveyni tarafından psikolojik istismara uğramış kişiler olduğu bulunmuştur (Akt. Özcan, 2009).

David, Christian ve Tracy (1996) üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde karşılaştıkları psikolojik, fiziksel ve cinsel istismar düzeylerini incelemişlerdir. Araştırmaya üniversitenin farklı bölümlerinde okuyan şu an veya son bir yıl içerisinde romantik ilişki deneyimi yaşayan 114 erkek ve 118 kadın öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılanların % 59'u son bir yıl içerisinde fiziksel istismara, % 96'sı psikolojik istismara ve % 15'i cinsel istismara maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Erkeklerin kadınlardan daha fazla fiziksel istismara maruz kaldıkları ve fiziksel istismara maruz kalan eşlerden % 13'ünün ilişkisini sürdürdüğü görülmüştür. Araştırma sonucunda benlik saygısı ile romantik ilişkilerde yaşanan psikolojik, fiziksel ve cinsel istismar arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken; cinsiyet ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bir başka ifadeyle erkeklerin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar ile benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, kadınların istismar algısı ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Papadakaki, Tzamalouka, Chatzifotiou ve Chliaoutakis (2009) 18-65 yaşlar arasındaki 1122 Yunanlı birey üzerinde yaptıkları araştırmada benlik saygısının fiziksel şiddet uygulama ve istismara maruz kalmayla anlamlı olarak ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Benlik saygısı düştüğü zaman fiziksel istismara uğrama ve fiziksel istismar uygulama davranışlarının arttığı görülmüştür. Bu araştırmada ayrıca yaşın, cinsiyetin ve ilişkinin süresinin de istismarla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye'de yirmi yaş üzeri 750 evli kadın ile gerçekleştirilen araştırmada Şahin, Timur, Ergin, Taşpınar, Baklaya ve Çubukçu (2010) aile içi şiddet ile benlik saygısı, evlilik tipi ve çocukluk travması arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda kadınların yarısından fazlasının düşük ekonomik statü, görücü usulü evlilik, çocuk sayısının fazlalığı gibi faktörler ile bağlantılı olarak artan aile içi şiddete maruz kaldıkları görülmüştür. Aile içi şiddete maruz kalan kadınların benlik saygısı puanlarının belirgin bir şekilde düştüğü ve bu düşüşün çocukluk döneminde maruz kalınan istismar seviyesiyle bağlantılı olduğu bulunmuştur. Katılımcıların çocukluk

döneminde yaşadıkları istismar düzeyinin arttığı oranda benlik saygıları düşük bulunmuştur.

Abadi, Ghazinour, Nojomi ve Richter (2012) hamile kadınların aile içerisindeki uğradıkları şiddet yaygınlığı ve partner şiddeti ile sosyal destek ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarını 600 genç kadın ile gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda kadınların % 28'i hamilelik döneminde herhangi bir çeşit istismara maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Araştırma sonucunda fiziksel istismar ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sözel istismar ile sosyal destek ve benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Cinsel istismara uğradığını belirten kadınların benlik saygısı puanlarının önemli bir şekilde düştüğü belirlenmiştir. Kısacası fiziksel istismar ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken sözel ve cinsel istismara uğrayan kadınların benlik saygısı düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır.

Özetle üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarı inceleyen araştırmalar, yaş, cinsiyet, istismarın duygusal, cinsel ve fiziksel boyutu, bağlanma, benlik saygısı, depresyon, akademik başarı gibi değişkenlere odaklanır. Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde istismarın duygusal, cinsel ve fiziksel boyutunun farklı düzeylerde yaşandığı, istismar algısının cinsiyete, yaş düzeyine ve ırka göre farklılaştığı ayrıca benlik saygısı ve bağlanma stillerinin istismar algısı ile ilişkili olduğu görülür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları istismarın incelenmesi için gerçekleştirilen betimsel bir çalışmadır. Araştırma, öğrencilerde algılanan istismar düzeyini etkileyebileceği düşünülen değişkenlerin istismarla ilişkisini belirleme amacı taşıdığından, araştırma türü olarak betimsel araştırmalar arasında kabul edilen ilişkisel araştırma olarak ele alınabilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2008). Bu bölümde, araştırmaya katılan bireyler, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, izlenen işlem yolu ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN BİREYLER

Bu araştırmaya, 2011–2012 Öğretim Yılı Bahar Dönemi’nde Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nin çeşitli bölümlerinde öğrenim görmekte olan 280’i (% 68.1) kadın ve 131’i (% 31.9) erkek olmak üzere toplam 411 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 21,24 (Ss: 1.98), akademik başarı ortalaması ise dört puanlık sisteme göre 2,69’dur (Ss: 0.58). Araştırmaya katılanların üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyleri, anne-baba eğitim düzeyleri, aylık gelir ve anne-baba birliktelik durumuna göre dağılımları Ek 1’de sunulmuştur.

3.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin yaşadıkları romantik ilişkilerde algıladıkları istismarı belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (RİDÖ)”, bağlanma boyutlarını ölçmek amacıyla Fraley, Waller

ve Brennan (2000) tarafından geliştirilen ve Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal (2005) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II” (YİYE-II), benlik saygısını ölçmek amacıyla Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen ve Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılan “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği'nin benzer ölçekler geçerliliğini belirlemek amacıyla Curun (2001) tarafından geliştirilen “İlişki Doyum Ölçeği (İDÖ)” kullanılmıştır. Araştırmada ele alınan bağımsız değişkenleri belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu'ndan yararlanılmıştır. Kullanılan veri toplama araçlarıyla ilgili bilgiler aşağıda sunulmuştur.

3.2.1. Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (RİDÖ)

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarı ölçmek amacıyla araştırmacı tarafından Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (RİDÖ) geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

3.2.1.1. RİDÖ'nün Geliştirilme Aşaması

Ölçeğin madde havuzunu oluşturabilmek amacıyla öncelikle istismar ve partner istismarına ilişkin literatür taranmış, ardından yurt dışında ve Türkiye'de kullanılmakta olan benzer ölçekler incelenmiş ve üniversite öğrencileri üzerinde, romantik ilişkilerde maruz kaldıkları ve şahit oldukları istismar davranışları ve sıklığını belirlemeye yönelik bir ön çalışma yapılmıştır. Literatür taramasında eş istismarı, yakın ilişkide/romantik ilişkide istismar konularını açıklayan kuramlar incelenmiştir.

İkinci olarak, yakın ilişkilerde yaşanan istismarı ölçmek amacıyla yurt dışında kullanılan Severity of Violence Against Women Scale (Marshall, 1992), Abusive

Behavior Inventory (Shepard & Campbell, 1992), Measure of Wife Abuse (Rodenburg & Fantuzzo, 1993), Safe Dates - Physical Violence Victimization (Hudson, 1997), Partner Abuse Scale-Physical (Hudson, 1997), Partner Abuse Scale (Non-physical) (Hudson, 1997), Index of Psychological Abuse (Sullivan & Bybee, 1999), Harassment in Abusive Relationships: A Self-Report Scale (Sheridan, 2001), Composite Abuse Scale (Hegarty, Bush, & Sheehan, 2005) ölçekleri incelenmiştir. Türkiye’de geliştirilen veya uyarlanan ölçeklerden Yetişkin Genç İlişkileri Ölçeği (Alantar, 1989; Akt. Şimşek, 2010), Eş Kabul-Red Ölçeği (Varan, 2003), Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (Ersanlı, Yılmaz ve Özcan, 2008) ve Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği (Aba, 2008) incelenmiş ve madde havuzu oluşturulurken bu ölçeklerde yer alan bazı maddeler aynen alınmış, bazı maddelerden de yararlanılmıştır.

Üçüncü olarak, üniversite öğrencilerine açık uçlu anket soruları sorulmuş öğrenciler ilişkilerinde maruz kaldıkları ve arkadaşlarının ilişkilerinde şahit oldukları istismar davranışlarını kendi yazılı anlatımlarıyla belirtmişlerdir. Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Giresun Üniversitesi ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nde öğrenime devam eden 106 kız ve 99 erkek toplam 205 üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Araştırma kapsamına flört ilişkisi devam eden veya son bir yıl içinde bitmiş ilişkisi bulunan öğrenciler alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kapalı ve açık uçlu sorulardan oluşan anket kullanılmıştır. Ankette katılımcılara üniversitesi, cinsiyeti ve romantik ilişkisinde istismar içeren davranışları öğrenmeye yönelik sorular sorulmuştur (Bknz. Ek: 2).

Anket formunda öncelikle çalışmanın amacı açıklanmış, ardından duygusal, fiziksel ve cinsel istismarın açıklamaları verilmiş ve üç açık uçlu anket sorusu yöneltilmiştir. İlk soru öğrencinin yaşadığı romantik ilişkide sözü edilen istismar davranışlarına maruz kalıp-kalmadığı, kaldıysa hangi sıklıkta yaşadığına yöneliktir. İkinci soru öğrencilerin üniversite öğrencisi arkadaşlarının romantik ilişkilerinde istismar davranışları gözleyip gözlemedikleri, gözledikleri davranışların hangi tür istismar davranışı olduğuna ilişkindir. Son soru ise öğrencilerin romantik ilişkide istismar davranışını etkileyen / artıran faktörlerle ilgili düşüncelerini öğrenmeye yöneliktir.

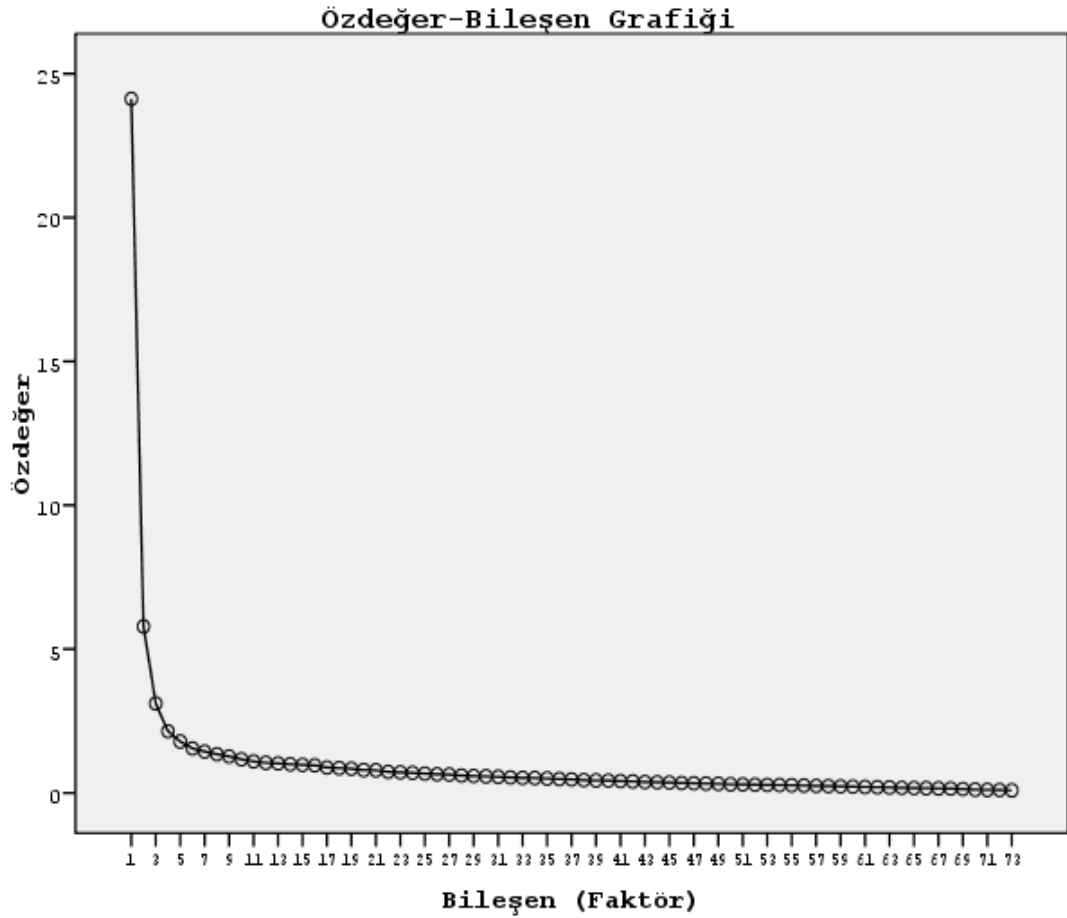
Elde edilen bilgiler içerik analizi ile incelenmiş ve üç istismar boyutunun ve istismar davranışlarının hangi oranlarda yaşandığı, en sık hangi davranışlara rastlandığı saptanmıştır. Bu çalışmanın sonuçları Ek - 3'de sunulmuştur. Madde havuzuna giren istismar boyutlarındaki davranışların madde sayısının ağırlığına karar verirken bu bilgiler dikkate alınmıştır.

Hazırlanan 112 maddelik ölçek formu uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlık alanı Psikolojik Danışma ve Rehberlik olan altı, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme olan iki ve Türk Dili olan bir, toplam dokuz akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü alınmak üzere hazırlanan formda öğretim elemanlarına öncelikle çalışmanın amacı açıklanmış, ilgili ölçeğin geliştirilebilmesi ve madde havuzunun hazırlanabilmesi için gerçekleştirilen ön çalışmalar anlatılmıştır (Bknz. Ek: 4). Bu kapsamdaki literatür taraması, incelenen benzer ölçekler ve 205 üniversite öğrencisi ile yapılan ön çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Bu bilgilerin ardından uzmanlardan duygusal, fiziksel ve cinsel istismarla ilgili olarak gruplanmış maddelerin, romantik ilişkide istismarı ölçmek üzere uygunluğunun değerlendirilmesi istenmiştir. Uzman görüşü formunda ölçek maddelerinden, yurt dışında ve Türkiye’de kullanılmakta olan benzer ölçeklerden aynen alınan maddeler belirtilmiştir. Uzmanlar her bir madde için “uygun”, “düzeltmeli” ve “uygun değil” seçeneklerinden biri işaretlemiş; düzeltilmesi istenen ya da uygun olmadığı düşünülen maddeler için ise “düzeltme/öneri/açıklama” kısmına görüş ve önerilerini belirtmişlerdir. Uzmanlardan, kendi uzmanlık alanlarına uygun olarak, maddelerin romantik ilişkide algılanan istismarı ölçmeye uygun olup olmadığı, ölçme ve değerlendirme açısından ölçek maddesi olarak uygunluğu ve Türk Dili açısından dil bilgisi ve anlaşılabilirlik özelliklerine göre değerlendirmeleri istenmiştir. Uzman görüşlerinin değerlendirilmesi sonucu, ölçekten 39 maddenin çıkarılmasına karar verilmiştir. Böylece ölçeğin deneme formunda 73 madde kalmıştır.

Hazırlanan deneme formu maddelerinin anlaşılabilirliğinin belirlenmesi amacıyla Hacettepe Üniversitesi’nde öğrenime devam eden 55 kişilik öğrenci grubuna bir pilot uygulama yapılmıştır. Deneme uygulaması sonunda öğrenciler tarafından çok iyi

anlaşılmadığı görülen maddeler yeniden düzenlenmiştir. Hazırlanan 73 maddelik deneme formu 2011- 2012 eğitim öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsü'nde Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Fen Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi'nde eğitimlerine devam eden ve halihazırda romantik ilişkisi bulunan veya son bir yıl içerisinde romantik ilişki yaşamış olan toplam 426 öğrenciye uygulanmıştır. Deneme uygulamasından elde edilen sonuçlar üzerinde ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi (APA) ve iç tutarlık düzeyini belirlemek için Cronbach Alfa güvenirlik analizinden yararlanılmıştır.

Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarını değerlendirebilmek için verilerin faktör analizine uygunluğunu test eden istatistiklere bakılmıştır. Veri sayısının faktör analizi için yeterli olup olmadığını belirlemek için kullanılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) istatistiği incelenmiş ve 0,94 olduğu saptanmıştır. Elde edilen sonuç veri sayısını faktör analizi için oldukça yeterli olduğunu göstermiştir. Diğer yandan maddeler arasındaki ilişkilerin faktör analizi yapmak için gereken önemliliğe sahip olup olmadığını test eden Bartlett'in küresellik testi 0,01 düzeyinde manidar bulunmuştur (Bartlett Ki-kare = 20599,48; $p < 0,001$). Bu sonuca göre, değişkenler arasında önemli ilişkiler olmadığı durumu gösteren birim matris ile değişkenler arasındaki ilişki matrisi arasında önemli fark olduğu; değişkenlerin istatistiksel olarak önemli ilişkilere sahip olduğu kararı verilmiş ve maddelerden en az bir faktör çıkarılabileceği hipotezi kabul edilmiştir. Bu karara dayanarak ölçeğin faktör yapısını belirlemek için faktör analizine ilişkin diğer sonuçların incelenmesine devam edilmiştir.

Şekil 2. Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği deneme uygulamasına ilişkin Özdeğer-Bileşen Grafiği

Özdeğerler ve varyans açıklama tablosu incelendiğinde (Şekil 2) özdeğeri 1'den büyük 14 boyut gözlendiğini ve bu boyutların toplam varyansın % 64,24'ünü açıkladığı görülmüştür. Özdeğerler ve açıklanan varyans tablosu detaylı incelendiğinde birinci faktöre ilişkin özdeğerin 24,12 değer ile toplam varyansın % 33,05'ini; ikinci özdeğerin 5,79 değeri ile toplam varyansın % 7,93'ünü; üçüncü özdeğerin 3,11 değeri ile toplam varyansın % 4,26'sını vb. açıklamıştır. Ölçeğin kaç boyutlu olduğunu belirlemek için değerlerin büyüklüğü değerlendirildiğinde birinci özdeğerden ikinci özdeğere keskin bir düşüş gözlendiği ve aradaki farkın dört kattan büyük olduğu görülmüştür. Diğer özdeğerler arasında ise keskin düşüşler gözlenmemekte ve göreceli olarak birbirine yakın değerler olduğu görülmektedir. Bu durum ölçeğin tek boyutlu olarak kabul

edilebileceğini göstermektedir. Özdeğer-bileşen grafiği incelendiğinde ise tek boyutluluk yorumunu güçlendiren bir görünüme sahip olduğu görülmektedir.

Bu işlemlerin ardından boyut sayısına karar vermeyi kolaylaştırmak amacıyla hangi maddenin hangi boyutu ölçtüğünü belirlemek için maddelerin faktörlerle korelasyonları olan faktör yükleri incelenmiştir. Faktör yükleri incelendiğinde 19. maddenin (“gün içinde tüm yaptıklarımı bilmek ister”) birinci faktöre yükünün 0,30 değerinden daha düşük olduğu buna karşılık diğer 72 maddenin birinci faktöre ilişkin yük değerlerinin 0,41 değerinde veya daha yüksek olduğu görülmüştür. Maddelerin birinci faktördeki yük değerleri 0,41 ile 0,70 arasında değişmektedir. Bu durum testin tek boyutlu olduğu yorumunu güçlendirmiştir. Maddelerin birinci faktördeki yükünün yüksek olması nedeniyle 72 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçek elde edilmiştir.

Faktör analizine dayalı olarak elde edilen 72 maddelik ölçekten 40. madde olan “Bana tekme atar” ve 46. madde olan “Tecavüz etmeye kalkışır” istatistiksel olarak kabul edilebilir değerlere sahip olmalarına karşın, ölçeği yanıtlayanlara “komik” ve “aşırı” geldiğinin ve ölçeğin ciddi bir şekilde yanıtlanmasına engel olacak düzeyde katılımcıların dikkatini dağıttığına ilişkin gözlemler nedeniyle uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından ölçekten çıkarılmıştır. Bu işlemin sonucunda ölçekteki madde sayısı 70’e düşmüştür. Elde edilen 70 maddelik ölçek için açımlayıcı faktör analizi yinelenmiştir.

Yinelenen analizlerde de öncelikle verilerin faktör analizine uygunluğunu test eden istatistiklere bakılmıştır. Veri sayısının faktör analizi için yeterli olup olmadığını belirlemek için kullanılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) istatistiğinin 0,94 olduğu saptanmıştır. Elde edilen sonuç veri sayısının faktör analizi için oldukça yeterli olduğunu göstermiştir. Diğer yandan Bartlett’in küresellik testi 0,01 düzeyinden manidar bulunmuştur (Bartlett Ki-kare = 19522,05; $p < 0,001$). Bu sonuca göre, maddelerin istatistiksel olarak önemli ilişkilere sahip olduğu kararı verilmiş ve maddelerden en az bir faktör çıkarılabileceği hipotezi kabul edilmiştir. Özdeğerler ve varyans açıklama tablosu incelendiğinde özdeğeri 1’den büyük 13 boyut gözlemlendiğini ve bu boyutların

toplam varyansın % 64,89'unu açıkladığı görülmüştür. Özdeğerler ve açıklanan varyans tablosu ayrıntılı incelendiğinde, birinci faktöre ilişkin özdeğerin 23,45 değer ile toplam varyansın % 33,50'sini; ikinci özdeğerin 5,42 değeri ile toplam varyansın % 7,74'ünü; üçüncü özdeğerin 2,98 değeri ile toplam varyansın % 4,25'ini açıkladığı görülmüştür. Birinci özdeğerden ikinci özdeğere keskin bir düşüş gözlemlendiği ve aradaki farkın dört kattan büyük olduğu görülmüştür. Diğer özdeğerler arasında ise keskin düşüşler gözlenmemiştir. Göreceli olarak birbirine yakın değerler söz konusudur. Bu durum ölçeğin tek boyutlu yapısının yinelenen analizlerle de doğrulanabildiğini göstermiştir. Maddelerin faktör yükleri incelendiğinde (Bknz. Ek: 5) birinci faktöre ilişkin yük değerleri 0,42 ile 0,70 arasında değişmiştir.

3.2.1.2. RİDÖ'nün Geçerlik ve Güvenirliğinin İncelenmesi Sırasında Yapılan İşlemler

Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre oluşturulan 70 maddelik tek boyutlu ölçeğin iç tutarlık güvenirliliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısından yararlanılmıştır. RİDÖ'nün Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısının 0,97 olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç ölçeğin tek boyutlu olduğu, yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğu ve dolayısıyla da güvenirliliğinin yüksek olduğu şeklinde değerlendirilmiştir.

Geliştirilen RİDÖ'nün güvenirlilik ve geçerlik kanıtlarını artırmak amacıyla, ölçülen değişkenin kısa sürede değişmeyeceği beklentisine dayanarak test-tekrar test güvenirliliği ve ölçülen yapı hakkında bilgi vereceği düşüncesine dayanarak İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ) sonuçları ölçüt alınarak ölçüt (uyum) geçerliği çalışması yapılmıştır. RİDÖ'nün test tekrar test güvenirliliği ve İDÖ ile ölçüt geçerliği incelenirken Spearman'ın sıra farkları korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

RİDÖ'nün test tekrar test güvenirliliğini belirlemek amacıyla ölçek Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinden 42 katılımcıya beş hafta arayla iki kez

uygulanmış ve katılımcıların beş hafta arayla olan bu iki uygulamadan elde edilen istismar puanları arasındaki sıra farkları korelasyonu hesaplanmıştır. RİDÖ' nün test tekrar test güvenilirliği için sıra farkları korelasyonu 0,89 ($p < 0,001$) olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu korelasyona dayanarak ölçeğin test tekrar test güvenirliliğinin yüksek olduğu, ölçeğin kararlı sonuçlar verdiği sonucuna ulaşılmıştır (Murphy, Kevin, Davidshofer ve Charles, 1991).

RİDÖ'nün ölçüt geçerliğine, zıt bir yapıyı ölçtüğü düşüncesiyle İDÖ'yle korelasyonu incelenerek karar verilmiştir. Bu amaçla 42 katılımcıya aynı oturumda hem RİDÖ hem de İDÖ uygulanmış ve katılımcıların iki ölçekten elde ettikleri puanlar arasındaki sıra farkları korelasyonu hesaplanmıştır. RİDÖ ve İDÖ ölçeği puanları arasındaki sıra farkları korelasyonu -0,76 ($p < 0,001$) olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan bu korelasyona dayanarak RİDÖ' nün İDÖ ile zıt bir özelliği ölçtüğü, dolayısıyla ölçülmek istenen yapıyı ölçebildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu geçerlik ve güvenilirlik kanıtları ölçeğin amaca hizmet edebildiği ve yüksek güvenilirlikte ölçtüğü şeklinde değerlendirilerek 70 maddelik ölçek esas uygulamada bireylerin istismara maruz kalma düzeyini belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Söz konusu ölçeğin geçerlik kanıtlarını artırmak amacıyla araştırma uygulamasına katılan 411 öğrencinin verdiği cevaplar için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi tüm maddelerin tek boyutu (istismara uğrama) ölçtüğü bilgisine dayanarak gerçekleştirilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi yapılırken, ölçek maddelerinin sıralama ölçeği düzeyinde olması, sağa çarpık ölçme sonuçları vermesi nedeniyle Ağırlıklandırılmış En Küçük Kareler Tahmini (Weighted Least Squares estimation) yaklaşımı kullanılmıştır. Doğrulayıcı Faktör analizine ilişkin sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: RİDÖ' nün doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre model uyum göstergeleri

Ki-kare / Sd	GFI / AGFI	NFI	NNFI	CFI	RMSEA	RMR	SRMR
1,61	0,80 / 0,79	0,96	1.00	1.00	0,038	0,05	0,046

GFI (Goodness of Fit Index) ; Uyum İyiliği Testi

AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index): Düzeltilmiş Uyum İyiliği Testi

NFI (Normed Fit Index): Normlaştırılmış Uyum İndeksi

NNFI (Non-Normed Fit Index): Normlaştırılmamış Uyum İndeksi

CFI (Comparative Fit Index) : Karşılaştırmalı Uyum İndeksi

RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation): Tahmini hataların karekökü

RMR (Root Mean Square Residual): Ortalama hataların karekökü

SRMR (Standardized RMR): Standartlaştırılmış ortalama hataların karekökü

RİDÖ için doğrulayıcı faktör analizine ilişkin sonuçlar incelendiğinde modelde herhangi bir modifikasyon olmadığı halde sonuçlar bir bütün olarak ölçeğin yapı geçerliğini belirli ölçülerde sağladığını göstermiştir. Özellikle Ki-kare / serbestlik derecesi sonucunun 1-3 değerleri arasında bulunması modelin iyi bir uyuma sahip olduğunu göstermiştir. Aynı şekilde uyum eksikliği indislerinden RMSEA, RMR ve SRMR değerleri de modelin yüksek geçerliğe sahip olduğuna işaret etmektedir. Uyum indislerinden NFI, NNFI ve CFI değerleri 0,95 üzerinde olduğu için uyumun çok iyi olduğuna ilişkin bilgi vermektedir. Ölçek için hesaplanan kabul edilebilir sınırların dışına çıkan değerler ise GFI ve AGFI değerleridir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Ancak bir bütün olarak değerlendirildiğinde ölçeğin yeterli bir geçerlik düzeyine sahip olduğu; açımlayıcı faktör analizi ile ulaşılan tek boyutlu yapının doğrulandığı söylenebilir.

Yapılan tüm işlemlerden sonra 70 maddeye ve beşli Likert tipi bir yanıtlama sistemine sahip olan RİDÖ' nün üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları

istismarı ölçebilecek düzeyde güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır (Bknz. Ek: 6).

3.2.1.3. RİDÖ'nün Puanlanması

Tek boyutlu kabul edilen ve 70 maddeden oluşan RİDÖ'de tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek maddeleri Likert tipi beşli derecelendirme yanıtlama sistemine sahiptir. Maddeler “hiçbir zaman”, “nadiren”, “bazen”, “sıklıkla” ve “çok sık” şeklinde yanıtlanmaktadır. Puanlamada “hiçbir zaman” 1, “nadiren” 2, “bazen” 3, “sıklıkla” 4 ve “çok sık” yanıtına 5 puan verilmektedir. Ölçekten alınan en düşük puan 70 en yüksek puan 350'dir ve puanların artması romantik ilişkide maruz kalınan istismarın arttığı anlamına gelmektedir.

3.2.2. İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ)

Orijinal adı Relationship Assessment Scale (RAS) olan İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ), romantik ilişkilerde ilişki doyumunu ölçmek amacıyla Hendrick (1988) tarafından geliştirilen yedi maddelik yedili Likert tipi ölçektir. Hendrick (1988) yaptığı faktör analizinde RAS'ın tek faktörlü olduğunu ve toplam varyansın % 46'sını açıkladığını ve maddeler arasında korelasyonun yeterli olduğunu bulmuştur. Madde toplam korelasyonu .57 ile .76 arasındadır. Flört eden çiftler örnekleminde yapılan araştırmada RAS ile Çift Uyumu Ölçeği arasındaki korelasyon .80 bulunmuştur. Vaughn ve Baier (1999) 55 erkek ve 63 kadın ile gerçekleştirdikleri çalışmada RAS ile Çift Uyumu Ölçeği arasındaki toplam korelasyonun .84, RAS'ın Cronbach-alfa güvenilirlik katsayısının .91 olduğunu ve madde toplam korelasyonun .35 ile .80 arasında değiştiğini bulmuşlardır.

İDÖ'nün Türkçe uyarlaması Curun (2001) tarafından duygusal beraberliği olan 140 üniversite öğrencisi ile yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda ölçeğin tek bir faktör

altında toplandığı ve bu faktörün toplam varyansın % 52'sini açıkladığı görülmüştür. İDÖ' nün iç tutarlılık katsayısı .86'dır. Demirtaş (2010) yaptığı çalışmada İDÖ' nün Cronbach-alfa katsayısını .90 olarak bulmuştur. Ölçekteki 4. ve 7. maddeler ters puanlanmakta ve puanların artması ilişki doyumunun arttığını göstermektedir (Bknz. Ek: 7).

3.2.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE II)

Yetişkinlerin bağlanma stillerini ölçmek amacıyla yapılan çalışmalar sonucunda Fraley, Waller ve Brennan (2000) tarafından Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (Experiences in Close Relationship Inventory) geliştirilmiştir. Brennan ve diğerleri (1998) tarafından oluşturulan madde havuzunu kullanan Fraley ve diğerleri (2000), madde tepki kuramına göre yaptıkları analiz sonucunda, en yüksek ayırt etme gücüne sahip maddeleri seçmişlerdir. Böylece bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutlarını ölçen toplam 36 maddelik YİYE II'yi oluşturmuşlardır.

Fraley ve diğerleri (2000), faktör analizleri sonucunda yetişkin bağlanma davranışlarının yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve başkalarıyla yakınlaşmaktan kaçınma olmak üzere iki temel boyutta tanımlandığını bulmuşlardır. Ölçekten elde edilen puanlar ile bireyler kaygı ve kaçınma boyutları temelinde değerlendirilebildikleri gibi bu puanlara küme analizi uygulanarak belirlenen ve Bartholomew ve Horowitz'in (1991) Dörtlü Bağlanma Modeliyle uyumlu dört kategoriden birinde de sınıflandırılabilirler. Bu sınıflandırmada düşük kaygı ve düşük kaçınmaya sahip olanlar bir başka ifadeyle her iki boyuttan da düşük puan alanlar güvenli; yüksek kaygı ve yüksek kaçınmaya sahip olanlar bir başka ifadeyle her iki boyuttan da yüksek puan alanlar korkulu; kaygı boyutundan yüksek kaçınma boyutundan düşük puan alanlar saplantılı ve kaygı boyutundan düşük, kaçınma boyutundan yüksek puan alanlar kayıtsızbağlanm biçimi içinde sınıflandırılmışlardır.

YİYE-II'nin Türkçe'ye uyarlaması Sümer, Selçuk, Günaydın ve Uysal (2005) tarafından yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda ölçeğin asıl formunda da olduğu gibi iki boyutlu faktör yapısını koruduğu gözlenmiştir. Sümer ve diğerleri (2005)'nin YİYE-II'nin geçerliği ile ilgili yaptıkları çalışmada, ölçeğin kaygı ve kaçınma alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .90 ve .86 bulunmuştur. Sümer ve diğerleri (2005), YİYE-II'nin kaygı ve kaçınma alt ölçeklerinin özsaygı, onaylanmama kaygısı, ayrılık kaygısı, başkalarını memnun etme, yalnızlıktan hoşlanma ve ilişki doyumu değişkenleriyle ilişkisini incelemişlerdir. Çalışma sonucunda kaygı boyutu, özsaygı ve ilişki doyumu ile olumsuz yönde anlamlı ilişki gösterirken; onaylanmama kaygısı, ayrılık kaygısı ve başkalarını memnun etme ile olumlu yönde anlamlı ilişki göstermiştir. Ayrıca beklendiği gibi kaygı boyutunun yalnızlıktan hoşlanma ile ilişkisi bulunmamıştır. Kaçınma boyutu özsaygı ve ilişki doyumu ile olumsuz yönde anlamlı bir ilişki gösterirken, onaylanmama kaygısı ve yalnızlıktan hoşlanma ile olumlu yönde ilişki göstermiştir. Ayrıca kaçınma boyutunun ayrılık kaygısı ve başkalarını memnun etme ile anlamlı bir ilişkisi olduğu söylenebilir.

Sümer ve diğerleri (2005) YİYE-II'nin güvenilirliğini ölçmek için 86 katılımcıyla test-tekrar test uygulaması gerçekleştirmişlerdir. Yapılan analiz sonucunda kaygı boyutunun .82, kaçınma boyutunun .81 oranında test-tekrar test güvenilirliğine sahip olduğu bulunmuştur. Sığırcı (2010) yaptığı çalışmada YİYE II'nin güvenilirliğini .88, kaygı ve kaçınma boyutları için sırasıyla .77 ve .88 olarak çıkmıştır.

Ölçekteki her bir madde Likert tipi 7 dereceli olarak değerlendirilir. Ölçekte yer alan 4., 8., 16., 17., 18., 20., 21., 22., 24., 26., 30., 32., 34. ve 36. maddeleri ters yüklü maddelerdir. Kaygı puanını hesaplamak için tek sayılı maddelerin ortalamaları alınırken kaçınma puanını hesaplamak için çift sayılı maddelerin ortalamaları alınır. Sarı (2008)'nin belirttiği üzere ölçekten elde edilen kaygı puanının yüksekliği, yakın ilişkilerde olumlu başkaları, olumsuz benlik içsel temsillerini ifade ederken, kaçınma boyutundan alınan yüksek puanlar ise olumlu benlik, olumsuz başkaları içsel temsillerini ifade eder. Bağlanmaya ilişkin kaygı puanının yüksek olması kişinin yakın ilişki içinde yaşadığı kaygının ve yakınlığı koruma davranışlarının yüksek olduğu;

bağlanmaya ilişkin kaçınma puanının yüksek olması ise kişinin ilişkide yakınlıktan kaçınma davranışlarının yüksek olduğu anlamına gelir (Bknz. Ek: 8).

3.2.4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Rosenberg (1965) tarafından geliştirilen ölçeğin Türk toplumuna uyarlamasını Çuhadaroğlu (1986) yapmıştır. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği 12 alt ölçekten oluşur ve ölçekte toplam 63 madde bulunmaktadır. Bu çalışmada 10 maddeden oluşan benlik saygısı alt ölçeği kullanılmıştır. Rosenberg, Guttman ölçülerine göre puanlanan ölçeğin orijinal halini New York kentinde 10 farklı lisede eğitim öğretimlerine devam eden toplam 5.024 öğrenciye uygulamıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında sosyo-ekonomik düzey, aileyle birlikte yaşayıp-yaşamama, dini inanç, boşanma durumunda eş ve çocukların yaşı, ayrılan eşlerin yalnız veya başkasıyla yaşama durumu, doğum sırası, cinsiyet, kardeş sayısı, anne ile ilişki sıcaklığı, azınlık ve ırk gibi bir çok değişken kullanılmıştır. İki hafta arayla yapılan çalışmada ölçeğin test tekrar test güvenilirlik katsayısı .82 ile .88 arasında bulunmuştur. Ayrıca yapılan çeşitli araştırmalarda elde edilen Cronbach-alfa katsayıları .77 ile .88 aralığındadır. Benzer ölçekler, bilinen gruplar, yordama ve yapı-kavram geçerliğinin kanıtlandığı çeşitli araştırmacılarca da bildirilmiştir (Rosenberg, 1965).

Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek İngilizceden Türkçeye çevrilmiş ve üç ayrı öğretim üyesi tarafından gözden geçirilmiştir. Hacettepe Çocuk Hastanesi Ergen Polikliniğine başvuran 10 ergene uygulanarak maddelerin anlaşılabilirliği tartışılmış ve gerekli değişikliklerle ölçeğe son şekli verilmiştir. Çuhadaroğlu ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını Ankara il merkezindeki bir lisenin beş ayrı sınıfına devam eden 205 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Benzer ölçekler geçerliği özsaygı alt ölçeği için psikiyatrik görüşmeler yapılmıştır. Özsaygı alt ölçeği ile psikiyatrik görüşmeler arasındaki korelasyon katsayısı .71 olarak bulunmuştur. Bir ay arayla gerçekleştirilen test-tekrar test güvenilirlik katsayısı öz saygı alt ölçeğinde .75 olarak bulunmuştur. Çankaya (1997) Benlik Saygısı Ölçeği İle Benlik Kavramı Ölçeği

arasında anlamlı düzeyde korelasyon olduğunu bulmuştur. Tuğrul (1994) yaptığı çalışmada Rosenberg Benlik saygısı Ölçeği'nin cronbah alfa güvenilirlik katsayısını . 76 olarak bulmuştur. Kaya (2007) yaptığı çalışmada Rosenberg Benlik saygısı Ölçeği'nin Cronbah-alfa güvenilirlik katsayısını . 70 olarak bulmuştur. Benlik saygısı alt ölçeği on maddeden oluşmaktadır ve 1-4 arası derecelendirilmiştir. Ölçekte yer alan 1., 2., 4., 6., 7., maddeler pozitif 3., 5., 8., 9., 10. maddeler negatif olarak düzenlenmiştir. Ölçekten elde edilebilecek puanlar 10 ile 40 arasında değişir. 10-20 puan düşük özsaygı düzeyini, 20-30 puan orta özsaygı düzeyini ve 30-40 puan ise yüksek özsaygı düzeyini gösterir. Özsaygı ölçeği dışındaki alt ölçekler cevap anahtarına göre her doğru yanıt için bir puan verilerek puanlanır (Bknz. Ek: 9).

3.2.5. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formunda öğrencilerin cinsiyetini, yaşını, sınıf düzeyini, akademik başarı ortalamasını, ailenin aylık gelirini, anne ve babanın eğitim durumunu, anne ve babanın birliktelik durumunu ve ilişkinin süresini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır (Bknz. Ek: 10)

3.3. İŞLEM YOLU

Veri toplama araçlarının uygulanabilmesi için ders sorumluları ile önceden görüşülmüş ve uygulama için uygun gün ve saatler öğrenilmiştir. Uygulama sırasında öğrencilere, araştırmanın amacı ve önemi vurgulanmış, Kişisel Bilgi Formu'nun ve ölçeklerin nasıl yanıtlanacağına ilişkin bilgi verilmiştir. Elde edilen bireysel bilgilerin gizli tutulacağı belirtilmiş, veri toplama araçlarına içten ve doğru bir şekilde cevap verilmesinin araştırma sonuçları için önemli olduğu vurgulanmıştır. Uygulamalar araştırmacının

kendisi tarafından yapılmış ve Kişisel Bilgi Formu ile ölçekler aynı oturumda ard arda uygulanmıştır. Uygulama yaklaşık 25-30 dakika sürmüştür.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada, veri toplama araçlarından elde edilen veriler üzerinde SPSS 16 programı ile istatistiksel işlemler yapılmıştır. Verilerin analizi sürecinde çalışmanın her bir aşamasında farklı analiz tekniklerinden yararlanılmıştır.

Öncelikle RİDÖ'nün geçerlik ve güvenirlik çalışması, deneme uygulamasından elde edilen puanlar üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla faktör analizi, korelasyon ve güvenirlik analizi yapılmıştır. Faktör analizi yapılırken hem açımlayıcı faktör analizi hem de doğrulayıcı faktör analizi tekniğinden yararlanılmıştır.

Çalışma grubunun demografik yapısını ortaya çıkarabilmek amacıyla bağımsız değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler ve frekans / yüzde analizinden yararlanılmıştır. Alt problemlere bağlı olarak bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon ve regresyon katsayıları hesaplanarak bağımlı değişkeni etkileme düzeyleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin demografik değişkenleri ile psikolojik özelliklerinin istismarı yordama düzeylerini birbirinden ayırabilmek ve değişken gruplarını karşılaştırmak amacıyla aşamalı regresyon tekniği kullanılmıştır. Demografik değişkenler yaş, cinsiyet, ilişki süresi ve anne-babanın birliktelik durumu demografik değişkenler grubu; bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutları, benlik saygısı ve akademik başarı değişkenleri psikolojik değişkenler grubu olarak ele alınmıştır. Analize sırayla alınarak değişken gruplarının bağımlı değişkeni açıklama gücünün önemli düzeyde değişip değişmediği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Analizler yorumlanırken regresyon katsayıları, standartlaştırılmış regresyon katsayıları, regresyon katsayılarına ilişkin t testi sonuçları, çoklu korelasyon katsayıları ve açıklama katsayıları dikkate alınmıştır. Analizler sürecinde bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu olup olmadığını belirlemek amacıyla değişkenler arasındaki korelasyonlar (0,80 üzerinde

olmaması), varyans şişkinlik değeri (variance inflation factor) (10'dan büyük olmaması), tolerans değeri ve koşullu indeks (condition index) değeri (30 değerini geçmemesi) incelenmiş ve bağımsız değişkenler arasında regresyon analizini engelleyecek düzeyde bir çoklu bağlantının olmadığı anlaşılmıştır. Veri analizinde varyans şişkinlik değeri 1,047 ile 4, 625 arasında değerler almış, tolerans ve koşullu indeks değeri beklenen sınırlar arasında kalmıştır. Aynı şekilde değişenlerin hatalarının ilişkili olmasına dayanarak sistematik hatalara neden olan otokorelasyon olup olmadığına Durbin-Watson testiyle bakılmış ve otokorelasyon olmadığı saptanmıştır (Alpar, 2003; Kalaycı, 2006; Büyüköztürk, 2007).

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma kapsamında incelenen alt problemlere ilişkin toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın bulgularına geçmeden önce bağımlı ve bağımsız değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler ile tüm değişkenler arasındaki ilişkileri gösteren korelasyonlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Bağımsız Değişkenlerin Birbirleri ve Bağımlı Değişkenlerle İlişkilerine İlişkin Betimsel İstatistikler.

	İstismar	Benlik S.	Kaygı	Kaçınma	A.Başarı	Yaş	İlişki Sü.	Cinsiyet	Birliktelik
İstismar	1,000								
Benlik Say.	-0,534*	1,000							
Kaygı	0,421*	-0,582*	1,000						
Kaçınma	0,460*	-0,643*	0,862*	1,000					
Ak. Başarı	-0,048	0,106**	0,085**	-0,074	1,000				
Yaş	0,165*	-0,062	-0,069	0,101**	0,083**	1,000			
İlişki									
Süresi	0,174*	-0,039	0,093**	-0,133*	0,094**	0,326*	1,000		
Cinsiyet	0,139*	-0,164*	0,008	-0,007	-0,116*	0,155*	-0,066	1,000	
Birliktelik	0,192*	-0,258*	0,177*	0,184*	0,100**	0,103**	0,048	0,033	1,000
Ortalama	102,84	31,12	64,05	117,84	2,69	21,24	4,62	0,32	0,19
St. sapma	36,54	6,47	18,65	32,44	0,58	1,98	1,86	0,47	0,39

*p<.01 **p<.05

NOT: Benlik; Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği’nden elde edilen puanları; Kaygı: YİYE II’nin tek sayılı maddelerinden elde edilen puanları; Kaçınma: YİYE II’nin çift sayılı maddelerinden elde edilen puanları; Akademik Başarı: Araştırmaya katılan öğrencilerin 4’lük sistem üzerinden akademik ortalamalarını; İlişkinin Süresi: Katılımcı öğrencilerin romantik ilişkilerinin süresini ve Birliktelik: Anne ve babanın birliktelik durumunu göstermektedir.

Tablo 2 incelendiğinde bağımsız değişkenlerin birbiriyle ve bağımlı değişkenle 0,01 ve 0,05 düzeyinde korelasyonlara sahip olduğu gözlenmektedir. Bu korelasyonların hiçbiri 0,90 değerini geçmemektedir. Regresyon analizlerinin bozulmasına neden olan otokorelasyon ve çoklu bağlantı riskini belirlemede 0,90 üzerindeki korelasyonlardan yararlanmak mümkündür. Bu çalışmada hem korelasyonların yüksek olmadığı hem de yapılan analizlerde güçlü bir çoklu bağlantı veya otokorelasyon olmadığı görülmüştür. Bu durumda regresyon analizi için gerekli varsayımların sağlandığı söylenebilir. Bu sonuçlara dayanarak regresyon analizine devam edilmiştir.

4.1. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordayan Değişkenlere İlişkin Bulgular

Regresyon analizi sürecinde değişkenler psikolojik ve demografik değişkenler olarak gruplandırılmıştır. Değişkenler analize gruplar halinde alınmış ve analizler iki basamakta tamamlanmıştır. Böylece değişken gruplarının bağımlı değişken üzerindeki açıklama gücü ortaya çıkarılabilmektedir.

Tablo 3. Romantik ilişkilerde algılanan istismar puanlarının yordanmasına ilişkin aşamalı regresyon analizi sonuçları

		<i>B</i>	<i>SD</i>	β	<i>F</i>	<i>R</i>	<i>R</i> ²
	Sabit	144,983	16,563				
	Benlik	-2,286	0,306	-0,405**			
Model 1	Kaygı	0,099	0,160	0,050	45,46**	0,556	0,309**
	Kaçınma	0,177	0,098	0,157			
	A. Başarı	0,671	2,598	0,011			
		<i>B</i>	<i>SD</i>	β	<i>F</i>	<i>R</i>	<i>R</i> ²
	Sabit	62,415	24,394				
	Benlik	-1,771	0,312	-0,314**			
Model 2	Kaygı	0,059	0,154	0,030	28,83**	0,604	0,365**
	Kaçınma	0,292	0,096	0,259**			
	A. Başarı	-0,282	2,546	-0,004			

Yaş	1,882	0,803	0,102*
İ. Süresi	3,344	0,850	0,170**
Cinsiyet	6,484	3,274	0,083*
Birliktelik	3,389	3,886	0,036

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Tablo 3 incelendiğinde hem psikolojik değişkenlerin, hem de demografik değişkenlerle birlikte psikolojik değişkenlerin oluşturduğu regresyon modellerinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu F değerinin manidar bulunmasından anlaşılmaktadır. Bu bulguya göre her iki modelde de bağımlı değişkeni yordamada kullanılacak istatistiksel olarak manidar olan en az bir bağımsız değişken bulunmaktadır hipotezi kabul edilmektedir. Bu bulgu bize kurulan modellerin değerlendirme yapmak için önemli bilgiler verebileceğini göstermektedir. Bu bulgudan yola çıkarak kurulan modellerin ayrıntılı incelemesine geçilmiştir.

4.2. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordayan Psikolojik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Bağımlı değişken olan istismar puanlarını yordamak amacıyla kurulan ilk modele alınan benlik saygısı, bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutları ile akademik başarı puanlarından en az birinin regresyon katsayısının manidar olduğu, modelin F (45,46; $p < 0,01$) değerinin istatistiksel olarak önemli bulunmasından anlaşılmıştır. Değişkenlere ilişkin regresyon katsayıları incelendiğinde benlik saygısı değişkenine ilişkin regresyon katsayısının yüksek bir değer ve eksi işaretli olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulguya göre benlik saygısı değişkenine ilişkin puanlar arttıkça istismara maruz kalma durumu azalmaktadır. Kaygı, kaçınma ve akademik başarı değişkenlerine ilişkin regresyon katsayılarının istatistiksel olarak önemsiz olduğu, görece daha küçük olduğu ve pozitif ilişkili olduğu saptanmaktadır. Bu dört değişkenin bağımlı değişkendeki değişkenliği (varyansı) açıklayabilme gücü bakımından sıralamasını gösteren Beta değerleri incelendiğinde benlik saygısı, kaçınma, kaygı ve akademik başarı değişkenleri şeklinde

sıralandığı, ancak benlik saygısı dışındaki değişkenlerin istatistiksel olarak önemli olmadıkları görülmüştür.

Benlik saygısı, kaygı, kaçınma ve akademik başarı değişkenlerinin regresyon katsayılarının hangilerinin manidar olduğunu belirlemek amacıyla yapılan t testi sonucunda sadece benlik saygısı değişkenine ilişkin regresyon katsayısının 0,01 düzeyinde manidar olduğu; diğer değişkenlere ilişkin regresyon katsayılarının ise 0,05 düzeyinde manidar olmadığı saptanmıştır.

Birinci modelde değişkenlerin bağımlı değişkenle ilişkilerini gösteren çoklu korelasyon katsayısının 0,556 olarak hesaplandığı ve ilişkinin istatistiksel olarak (0,01 düzeyinde) önemli olduğu söylenebilir. Çoklu korelasyonun karesi olan açıklama katsayısı $R^2=0,309$ hesaplanmıştır. Açıklama katsayısı istismar puanlarındaki varyansın yaklaşık % 31'inin benlik saygısı, kaygı, kaçınma ve akademik başarı değişkenleri tarafından açıklanabildiğini göstermiştir. Açıklama katsayısının % 14'ten büyük olması nedeniyle bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde geniş etkiye sahip olduğu yorumu yapılabilir (Cohen, 1988).

4.3. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordayan Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Bağımlı değişken olan istismar puanlarını yordamak amacıyla kurulan ikinci modele benlik saygısı, kaygı, kaçınma ve akademik başarı puanlarına ek olarak alınan cinsiyet, yaş, ilişkinin süresi ve anne babanın birliktelik durumu değişkenlerinden en az birinin regresyon katsayısının manidar olduğu, modelin F (28,83; $p < 0,01$) değerinin istatistiksel olarak önemli bulunmasından anlaşılmıştır.

İkinci modeldeki değişkenlere ilişkin regresyon katsayıları incelendiğinde birinci modelde istatistiksel olarak manidar bulunan psikolojik değişkenlerden benlik saygısı değişkenine kaçınma değişkeninin de eklendiği; ikinci modelde psikolojik

değişkenlerden benlik saygısı ve kaçınma değişkenlerine ilişkin regresyon katsayılarının önemlilik testi olan t testi sonuçlarına göre manidar bulunduğu gözlenmiştir. Benlik değişkeninin regresyon katsayısının eksi ve kaçınma değişkeninin regresyon katsayısının artı işaretli olduğu belirlenmiştir. Bu bulguya göre benlik saygısı arttıkça istismar algısı azalmakta iken, istismar algısı arttıkça kaçınmanın arttığı söylenebilir.

Modele eklenen değişkenler incelendiğinde yaş, ilişkinin süresi ve cinsiyet değişkenlerinin regresyon katsayılarının önemlilik testi olan t testi sonuçlarına göre istatistiksel olarak manidar bulunduğu, dolayısıyla istismar algısının önemli yordayıcıları oldukları söylenebilir. Yaş, ilişkinin süresi ve cinsiyet değişkenlerinin regresyon katsayılarının pozitif olması, bu değişkenlerin değerindeki artışların, istismar algısında da artışa karşılık geldiği şeklinde yorumlanabilir. Bu bilgilere dayanarak erkeklerin kadınlardan, yaşı daha büyük olanların yaşı daha küçük olanlardan, ilişki süresi fazla olanların ilişki süresi az olanlardan daha yüksek istismar algıladıkları söylenebilir. İkinci modele göre regresyon katsayıları istatistiksel olarak önemli bulunan değişkenlerin önem sırasını gösteren beta değerleri incelendiğinde benlik saygısı, kaçınma, ilişkinin süresi, yaş ve cinsiyet şeklinde sıralandıkları görülmüştür.

Anne babanın birliktelik durumu değişkenine ait regresyon katsayısının t testi sonuçlarına göre istatistiksel olarak manidar olmadığı, dolayısıyla istismara maruz kalmanın etkili bir yordayıcısı olmadığı söylenebilir. Benzer şekilde akademik başarı ve kaçınma değişkenlerine ait regresyon katsayıları her iki modelde de t testi sonuçlarına göre istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır. Akademik başarı ve kaçınma değişkenlerinin istismara maruz kalmanın birinci modelde olduğu gibi ikinci modelde de istatistiksel olarak etkili yordayıcıları olmadıkları söylenebilir.

İkinci model için bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenlerle ilişkisini gösteren çoklu korelasyon katsayısı $R = 0,604$ olarak bulunmuştur. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkendeki değişkenliğinin ne kadarını açıkladığına ilişkin bilgi veren açıklama katsayısı $R^2 = 0,365$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre bağımsız değişkenler istismara maruz kalma puanlarındaki değişkenliğin (varyansın) yaklaşık % 36'sını açıklayabilir.

Hesaplanan açıklama katsayısının büyüklüğü, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Daha önce de belirtildiği gibi hesaplanan açıklama katsayısının % 14'ten büyük olması nedeniyle bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde geniş etkiye sahip olduğu yorumu yapılabilir (Cohen, 1988).

4.4. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Demografik ve Psikolojik Değişkenlerin Açıklama Düzeyine İlişkin Bulgular

Psikolojik ve demografik bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismardaki değişkenliği açıklama güçleri bakımından önemli fark olup olmadığını belirlemek için tüm değişkenleri içine alan ikinci modeldeki açıklama katsayısından psikolojik değişkenlerin bağımlı değişkendeki değişkenliği açıklama miktarını gösteren birinci modeldeki açıklama katsayısı çıkarılmıştır ($0,365 - 0,309 = 0,056$). Bu hesaplama sonucu elde edilen 0,056 değeri demografik değişkenlerin modele eklenmesiyle açıklama katsayısında meydana gelen artışı göstermiştir. Dolayısıyla demografik değişkenler üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar puanlarındaki değişkenliğin yaklaşık % 6'sını açıklamıştır. Bu açıklama miktarı açıklanan toplam miktara oranlandığında ($0,056 / 0,365$) demografik değişkenlerin açıklanan varyanstaki payının yaklaşık olarak % 15 olduğu, psikolojik değişkenlerin ise % 85 olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuca göre psikolojik değişkenler istismar puanlarını açıklama gücü bakımından demografik değişkenlerden daha etkilidir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, araştırmada incelenen alt problemlere ilişkin bulguların tartışma ve yorumuna yer verilmiştir. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar düzeyleri bağımsız değişkenler açısından tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordayan Psikolojik Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu bölümde, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarın, psikolojik değişkenlere bağlı olarak incelenmesi sonucu elde edilen bulguların tartışma ve yorumuna yer verilmiştir. Bulguların tartışma ve yorumu, problem doğrultusunda ele alınan alt problemlerin sırayla sunulmuştur.

5.1.1. Benlik Saygısının Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırmada benlik saygısının üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları istismarı yordayıp yordamadığı alt problem olarak ele alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre benlik saygısı değişkenine ilişkin regresyon katsayısının yüksek bir değere sahip olduğu ve eksi yönlü olduğu görülmüştür. Bulgular, benlik saygısı değişkenine ilişkin puanlar arttıkça istismar algısının azaldığını ortaya koymuştur. Bu bulgudan yola çıkarak benlik saygısı yüksek olan üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarın benlik saygısı düşük olan üniversite öğrencilerinden daha az olduğu söylenebilir. Literatür incelendiğinde yakın ilişki istismarı ile benlik

saygısı arasında ilişki olduğunu ortaya koyan çeşitli araştırma sonuçları olduğu görülmüştür. Gerçekleştirdikleri araştırmalarda, Cascardi ve O’leary (1992) istismara uğrayan kadınların istismar düzeylerinin artmasına bağlı olarak benlik saygılarının düştüğü; David, Christian ve Tracy (1996) kadınların romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar ile benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır. Benzer şekilde Abadi, Ghazinour, Nojomi ve Richter (2012); Donnellan, Trzesniewski, Robins, Moffitt ve Caspi (2005); Papadakaki, Tzamalouka, Chatzifotiou ve Chliaoutakis (2009); Pipes ve LeBov Keler (1997); Savi (1999); Şahin, Timur, Ergin, Taşpınar, Baklaya ve Çubukçu (2010) ile White ve Donat (2001) araştırmalarında eşleri tarafından istismara uğrayan bireylerin benlik saygılarının düştüğü görülmüştür.

Tice (1991)’e göre düşük benlik saygısına sahip olan kişiler, yakın ilişkilerinde iddiasız olan, kendilerini ifade etmekte güçlük çeken ve geri çekilme eğiliminde olan kişilerdir. Bu özellikleri çoğu zaman ilişki içerisinde oldukları eşlerine istedikleri gibi davranma şansı verir. Bu durum ise yaşanan ilişkide istismar davranışlarının ortaya çıkması açısından büyük bir risk oluşturur. Bu araştırmanın bulguları da literatürdeki bulgulara uygundur. Benlik saygısı yüksek bireylerin romantik ilişkilerinde partnerlerinin istismar davranışlarına izin vermemeleri beklenen bir sonuçtur.

5.1.2. Bağlanmanın Kaygı ve Kaçınma Alt Boyutlarının Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, bağlanmanın kaygı boyutu üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarı yordama düzeyi istatistiksel olarak manidar değildir. Oysa bağlanma ve romantik ilişkilerde algılanan istismar ile ilgili araştırma sonuçları, kaygılı bağlanma ile yakın ilişki istismarı arasında anlamlı ilişkiler olduğu yönündedir. Bookwala ve Zidaniuk (1998), Kesner ve McKenry (1998), yaptıkları araştırmada kaygılı bağlanma ile eş istismarı arasında anlamlı ilişki bulmuşlardır. Gormley (2005), kaygılı bağlanma stiline sahip kişilerin yaşadıkları ilişkilerde istismara

uğramalarıyla bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Doumas, Pearson, Elgin ve McKinley (2008), kaygılı bağlanma boyutuna sahip kadınların diğer bağlanma stillerine sahip kadınlara göre daha fazla istismara maruz kaldıkları sonucuna varmışlardır. McKinley, Pullin, Goodfriend, Pritchard ve Lassiter (2007) 'nin araştırma sonucuna göre, kaygılı bağlanma stiline sahip kadın katılımcıların istismar davranışları ile bağlanma stilleri arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Bartholomew ve Horowitz (1991)'e göre kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler kendilerini değersiz hissederek, benlik saygıları düşüktür ve başkalarına yönelik olumlu beklentileri vardır. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarı bağlanmanın kaygı boyutunun yordamaması, kaygılı bağlanan bireylerin kendilerini değersiz hissetmeleri, benlik saygılarının düşük olması ve eşlerine yönelik olumlu beklentiler ile açıklanabilir. Kendisine güveni az olan üniversite öğrencileri kız/erkek arkadaşlarının istismar davranışlarını kabul ediyor olabilir. Kaygılı bağlanma stiline sahip üniversite öğrencilerinin kız/erkek arkadaşlarından olumlu beklentileri olması partnerinin istismar davranışlarını ilişkinin doğal bir parçası olarak görmesine yol açabilir.

Bu çalışmanın bulguları bağlanmanın kaçınma boyutunun üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarın anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. İkinci modele göre regresyon katsayıları istatistiksel olarak önemli bulunan değişkenlerin önem sırasını gösteren beta değerleri incelendiğinde kaçınma boyutunun romantik ilişkilerde algılanan istismar düzeyinin ikinci sıradaki yordayıcısı olduğu görülmüştür.

Literatür incelendiğinde bağlanmanın kaçınma boyutu ile istismar arasında anlamlı ilişkinin olduğunu gösteren araştırmalar vardır. Hazan ve Shaver (1987), kaçınma bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişkilerinde eşlerine az güven duyduklarını, ilişkileri hakkında olumsuz beklenti içerisinde olduklarını ve yakınlık kurmaktan kaçındıklarını ve böylece istismar davranışları sergilediklerini bulmuşlardır. Simpson (1990) ve Kesner ve McKenry (1998) kaçınma bağlanma stili ile eş istismarı arasında

anlamli ilişki bulmuşlardır. Dumas, Pearson, Elgin ve McKinley (2008) alıŝmalarında, kaçınma bağlanma boyutuna sahip erkeklerin diğer bağlanma stillerine sahip erkeklere göre daha fazla istismara maruz kaldıkları sonucuna varmışlardır. Gormley (2005) kaçınma bağlanma stiline sahip kişilerin yaşadıkları ilişkilerinde istismara uğramalarıyla bağlanma stilleri arasında anlamli bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. McKinley, Pullin, Goodfriend, Pritchard ve Lassiter (2007)'nin çalışmalarında kaçınma bağlanma stiline sahip erkek niversite ğrencilerinin yakın ilişkilerinde istismara maruz kalmaları ile bağlanma stilleri arasında pozitif yönlü ilişki vardır.

Bu araştırmanın sonuçları da literatürdeki bulgulara paraleldir. Kaçınan bağlanma tarzına sahip olan niversite öğrencileri kız/erkek arkadaşlarına güven duymakta zorlanabilir, ilişkileri hakkında olumsuz beklentileri olabilir ve yakınlık kurmaktan kaçınabilirler. Bu davranışları ise partnerlerinin onlara istismar davranışlarını artırıyor olabilir.

5.1.3. Akademik Başarının niversite ğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırma bulguları, akademik başarının niversite ğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarın manidar bir yordayıcısı olmadığını göstermiştir. Akademik başarı ile benlik saygısı arasında pozitif yönlü ilişki olduğunu ortaya koyan araştırma sonuçları vardır (Yenidünya, 2005; O'Malley ve Bachman, 1983). Bu çalışmada da bu noktadan hareketle akademik başarı düzeyi yüksek öğrencilerin benlik saygısının yüksek olabileceği ve daha düşük düzeyde istismar davranışlarına maruz kalacakları beklenmiŝtir ancak araştırma sonuçları bu beklentiye karŝılamamıŝtır. Bu araştırmada niversite ğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarı akademik başarı değişkeninin yordamaması, seçilen çalışma grubunun yapısıyla ilgili olabilir. Araştırma grubu sadece Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi ğrencileri ile sınırlıdır. Araştırma grubuna diğer fakültelerden ğrenci alınmamıŝ olması, araştırmanın yapıldığı dönem itibariyle katılımcıların % 32'sinin 1. sınıf düzeyinde olması ve sadece bir

dönemlik not ortalamalarının alınması akademik başarı ile romantik ilişkide maruz kalınan istismar ilişkisinin incelenmesini sınırlamış olabilir.

5.2. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordayan Demografik Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu bölümde, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarın, demografik değişkenlere bağlı olarak incelenmesi sonucu elde edilen bulguların tartışma ve yorumuna yer verilmiştir. Bulguların tartışma ve yorumu, problem doğrultusunda ele alınan bağımsız değişkenler açısından sırayla sunulmuştur.

5.2.1. Yaşın Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları istismara ilişkin algıları yaş açısından ele alındığında, yaşın romantik ilişkide algılanan istismarın manidar bir yordayıcısı olduğu görülmüştür. Bulgulara göre yaşı daha büyük olan üniversite öğrencilerinin yaşı daha küçük olan üniversite öğrencilerine oranla romantik ilişkilerinde daha yüksek istismar algıladıkları söylenebilir.

Bazı araştırmalar yaşın ilerlemesi ile birlikte yakın ilişki istismarının azaldığını göstermiştir. (Burazeri, Roshi, Jewkes, Jordan, Bjegovic, Laaser, 2005; Piispa, 2004). Romantik ilişkilerde 17-29 yaş aralığı yakın ilişkilerde yaşanan istismar açısından riskli aralık olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde eşlerin istismar davranışlarını diğer dönemlere göre daha fazla sergiledikleri ve bu riskin 30 yaşından sonra azalmaya başladığı belirtilmiştir (Merrill, Julie, Thomsen, Guimond, Milner, 2004).

Bu araştırma sonucuna göre, yaşın ilerlemesi ile birlikte romantik ilişkide maruz kalınan istismarın artması, üniversitede yaşadıkları romantik ilişkilerdeki istismar

deneyimlerine (istismar etme, istismara maruz kalma ve istismara şahit olma) ve eğitim düzeylerinin yükselmesine bağlı olarak istismar konusunda farkındalık kazanmalarına bağlanabilir. Diğer deyişle yaşı büyük olan üniversite öğrencileri romantik ilişkilerinde daha fazla istismara uğramaktan çok istismar olan davranışları daha iyi fark edip, bunu ifade etmekte olabilirler. Diğer yandan, yaşı büyük olan üniversite öğrencilerinin yaşı küçük olan üniversite öğrencilerine oranla romantik ilişki süresi ve sayısına bağlı olarak istismar ile karşılaşma olasılığı yüksek olabilir. Yapılan araştırmalar romantik ilişkilerde yaşanan istismarın sıklığının ve yoğunluğunun zaman içerisinde arttığını göstermektedir (Keeffe, Brockopp ve Chew, 1986). Bu doğrultuda istismar algısının yaşın ilerlemesine bağlı olarak artması, yaşanan ilişkide geçen zamanın uzunluğuna da bağlanabilir.

5.2.2. Cinsiyetin Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Cinsiyet değişkeninin üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarın manidar bir yordayıcısı olduğu söylenebilir. Sonuçlara göre erkek üniversite öğrencileri kadın öğrencilere oranla romantik ilişkide daha yüksek düzeyde istismar algılamışlardır. Araştırmanın bu bulgusu, yakın ilişkilerde algılanan istismar ile cinsiyet ilişkisini inceleyen (Harned, 2001; Swindell, Liebnez ve Brigham, 2005; Forke, Myers, Catalozzi ve Schwarz, 2008; Aba, 2008; Kalkan 2010, PY, Hao, Huang, Xiao, Tao, 2011) araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermiştir.

Literatür incelendiğinde kadın ve erkeklerin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarın duygusal, fiziksel ve cinsel boyutlar açısından farklılaştığı söylenebilir. Bazı araştırma sonuçları kadınların erkeklerden, cinsel ve fiziksel anlamda daha fazla istismara maruz kaldıkları ortaya koyarken (Harned, 2001, Swindell, Liebnez ve Brigham 2005; Forke, Myers, Catalozzi ve Schwarz, 2008; Kalkan, 2010), bazı araştırmalarda erkeklerin kadınlara göre daha fazla duygusal istismara maruz kaldıkları (Harned, 2001) sonucuna varılmıştır. Bazı araştırmalarda ise romantik ilişkilerde

algılanan istismar açısından kadın ve erkek arasında anlamlı fark bulunmamıştır (Lysova ve Douglas, 2008).

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, erkek üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde kadınlardan daha fazla istismara maruz kalıyor olmaları araştırmada kullanılan RİDÖ'nün istismarın duygusal boyutuna yönelik daha fazla madde içermesi ile ilgisi olabilir, çünkü yukarıda da değinildiği gibi, araştırmalar kadınların fiziksel ve cinsel istismara erkeklerden daha fazla maruz kaldıklarını göstermiştir. Duygusal istismar ise eşler arasında benzer oranlarda veya kadınlar tarafından daha fazla oranda uygulanıyor olabilir. Diğer yandan romantik ilişkilerde kadınların erkeklerden daha fazla istismara uğradığı beklentisi eğitim düzeyi yüksek bir grup olduğundan üniversite öğrencileri için geçerli olmayabilir. Beklentilerin tersine erkekler romantik ilişkilerde kadınlarla benzer oranlarda veya daha fazla bir oranda genel istismara maruz kalabilir.

5.2.3. İlişkinin Süresinin Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırma bulgularına göre, ilişkinin süresi değişkeninin regresyon katsayısının pozitif olması, bu değişkenin değerindeki artışın, istismar algısında da artışa karşılık geldiği şeklinde yorumlanabilir. Diğer deyişle, ilişki süresi fazla olanların ilişki süresi az olanlardan daha yüksek istismara maruz kaldıkları söylenebilir.

Bazı araştırmacılar (Burazeri, Roshi, Jewkes, Jordan, Bjugovic, Laaser, 2005; Merrill, Julie, Thomsen, Guimond, Milner, 2004) yakın ilişkilerde evliliğin veya romantik birlikteliğin başlangıcı ile ilişki istismarı arasında kısa ve gizli bir dönemin olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmacılara göre romantik ilişkilerde, yakın ilişki istismarı için riskli olan ve süreç içerisinde ortaya çıkan kısa ve gizli dönem, yakın ilişkinin kısa sürdüğü veya ilişkinin yeni başladığı birlikteliklerde tam olarak gün yüzüne çıkamayabilir. Süre açısından yeni başlayan birlikteliklerde, eşler duygusal olarak doyum sağlayamayabildikleri için ilişki içerisinde istismar görülmeyebilir. Sommer

(1994)'e göre romantik ilişkilerde, eşlerin kendilerini gizleyerek sorunları görmezden geldikleri, her şeye “evet” dedikleri bir dönem bulunur. Bazı çiftler bu dönemi çok kısa, bazı çiftler ise uzun yaşayabilirler. Bireyler gerçek duygu ve düşüncelerini ifade etmeye başladıkları andan itibaren bu gizil dönem sona erer ve çiftler arasında tartışma, kavga, şiddet davranışları görülmeye başlayabilir. Sommer (1994)'e göre diğer taraftan uzun süreli birlikteliklerde de istismar davranışı için farklı riskler bulunur çünkü uzun süre devam eden birlikteliklerde süreç içerisinde istismara maruz kalan eş, bu süreç içerisinde istismarı ilişkinin bir parçası olarak görmeye başlayarak ilişkisini bu şekilde sürdürebilir.

Bu araştırmada, ilişki süresi fazla olanların ilişki süresi az olanlara göre daha fazla istismara maruz kaldıklarını algılamaları yeni başlayan birlikteliklerde eşlerin duygusal olarak doyum sağlamamalarına bağlanabilir. Ayrıca yeni başlayan ilişkilerde eşlerin birbirilerini tanımaları ve kimliklerini ortaya koymaları zaman alır. Bu dönemde özellikle olumsuz duygu ve davranışlar tam anlamıyla ifade edilmediği için istismar algısı daha az olabilir.

5.2.4. Anne Babanın Birliktelik Durumunun Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Araştırma sonuçlarına göre, anne babanın birliktelik durumu, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarın manidar bir yordayıcısı değildir. Bu alt problem dağılmamış ailelerin özellikle genç yetişkinlik döneminde olan üniversite öğrencileri için bir sosyal destek kaynağı olacağı beklentisiyle oluşturulmuştur. Literatür incelendiğinde sosyal desteğin istismarın anlamlı yordayıcısı olduğunu ortaya koyan (Abadi, Ghazinour, Nojomi ve Richter, 2012;) araştırma bulgularına rastlanmıştır. Baltacı, İşleyen ve Özdemir (2012) araştırmalarında romantik ilişkisi olan öğrencilerin sosyal destek algılarının romantik ilişkisi olmayanlara göre daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. La Greca ve Harrison (2005) araştırmalarında ergenlerin

çoğunun, flört ilişkisi yaşadıkları kişilerle, anne-babaları ve kardeşlerinden daha çok yakınlık kurduklarını belirtmişlerdir. Heise, Ellsberg, Gottmoeller (1999)'a göre birey için sosyal destek kaynaklarının ve özellikle aile desteğinin yetersizliği özellikle genç yetişkinlik döneminde olan bireyler için yakın ilişkilerinde istismara maruz kalma olasılığını artıran risk faktörleri arasında sayılabilir.

Ergenler ve çocuklar ile gerçekleştirilen araştırmalarda sosyal destek ile algılanan istismar arasında anlamlı ilişkiye rastlanmasına rağmen bu araştırmada anne baba birliktelik durumunun üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları istismarın anlamlı yordayıcısı olmaması üniversitede öğrenimlerine devam eden öğrencilerin büyük çoğunluğunun ailelerinin bulunduğu yerde değil, farklı bir ilde eğitimlerine devam etmeleri ile açıklanabilir. Ayrıca genç yetişkinlik döneminde olan üniversite öğrencileri, sosyal desteği aileleri yerine daha çok arkadaşlarından alıyor olabilirler.

5.3. Demografik ve Psikolojik Değişkenlerin Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismarı Açıklama Düzeyine İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu

Demografik ve psikolojik değişkenler, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar düzeylerini açıklama açısından karşılaştırıldığında demografik değişkenlerin açıklanan varyanstaki payının yaklaşık olarak % 15 olduğu, psikolojik değişkenlerin ise % 85 olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuca göre psikolojik değişkenler istismar puanlarını açıklama gücü bakımından demografik değişkenlerden daha etkilidir.

Bu anlamda yaş, cinsiyet, ilişkinin süresi ve anne-babanın birliktelik durumunu içeren demografik değişkenler üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarın % 15'ini; benlik saygısı, bağlanmanın alt boyutları olan kaygı ve kaçınma ile

akademik başarıyı içeren psikolojik değişkenler ise algılanan istismarın % 85'ini açıklar.

Psikolojik değişkenlerin romantik ilişkide maruz kalınan istismarı açıklama gücünün demografik değişkenlerden daha yüksek olması beklenen bir bulgudur; çünkü benlik saygısı pek çok olumlu ruh sağlığı özelliği ile olumlu ilişkiye sahip önemli bir kişilik özelliğidir. Bağlanma stiline ise yine kişilik gelişimi ve bireyin iyi oluşunda önemli etkileri olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bu değişkenlerin üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları istismarı açıklamada, cinsiyet, yaş, ilişkinin süresi ve anne-babanın birliktelik durumuna göre çok daha önemli bir açıklama düzeyine sahip olması şaşırtıcı değildir.

BÖLÜM VI

VARGI VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılabilecek genel sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarın incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir. Daha sonra araştırma sonuçlarıyla ilişkili araştırmacılara ve psikolojik danışmanlara öneriler sunulmuştur. Araştırma sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

1. Psikolojik ve demografik değişkenler üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordayan önemli değişkenlerdendir.
2. Benlik saygısının üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordama düzeyi istatistiksel olarak manidardır.
3. Bağlanmanın kaygı alt boyutunun üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordama düzeyi istatistiksel olarak manidar değildir.
4. Bağlanmanın kaçınma alt boyutunun üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordama düzeyi, tüm değişkenler bir arada ele alındığı durumda istatistiksel olarak manidardır.
5. Akademik başarının üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordama düzeyi istatistiksel olarak manidar değildir.

6. Yaş değişkeninin üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordama düzeyi istatistiksel olarak manidardır.
7. Cinsiyetin üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordama düzeyi istatistiksel olarak manidardır.
8. İlişkinin süresi değişkeninin üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordama düzeyi istatistiksel olarak manidardır.
9. Anne-babanın birliktelik durumunun üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu yordama düzeyi manidardır.
10. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide istismara maruz kalma durumunu psikolojik değişkenlerin açıklama gücü, demografik değişkenlere oranla daha yüksektir.

Bu bölümde sunulan öneriler iki başlık altında toplanmıştır. Birinci kısımda, araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmacılara sunulan öneriler, ikinci kısımda ise alanda çalışma yapacak psikolojik danışmanlar için sunulan öneriler yer almaktadır. Araştırma bulgularına bağlı olarak sunulan öneriler şunlardır:

Araştırmacılara Öneriler

- 1) Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Farklı üniversitelerde ve farklı fakültelerde eğitim görmekte olan üniversite öğrencileri ile benzer çalışmalarla elde edilen sonuçlar karşılaştırılabilir.

2) Bu araştırmanın araştırma grubu üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Romantik ilişkilerin ergenlik, yetişkinlik gibi yaşamın her döneminde yaşandığı düşünüldüğünde bu yaş grupları üzerinde de benzer araştırmalar yapılabilir.

3) Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (RİDÖ)'nin ergenlere ve yetişkinlere yönelik uyarlaması yapılabilir.

4) Bu çalışmada kullanılan ve araştırmacı tarafından geliştirilen Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (RİDÖ) üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları duygusal, cinsel ve fiziksel istismar davranışlarını ölçmeye yönelik olarak hazırlanmış tek boyutlu bir ölçektir. Romantik ilişkide yaşanan fiziksel, cinsel ve duygusal istismarı ayrı olarak belirlemeye yönelik yeni ölçekler geliştirilebilir.

5) Romantik ilişkilerde algılanan istismarın, hem istismara uğrayan hem istismarı uygulayan açısından sosyal destek, psikolojik sağlamlık, yaşam doyumu, saldırganlık, depresyon, anksiyete, özgüven, madde bağımlılığı ve problem çözme becerileri gibi farklı değişkenlerle ilişkisi araştırılabilir.

6) Bu çalışmada bağımsız değişkenlerle romantik ilişkide istismara maruz kalma durumu incelenmiştir. Farklı çalışmalarda romantik ilişkilerde istismarı uygulayanların, bu davranışları ile çeşitli değişkenlerin ilişkisi incelenebilir. Bu amaçla, istismar davranışlarını uygulama derecesini ölçen ölçekler de geliştirmeye ihtiyaç vardır. İstismar uygulayanlar ile yapılacak araştırma sonuçları istismara uğrayan bireylerden elde edilen araştırma sonuçları ile karşılaştırılabilir. Ayrıca elde edilecek sonuçlara bağlı olarak istismar davranışı uygulayan bireylere yönelik önleyici rehberlik faaliyetleri kapsamında eğitim programları hazırlanabilir.

7) Türkiye dışında yapılan araştırmalar çocukluğunda istismara maruz kalmış bireylerin ilerleyen dönemlerde çocukluk döneminde istismara maruz kalmamış bireylere oranla daha fazla istismar davranışı gösterdiklerini ortaya koymaktadır (Margolin, Vickerman

ve Ramos, 2009; Siever, 2008; Swart, Seedat, Stevens ve Ricardo, 2002). Yapılacak çalışmalarla romantik ilişkisinde istismara maruz kalan veya istismarı uygulayan bireylerin çocukluk yaşantısında istismar davranışına maruz kalıp kalmadığı araştırılabilir.

8) Aile içi şiddet ile ilgili gerçekleştirilen araştırmalarda sosyolojik faktörlerin etkisiyle kadınların kendilerini aile bütünlüğünü koruma konusunda birinci derecede sorumlu gördükleri, toplumsal beklentinin de bu yönde olduğu (“yuvayı dışı kuş yapar”) görülmüştür (Ekici, 2007; Korkut-Owen ve Owen, 2008). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları istismar düzeyleri ile özellikle kadınların kendini suçlama düzeyleri arasındaki ilişki incelenebilir. Böylece istismara maruz kalma riskini artırabilecek olan kendini suçlama veya akılcı olmayan inançlar ile istismar arasındaki ilişki incelenerek gerekli önleyici çalışmalar yapılabilir.

Psikolojik Danışmanlara Öneriler

1) Üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik birimlerince veya Mediko Sosyal Merkezleri bünyesinde öğrencilere koruyucu ve geliştirici ruh sağlığı hizmetleri kapsamında yakın ilişkilerde hangi davranışların şiddet ve istismar kapsamına girdiği gibi konularda eğitimler verilebilir. Üniversite öğrencilerine sağlıklı kişiler arası ilişkiler, iletişim becerileri, çatışma çözme, yakın ilişkide sınırlar, özgüven gibi konularda psiko-eğitim programları düzenlenmesi yararlı olabilir.

2) Yurt dışında güvenilir ve tehlikesiz flört ilişkilerinin kazandırılması amacıyla “Safe Dates” gibi eğitim programları ile lise ve üniversite öğrencileri başta olmak üzere her yaşta çiftlere eğitim verilmektedir (Foshee, Bauman, Ennett, Linder, Benefield ve Suchindran, 2004). Ortalama dokuz-on oturum süren eğitim programları ile başta ergenler olmak üzere katılımcıların duygusal, fiziksel ve cinsel istismar hakkında farkındalık kazanmaları ve istismara maruz kaldıklarında nereden nasıl yardım almaları

gerektiği konusunda bilgi sahibi olmaları sağlanmaktadır. Romantik ilişkilerde istismarı önlemeye yönelik benzer eğitici programlar Türkiye’de de uygulanabilir.

3) Psikolojik danışmanlar romantik ilişkilerinde istismara maruz kalan danışanlarla çalışırken, danışanların bağlanma tarzı ve benlik saygılarına odaklanabilir. Danışanın bağlanma tarzı hakkında farkındalık kazanması ve benlik saygısının artmasını sağlayacak çalışmalar faydalı olabilir.

KAYNAKÇA

- Aba, Y. A. (2008). *Çatışmaların çözümüne yaklaşım ölçeği'nin " The revised conflict tactics scales (CTS2)" üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları*. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Abadi, M. N. L. Ghazinour, M., Nojomi, M. & Richter, J. (2012). The buffering effect of social support between domestic violence and self esteem in pregnant women in Tehran, Iran. *Journal of Family Violence*, 27 (3), 225-231.
- Abraham, M. (1999). Sexual abuse in South Asian immigrant marriages. *Violence Against Women*, 5 (6), 591-618.
- Adams, J. F. (1995). *Ergenliği anlamak*. (B. Onur ve diğ. Çev.). İstanbul: İmge Kitabevi Yayınları.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachment beyond infancy. *American Psychologist*, 44 (4), 709-716.
- Alpar, R. (2003). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemlere Giriş 1*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Aluede, O., Imhonde, H. & Eguavoen, A. (2006). Academic, career and personal needs of nigerian university students. *Journal of Instructional Psychology*, 33 (1), 50-57.
- Anderson, K. L. (1997). Gender, status and domestic violence:an integration of feminist and family violence approaches. *Journal of Marriage and the Family*, 56, 655-669.

- Arnett, J.J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.
- Balkan, K. İ. (2009). *Bağlanma stillerinin evlilik ilişkisi üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood cliffs, New Jersey: Prentice-Hall
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*. 61 (2), 226-244.
- Baltacı, Ş. H., İşleyen, F., Özdemir, S. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin romantik ilişki durumları ve sosyal ağ kullanımlarına göre etkileşim kaygısı ve sosyal destek algılarının incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 25-36.
- Bell, K. M. & Naugle, A. E. (2008). Intimate partner violence theoretical considerations: Moving towards a contextual framework. *Clinical Psychology Review*, 28 (2008), 1096-1107.
- Berman, W. H., Sperling, M. B. (1994). *The structure of adult attachment in adults: Clinical and developmental perspectives*. Newyork: The Guilford Press.
- Bilgin, M. (2000). Üniversite öğrencilerinin sorunları ile değerleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 18-25.
- Bilgin, Ş. (2001). *Ergenlerde kaygı ile benlik saygısı arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi.

- Bookwala, J. (2002). The role of own and perceived partner attachment in relationship aggression. *Journal of Interpersonal Violence*, 17, 84-100.
- Bookwala, J., & Zdaniuk, B. (1998). Adult attachment styles and aggressive behavior with in dating relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15, 175-190.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss: Vol. 2. Separation, anxiety, and anger*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Sadness and depression*. New York: Basic Books.
- Brennan, K.A. & Shaver, P.R. (1995). Dimensions of adult attachment and the Dynamics of romantic relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21, 267-283.
- Brennan, K. A., Clark, K. L. & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.). *Attachment theory and close relationships*. New York: Guilford Press. (pp. 46-76).
- Bretherton, I. & Munholland, K. A. (1999). Internal working models in attachment relationships. A construct revisited. In Cassidy, J. & Shaver, P.R. (Eds), *Handbook of attachment. Theory, research and clinical applications*. New York. The Guilford Press.
- Brewster, M. (2002). Domestic violence theories, research and practice implications. In A. Roberts (etc.), *Handbook of domestic violence intervention strategies*. Oxford and New Yor: Oxford University Pres.(pp) 23-48.

- Burazeri, G., Roshi, E., Jewkes, R., Jordan, S., Bjegovic, V. & Laaser, U. (2005). Factors associated with spousal physical violence in Albania: Cross sectional study. *British Medical Journal*, 331, 197-201.
- Burgess, R. L. & Youngblade, L. M. (1988). Social incompetence and the intergenerational transmission of abusive parental practices. In G. T. Hotaling, D. Finkelhor, J. T. Kirkpatrick & M. A. Straus (Eds.) *Family Abuse and Its Consequences: New Directions in Research*. Newbury Park, Calif: Sage Publications.
- Büyükşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Cascardi, M. & O'Leary, K. D. (1992): Depressive symptomatology, self-esteem and self-blame in battered women. *Journal of Family Violence*, 7 (4), 249-259.
- Centers for Disease Control. (2007). *Intimate partner violence: Overview*. Retrieved September.
- Christine S. S., John K. C. & Kathryn, A. B. (2005). Social Learning Theory and Partner Violence: A Research Note, *Deviant Behavior*, 26 (4), 379-395
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

- Coopersmith, S. (1967.) *The antecedents of self-esteem*. Freeman, San Francisco.
- Creasey, G. & Ladd, A. (2004). Negative mood regulation expectancies and conflict behaviors in late adolescent college student romantic relationships: The moderating role of generalized attachment representations. *Journal of Research on Adolescence*, 14 (2), 235–255.
- Cüceloğlu, D. (2002). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 1, 240-255.
- Çelik, E. (2009). *Evli öğretmenlerin bağlanma stili, denetim odağı ve bazı nitelikleri açısından evlilik uyum düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adolesanlarda benlik saygısı*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- David, R. J., Christian, E. M. & Tracy, L. W. (1996). Physical, sexual and psychological abuse in high school dating relationships: Prevalence rates and self-esteem issues. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 13 (1), 69-87.
- DeKeseredy, W. S. & Dragiewicz, M. (2007). Understanding the complexities of feminist perspectives on woman abuse: A commentary on Donald G. Dutton's Rethinking domestic violence. *Violence Against Women*, 13, 874-884.
- Demirtaş, Ç. S. (2010). *The rol of gender, relationship status, romantic relationship satisfaction, and commitment to career choices in the components of subjective well-being among senior university students*. Master of science, Middle East Technical University, The Department of Educational Sciences.

- Doğan, T. (2012). A long-term study of the counseling needs of turkish university students. *Journal of Counseling & Development*, 90, 91-96.
- Doğru, N. ve Peker, R. (2004). Özsaygı geliştirme programının lise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin özsaygı düzeylerine etkisi. *Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 17 (2), 315-328.
- Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Moffitt, T. E. & Caspi, A. (2005). Lowself-esteem is related to aggression, antisocial behavior, and delinquency. *Psychological Science*, 16(4), 328-335.
- Doumas, D. M., Pearson, C. L., Elgin, J. E. & McKinley, L. L. (2008). Adult attachment as a risk factor for intimate partner violence. *Detail Only Available Journal of Interpersonal Violence*, 23 (5), 616-634.
- Dutton, D. G. (2006). Rethinking domestic violence. Vancouver, Canada: University of British Columbia Press.
- Ekici, A. (2007). *1980-1990 arası Türk sinemasında kentsel ailede kadının konumu*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton Company.
- Ersanlı, K., Yılmaz M. ve Özcan, K. (2008). *Yetişkin bireyler için algılanan duygusal istismar ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği*. Yayınlanmamış Araştırma. Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Etchevery, P. E., Le, B. & Charania, M. R. (2008). Perceived versus reported social referent approval and romantic relationship commitment and persistence. *Personal Relationships*, 15, 281–295.

- Fass, D. F., Benson, R. I. & Leggett, D. G. (2008). Assessing Prevalence and Awareness of Violent Behaviors in the Intimate Partner Relationships of College Students Using Internet Sampling. *Journal of College Student Psychotherapy*, 22 (4) 66-75.
- Feeney, J. A. & Noller, P. (1992). Attachment Style and Romantic Love: Relationship Dissolution. *Australian Journal of Psychology*, 44, 69-74.
- Forke, C. M., Myers, R. K., Catalozzi, M. & Schwarz, D. F. (2008). Relationship Violence Among Female and Male College Undergraduate Students. *Arch Pediatr Adolesc Med*, 162 (7), 634-641.
- Foshee, B.A., Bauman, K.E., Ennett, S.T., Linder, G.F., Benefield, T., & Suchindran, C. (2004). Assessing the Long-Term Effects of the Safe Dates Program and a Booster in Preventing and Reducing Adolescent Dating Violence Victimization and Perpetration. *American Journal of Public Health*, 94(4), 619-624.
- Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 350-365.
- Furjman, W. & Schaffer, L. (2003). The role of romantic relationships in adolescent development. In P. Florsheim (Ed.), *adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Furlong, M., Felix, E., Simental, J., Greaf, J., Klein, A., Gonzales, M. & Austin, G., (2005). National Conference of the Hamilton Fish Institute on School and Community Violence 2004: *Dating Violence Patterns of California Adolescents*, 17, 1-15.
- Gander, M. J. & Gardiner, H. W. (2001). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (Dönmez, A., Çelen, N., Onur, B. Çev.) 4. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi

- Goode, W. J. (1971). Force and violence in the family. *Journal of Marriage and the Family*, 33, 624-635.
- Golding, J. M. (1999). Intimate partner violence as a risk factor for mental disorders: A meta-analysis. *Journal of Family Violence*, 14, 99–132.
- Gondolf, E. W., Mulvey, E. P. & Lidz, C. W. (1990). Characteristics of perpetrators of family and non-family assaults. *Hospital and Community Psychiatry*, 41 (2), 191-193.
- Gormley, B. (2005). An adult attachment theoretical perspective of gender symmetry in intimate partner violence. *Sex Roles*, 52(11/12) 785-795.
- Gormley, L. & Lopez, G. (2010). Psychological abuse perpetration in college dating relationships contributions of gender, stress, and adult attachment orientations. *Journal of Interpersonal Violence*, 25 (2), 204-218.
- Hathaway, J. E., Mucci, L. A., Silverman, J. G., Brooks, D. R., Mathews, R. & Pavlos C.A.(2000). Intimate partner violence. *American journal of Preventive Medicine*, 19 (4), 302-307.
- Harned, M.S. (2001). Abused women or abused men? An examination of the context and outcomes of dating violence, 16 (3) 269-85.
- Hazan C. & Shaver, P. (1987) Romantic love conceptualized as attachment process. *J. Pers. Soc. Psychology*, 52, 511- 524.
- Hazan, C. & Shaver, P.R. (1994). Attachment and organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.

- Heather, A.B. & Wyndol, F. (2001). Adolescent Romantic Experiences. In: G.R. Adams & M. Berzonsky (Ed). The Blackwell Handbook of Adolescence. Oxford: Blackwell Publishers.
- Hegarty, K., Bush, R. & Sheehan, M. (2005). The composite abuse scale: Further development and assessment of reliability and validity of a multidimensional partner abuse measure in clinical settings. *Violence and Victims*, 20, 529-547.
- Hetherington, E. M. (2003). Intimate Pathways: Changing Patterns in Close Personal Relationships Across Time. *Family Relations*. Vol . 52, pp. 318-331.
- Heise, L., Ellsberg, M. & Gottemoeller, M. (1999). Ending Violence Against Women. Population Reports. İnternet Erişim Tarihi: 28.08.2012. http://findarticles.com/p/articles/mi_m0856/is_4_27/ai_72739225
- Hotaling, G. T. & Straus, M. A. (1980). Culture, social organization and the irony in the study of family violence. In M. A. Straus and G. T. Hotaling (Eds.) *The Social Causes of Husband-Wife Violence*. University of Minnesota press: Minneapolis, Minn.
- Hotaling, G. T, & Sugarman, D. B. (1986). An analysis of risk markers in husband to wife violence: The current state of knowledge. *Violence and Victims*, 1(2),101-124.
- Hudson, W.W. (1997). *The WALMYR assessment scales scoring manual*. Tallahassee (FL): WALMYR Publishing Company.
- Joseph, J. M. (1994). *The Resilient Child*. New York: Plenum.

- Kalkan, M. (2010). Ergen romantik ilişkilerinde duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelmeye Adlerian bir bakış: Sosyal ilgi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11 (3), 242-247.
- Kalaycı, Ş. (2006). SPSS uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Sti.
- Kaya, G. S. (2007). *The role of self-esteem, hope and external factors in predicting resilience among regional boarding elementary school students*. Master of science, Middle East Technical University The Department of Educational Science.
- Kayı, Z., Yavuz, M. F. ve Arıcan, N. (2000). Kadın üniversite gençliği ve mezunlarına yönelik cinsel saldırı mağdur araştırması. *Adli Tıp Bülteni*. 5(3), 157-163.
- Keeffe, N. K., Brockopp, K. & Chew, E. (1986). Teen dating violence. *Social Work*, 31, 465-468
- Keklik, (2004). *Relationships of attachment status and gender to personal meaning, depressiveness and trait-anxiety among college students*. Doktora Tezi, Florida Üniversitesi.
- Kesner, J. E. & McKenry, P. C. (1998). The role of childhood attachment factors in predicting male violence toward female intimates. *Journal of Family Violence*, 13(4) 417-432.
- Kirkpatrick, L. A. & Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 502-512.

- Korkmaz, M. (1996). *Yetişkin Örneklem için bir benlik saygısı ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması*. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkut-Owen, F. ve Owen, D.W. (2008). *Kadına yönelik aile içi şiddet*. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Köknel, Ö. (1989). *Kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınları
- Kurst- Swanger, K. (2003). *Violence in the home: Multidisciplinary perspectives*. Cary, NC, USA: Oxford University Press, Incorporated.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- La Greca, M. A. & Harrison, H. M. (2005). Adolescent peer relations, friendships, and romantic relationships: Do they predict social anxiety and depression? *Journal of Clinical Child Adolescent Psychology*, 34 (1), 49-61.
- Lenton, R. L. (1995). Power versus feminist theories of wife abuse. *Canadian Journal of Criminology Special Issue: Focus on the Violence Against Women Survey*, 37, 305–330.
- Lichter, E. L. & McCloskey, L. A. (2004). The effects of childhood exposure to marital violence on adolescent gender-role beliefs and dating violence. *Psychology of Women Quarterly*, 28, 344-357.
- Loue, S. (2001). *Intimate partner violence: societal, medical, legal and individual responses*. New York: Kluwer Academic Plenum Publishers.
- Loring, M. T. (1994). *Emotional abuse*. New York: Lexington Books.

- Lysova, A.V. & Douglas, M.E. (2008). Intimate partner violence among male and female Russian university students. *J. Interpers Violence*, 1 (23), 1579-1599.
- Margolin, G., John, R.S. & Gliberman, L. (1988). Affective responses to conflictual discussions in violent and nonviolent couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 56(1), 24-33.
- Margolin G., Vickerman, K. A., Ramos M. C. (2009) Youth exposed to violence: Stability, co-occurrence, and context. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 12, 39-54.
- Marshall, L. L. (1992). Development of the severity of violence against women scale. *Journal of Family Violence*, 7, 103–121.
- Makepeace, J. (1983). Life events stress and courtship violence. *Family relations*, 32, 101-109.
- Mead, D. E.; Vatcher, G. M.; Wyne, B. A. and Roberts, S. L. (1990). "The Comprehensive Areas of Change Questionnaire: Assessing Marital Couples' Presenting Complaints." *American Journal of Family Therapy* 18:65–79.
- Merrell, J. (2001). Social support for victims of domestic violence. *Journal of Psychosocial Nursing & Mental Health Services*, 30 (11), 30-34.
- Merrill, L. L., Julie L. C., Thomsen C. J., Guimond, J., Milner, J. S. (2004). Perpetration of severe intimate partner violence: premilitary and second year of service rates. *Military Medicine*, 170 (8), 705-705.
- Mihalic, S. W. & Elliott, D. (1997). A social learning theory model of marital violence. *Journal of Family Violence*, 12, 21–47

- Mikulincer, M., Florian, V., Cowan, P. A. & Cowan, C. P. (2002). Attachment security in couple relationships: A systemic model and its attachment implications for family dynamics. *Family Process*, 41(3), 405-434.
- Mouradian, V. (2000). *Abuse in intimate relationships: Defining the multiple dimensions and terms*. National Violence Against Women Prevention Research Center, Wellesley Centers for Women: Wellesley College.
- Murphy, Kevin R., Davidshofer, Charles O. (1991), *Psychological Testing & Principles Application*, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey
- Ohnishi, M., Nakao, R., Shibayama, S., Matsuyama, Y., Oishi, K. & Miyahara, H. (2011). Knowledge, experience, and potential risks of dating violence among Japanese university students: A cross-sectional study. *BMC Public Health*, 11, 339.
- O'Leary, K. D. (1996). Physical aggression in intimate relationships can be treated within a marital context under certain circumstances. *Journal of Interpersonal Violence*, 11, 450-452.
- O'Malley, P.M. & Bachman, J.G. (1983). Self - esteem: Change and stability between ages 13 and 23. *Development Psychology*. 19, 257-268.
- Özcan, K (2009). *Yetişkin bireylerin algılanan duygusal istismar düzeyleri*. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özcebe, H., Aslan, D., Karabiber, A. H., Küçüköztaş, M. F., Oransay, K. ve Ölmez, İ. (2002). Bir grup üniversite öğrencisinin “ flört şiddeti” konusundaki görüşleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 13 (1), 20-28.
- Özgüven, İ. E. (1998). *Bireyi tanıma teknikleri*. Ankara: PDREM Yayınları, Sistem Ofset.

- Papadakaki, M., Tzamalouka, G. S, Chatzifotiou, S. & Chliaoutakis, J. (2009). Seeking for risk factors of intimate partner violence (IPV) in a Greek national sample the role of self-esteem. *Journal of Interpersonal Violence*, 24, 732-750.
- Patrick, M., Cristine, P., Sharon, P. (2005). Families and change: Coping with stressful events and transitions.
- Polat, G., Köse, O.Ö., Demir, F., Save, D., Özen, G., Yanık, İ. Ve Güneş, H. (2006). Üniversite öğrencilerinde sevgili şiddeti. Van 10. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi sunulan poster. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- PY, S., Hao, J. H., Huang, Z. H., Xiao, L. M. & Tao, F. B. (2011). An investigation on the epidemic situation of intimate partner violence in 2575 college students. *Zhonghua Liu Xing Bing Xue Za Zhi*, 32 (4), 346-351.
- Riggs, D. S., & O'Leary, K. D. (1996). Aggression between heterosexual dating partners: An examination of a causal model of courtship aggression. *Journal of Interpersonal Violence*, 11, 519–540.
- Rodenburg F. A. & Fantuzzo J. W. (1993). The measure of wife abuse: Steps toward the development of a comprehensive assessment technique. *Journal of Family Violence*, 8, 203–228.
- Rogers, C.R. (1965). Client-centered therapy. Houghton Mifflin Company, Boston.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, N J: Princeton University Pres.
- Saltzman, L., Fanslow, J.L., McMahon, P.M. & Shelley, G.A. (2002). Intimate partner violence surveillance: uniform definitions and recommended data elements,

version 1.0. Atlanta (GA): Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Injury Prevention and Control.

Sarı, T. (2008). *Üniversite öğrencilerinde romantik ilişkiler ile ilgili akılcı olmayan inançlar, bağlanma boyutları ve ilişki doyumları arasındaki ilişkiler*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Savi, F. (1999). *Ergenlerde duygusal istismar ile benlik algısı ve genel kaygı düzeyi arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Seltzer, J. A. & Kalmuss, D. (1988). Socialization and stres explanations for spouse abuse. *Social Forces*, 67 (2), 473-491.

Schweiter, R. D. (1996). Problems and awareness of support services among students at an urban australian university. *Journal of American College Health*, 45 (2).

Sommer, R. (1994). *Male and female perpetrated partner abuse: Testing a diathesis-stress model*.

Solmuş, T. (2003). Romantik bağlanma II: İlişkisel değişkenler ve ilişki süreci. *Türk Psikoloji Bülteni*. 9 (28-29), 99-108.

Shepard, M. F. & Campbell, J. A. (1992). The abusive behavior inventory: A measure of psychological and physical abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 7, 291-305.

Siever, L. J. (2008). Neurobiology of aggression and violence. *AM J Psychiatry*, 165 (4), 429-442

Simpson, J.A. (1990) Influence of attachment style on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59 (5), 971-980.

- Snell, W. E. & Finney, P. D. (2002). Measuring relational aspects of the self: relational-esteem, relational depression and relational preoccupation. In W. E. Snell, Jr. (Editör). *New Directions In The Psychology Of Intimate Relations: Research And Theory*. Cape Girardeau, MO: Snell Publications.
- Straus, M.A. & Douglas, E.M. (2006). Assault on injury of dating partners by university students in 19 countries and its relation to corporal punishment experienced as a child. *European Journal Of Criminology*, 3 (3), 293-318.
- Straus, M.A. (2004). Prevalence of violence against dating partners by male and female university students world-wide. *Violence Against Women*, 10 (7), 790-811.
- Straus, M. A. (1977). Wife beating: How common and why? *Victimology*, 2, 443-458.
- Straus, M. A. (1979). Measuring intrafamily conflict and violence: The Conflict Tactics Scales. *Journal of Marriage and the Family*, 41, 75-88.
- Straus, M. A., Gelles, R. J. & Steinmetz, S. K. (1980). *Behind closed doors: Violence in the American family*. Garden City, NJ: Doubleday, Anchor Press.
- Sugarman, D. B., Aldarondo, E., & Boney-McCoy, S. (1996). Risk marker analysis of husband-to-wife violence: A continuum of aggression. *Journal of Applied Social Psychology*, 26, 313-337.
- Sullivan C. M., Bybee D. I. (1999). Reducing violence using community-based advocacy for women with abusive partners. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67, 43-53.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (43), 71 - 109.

- Sümer, N., Selçuk, E., Günaydın, G. ve Uysal, A. (2005). Yetişkin Bağlanma Boyutları İçin Yeni Bir Ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk Örneğinde Psikometrik Açıdan Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8 (16), 1-13.
- Sümer N. (2006) Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21 (57), 1- 22.
- Swart, L., Seedat, M., Stevens, G. & Ricardo, I. (2002). Violence in adolescents romantic relationships: Finding from a survey, amongst school-going youth in a South African Community. *Journal Of Adolescence*, (25), 385-395
- Swift, C. F. (1987). Women and violence: breaking the connection. Work in Progress No. 27. Wellesley, MA: Stone Center Working Papers Series.
- Swindell, S., Liebnez, G. & Brigham, T. (2005) Intimate partner violence, stalking and sexual coercion among students at Washington state university. Washington State University : University Safety Report
- Şahin, N. H., Timur, S., Ergin, A. B., Taşpınar, A., Baklaya, N. A. ve Çubukçu, S. (2010). Childhood trauma, type of marriage and self esteem as correlates of domestic violence in married women in Turkey. *Journal Of Family Violence*, 25 (7), 661-668.
- Şimşek, S. (2010). *Ergenlerde davranış problemlerinin anne-babadan ve öğretmenlerden algılanan duygusal istismar açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2007), *Using Multivariate Statistics* (5th ed.). New York: Allyn and Bacon.

- Testa, M., & Leonard, K. E. (2001). The impact of marital aggression on women's psychological and marital functioning in a newlywed sample. *Journal of Family Violence*, 16, 115–130.
- Tice, D. M. (1991). Esteem protection or enhancement? Self-handicapping motives differ by trait self esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 711-725.
- Tice, D. M., Butler, J. L., Muraven, M. B. & Stillwell, A. M. (1995). When modesty prevails : Differential favorability of self-presentation to friends and strangers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 1120-1138.
- Tuğrul, C. (1994). Alkoliklerin çocuklarının aile ortamındaki stres kaynakları, etkileri ve stresle başa çıkma yolları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9, 57-73.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü (1998). Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara.
- Varan, A. (2003). EKAR kuramı değerlendirme araçlarının Türkiye güvenilirlik ve geçerlik çalışması. Ege Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı (yayınlanmamış çalışma).
- White, J. W., & Donat, L. N. (2001). A developmental examination of violence against girls and women. In R. K. Unger (Ed.), *Handbook of the psychology of women and gender*, New York: Wiley (pp. 343–357).
- Wolfe, D. & Scott, C. (2001) Child maltreatment: risk of adjustment problems and dating violence in adolescence. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 40 (3), 282 – 289.
- Yavuzer, H. (1993) *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Yenidünya, A. (2005). *Lise öğrencilerinde rekabetçi tutum, benlik saygısı ve akademik başarı etkisi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi.
- Yıldız, S. (2007). *İlköğretim ikinci kademesindeki çocuklara yönelik istismarın ve ihmalin çeşitli değişkenler yönünden incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yörükoğlu, A. (2000). *Gençlik çağı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yüksekkaya, S. (1995). *Üniversite öğrencilerinde benlik saygısının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi.
- Zeifman, D. & Hazan, C. (1997) A process model of adult attachment formation. *Handbook of Personal Relationships: Theory, Research and Interventions*, 179-195.
- Zorilla, B., Pires, M., Lasheras, L., Morant, C., Seoane, L., Sanchez, L. M., Galan, I., Aguirre, R., Ramirez, R. & Durban, M. (2010). Intimate partner violence. *European Public Health*, 20 (2), 169-175.

EKLER

EK-1

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Düzeyleri, Anne-Baba Eğitim Düzeyleri, Aylık Gelir ve Anne-Baba Birliktelik Durumuna Göre Dağılımları

Sınıf Düzeyi	Kişi Sayısı		%	
1.Sınıf	132		% 32.1	
2.Sınıf	55		% 13.4	
3.Sınıf	103		% 25.0	
4.Sınıf	100		% 24.3	
Diğerleri	21		% 5.1	
	Anne	Baba	Anne	Baba
Anne Baba Eğitim Durumu				
Okuma Yazma Bilmiyor	12	2	% 2,9	% 0,5
Okuma Yazma Biliyor	13	5	% 3,2	% 1,2
İlkokul Mezunu	153	85	% 37,2	% 20,7
Ortaokul Mezunu	53	47	% 12,9	% 11,4
Lise Mezunu	141	152	% 34,3	% 37
Üniversite Mezunu	38	112	% 9,2	% 27,3
Yüksek Lisans Doktora	1	8	% 0,2	% 1,9
Aylık Ortalama Gelir	Kişi Sayısı		%	
1000 TL' ye kadar	55		% 13,4	
1000-2000 TL arasında	157		% 38,2	
2000-3000 TL arasında	119		% 29	
3000-4000 TL arasında	44		% 10,7	
4000-5000 TL	23		% 5,6	
5000 TL ve üzeri	13		% 3,2	
Anne-Baba Birliktelik Durumu				
Anne-baba birlikte	334		% 81,3	
Anne-baba evli ama ayrı	19		% 4,6	

Anne-baba boşanmış	23	% 5,6
Anne-babadan biri hayatta	30	% 7,3
Anne-babadan ikisi de hayatta değil	3	% 0,7
Diğer	2	% 0,5

Yukarıdaki tablo incelendiği zaman araştırmaya katılan öğrencilerin 132'si (% 32.1) birinci, 55'i (% 13.4) ikinci, 103'ü (% 25.0) üçüncü, 100'ü (% 24.3) dördüncü sınıf ve 21'i (% 5.1) artık yıl öğrencileridir. Katılımcıların anne-babalarının öğrenim durumu şöyledir: Öğrencilerin 12'sinin (% 2.9) annesi, 2'sinin (% 0.5) babası okuma-yazma bilmemekte; 13'ünün (% 3.2) annesi, 5'inin (% 1.2) babası okuma-yazma bilmekte; 153'ünün (% 37.2) annesi, 85'inin (% 20.7) babası ilkokul mezunu; 53'ünün (% 12.9) annesi, 47'sinin (% 11.4) babası ortaokul mezunu; 141'inin (% 34.3) annesi, 152'sinin (% 37.0) babası lise mezunu; 38'sinin (% 9.2) annesi, 112'sinin (% 27.3) babası üniversite mezunu; 1'inin (% 0.2) annesi, 8'inin (% 1.9) babası yüksek lisans/doktora mezunudur.

Katılımcıların ailelerinin aylık ortalama gelir düzeyine ilişkin bilgiler şöyledir: Katılımcıların 55'inin (% 13.4) aylık geliri 1000 TL'ye kadar, 157'sinin (% 38.2) 1000-2000 TL arasında, 119'unun (% 29.0) 2000-3000 TL arasında, 44'ünün (% 10.7) 3000-4000 TL arasında, 23'ünün (% 5.6) 4000-5000 TL arasında ve 13'ünün (% 3.2) 5000 TL ve üzerindedir. Katılımcıların anne ve babalarının birliktelik durumu ise şöyledir: Öğrencilerin 334'ünün (% 81.3) anne babası evli ve birlikte, 19'unun (% 4.6) evli ama ayrı yaşamakta, 23'ünün (% 5.6) boşanmış, 30'unun (% 7.3) anne-babadan biri hayatta değil, 3'ünün (% 0.7) ikisi de hayatta değil ve 2'sinin (% 0.5) "diğer" şeklindedir.

EK-2

Ön Çalışma Anket Formu

Cinsiyet:

Fakülte:

Değerli Katılımcı,

Araştırmacı tarafından Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı'nda Yrd. Doç. Dr. Meliha Tuzgöl Dost danışmanlığında yapılan yüksek lisans tez çalışması kapsamında, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları istismarı belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirilecektir. Bu amaçla aşağıda partner istismarına ve boyutlarına yönelik kısa bir açıklama yapılmıştır. Geliştirilecek ölçeğe temel oluşturması amacıyla siz değerli katılımcıların vereceği bilgi ve görüşlere ihtiyaç duyulmaktadır. Sizlerden kimlik bilgileriniz istenmemekte, bilimsel bir çalışmaya kaynaklık edecek deneyim ve görüşlerinizi içtenlikle paylaşmanız beklenmektedir. Bu bilgiler gizli tutulacak, sadece ölçek geliştirme çalışmasında bilimsel amaçla kullanılacaktır.

İstismar: Yaşanan ilişkide bir partnerin psikolojik, fiziksel ve cinsel zorlama yoluyla diğeri üzerinde güç ve kontrol sağlama davranış ve tutumlarıdır. Genel olarak 3 tür istismardan söz edilir:

1. Duygusal istismar: Sevgi göstermeme, isim takma, aşağılama, kıskançlık, hakaret etme, devamlı eleştirme ve başkalarının yanında küçümseme gibi davranışlardır.

2. Fiziksel İstismar: Zorla alıkoyma, saç çekme, tokatlama, itme, sarsma ve yumruklama gibi davranışlardır.

3. Cinsel İstismar: Partnerini onun istemediği bir cinsel davranışa zorlama ve cinselliği bir tehdit, sindirme ve kontrol etme aracı olarak kullanmaya yönelik davranışlardır.

Katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Psik. Dan. Ahmet Selçuk KILINÇER
Hacettepe Üniversitesi PDR Y.L. Öğrencisi
askilincer@hotmail.com

- 1- Yaşadığınız romantik ilişkinizde kız/erkek arkadaşınız tarafından yukarıda sözü edilen davranışlara maruz kaldınız mı? Kaldıysanız hangi istismar davranışlarına hangi sıklıkta maruz kaldığınız hakkında lütfen bilgi veriniz.
- 2- Üniversite öğrencisi arkadaşlarınızdan romantik ilişkilerinde istismara maruz kalanlara şahit oluyor musunuz? Genelde ne tür istismar davranışlarıyla karşı karşıya kalıyorlar?
- 3- Size göre romantik ilişkilerde istismar davranışlarını etkileyen / artıran faktörler neler olabilir?

EK – 3

Ölçek Geliştirme Ön Çalışması Sonuçları

Tablo 1. Öğrencilerin Romantik İlişkilerinde İstismara Maruz Kalma Durumlarına İlişkin Kategoriler, Kategorilerin Belirtilme Sıklığı ve Yüzdeler Dağılımları

KADIN / (Toplam: 106)			ERKEK (Toplam: 99)		
	f	%		f	%
İstismara Maruz Kalma	55	% 51.9	İstismara Maruz Kalma	61	% 61.6
İstismar Tipi (Toplam: 55)			İstismar Tipi (Toplam: 61)		
Duygusal	53	% 96.3	Duygusal	60	% 98.4
Fiziksel	7	% 12.7	Fiziksel	6	% 9.8
Cinsel	6	% 10.9	Cinsel	3	% 4.9

Tablo 2. Romantik İlişkilerinde İstismara Maruz Kalan Öğrencilerin Karşılaştıkları İstismar Davranışlarına İlişkin Kategoriler, Kategorilerin Belirtilme Sıklığı ve Yüzdeler Dağılımları

KADIN / (Toplam: 55)				ERKEK (Toplam: 61)			
Karşılaşılan İstismar Tipi	Davranış	f	%	Karşılaşılan İstismar Tipi	Davranış	f	%
Duygusal	Kıskançlık	29	% 52.7	Duygusal	Kıskançlık	36	% 59.0
	Sevgi Göstermeme	13	% 23.6		Sevgi Göstermeme	21	% 34.4
	Küçümseme / Aşağılama Hakaret	9	% 16.4		Sürekli Eleştirme	15	% 24.6
	Psikolojik Baskı (Korkutma, tehdit etme)	8	% 14.5		Küçümseme / Aşağılama / Hakaret	9	% 14.8
	Sürekli Eleştirme	3	% 5.5		Psikolojik Baskı (Korkutma, tehdit etme)	4	% 6.6

“Kıskançlık” Kapsamındaki Davranışlar:

- Kimler ile arkadaşlık kurması gerektiğine yön verme çabası (“Ahmet veya Ayşe ile arkadaş olmanı istemiyorum!”),
- Her yaptığı davranıştan haberdar olma isteği “ (“Şu an yanında kim var?”),
- Kendisinin olmadığı bir sosyal etkinliğe katılmasını istememe (“Ben olmadan tiyatro veya sinemaya gitmeni istemiyorum”),
- Karşı cinsle arkadaşlığı engelleme veya yasaklama,
- Giyime, makyaja müdahale,
- Hem cins veya akrabalarla kurulan ilişkilerin dahi sorun edilmesi,
- Telefon rehberlerinin kontrol edilmesi,msn veya facebook gibi sosyal ağlar üzerinde denetlenme.

“Sevgi Göstermeme” İle İlgili Davranışlar:

- Sevgi sözcüklerinin kullanılmaması,
- İlgisiz kalma, soğuk ve mesafeli olma vb.

“Küçümseme, Aşağılama, Hakaret” Kapsamındaki Davranışlar:

- Dış görünüş ile ilgili aşağılayıcı sözler. “Çok şişmansın, boyun çok kısa, böyle kilo alacağını bilseydim seninle çıkmazdım”,
- Tartışmalarda kullanılan aşağılayıcı söz ve küfürler,
- Arkadaş ortamlarında kullanılan (oyun oynarken vb.) aşağılayıcı sözler “aptal, kafan hiç basmıyor”,
- Fikirlerin önemszenmemesi,
- Dalga geçme, ad takma (kilolu, kısa),

“Psikolojik Baskı (Korkutma, Tehdit Etme)” Kapsamındaki Davranışlar:

- “Benden ayrılırsan seni öldürürüm, ayrılırsan kendime zarar veririm, intihar ederim” vb,
- Görüşülen arkadaşlar, giyim, dışarı çıkma saatleri gibi konularda baskı kurma,

“Sürekli Eleştirme” Kapsamındaki Davranışlar

- Partnerlerin arkadaş ortamlarında olumsuz özelliklerinin gündeme getirilmesi,
- Bazı özelliklerin sürekli olarak eleştirilmesi “ Güzel giyinemiyorsun, iyi oyun oynamıyorsun, kendini güzel ifade edemiyorsun”,

Örnekler

- “Kız arkadaşım benim başka bir kızla selamlaşmamdan bile rahatsız olabiliyordu (E-8, Erkek, 8. Katılımcı).
- “1.5 yıllık ilişkimde, duygusal istismar olarak sayılan, devamlı eleştiriye maruz kaldım diyebilirim. Kız arkadaşım düşüncelerimi ve yaptığım davranışlarımı hiç beğenmez, sürekli olarak eleştirirdi.” (E-37).
- “Genel olarak devamlı eleştirme ve kıskançlık davranışlarına maruz kalmaktayım.” (E-41).
- “Kız arkadaşım tarafından kıskançlık ve devamlı eleştirme davranışlarına sürekli maruz kaldım. Kıskanılmak sevgi göstergesi olduğundan fena değildi ama sürekli eleştirilme ilişkimizi bitirdi.” (E-30)
- “Duygusal istismara maruz kaldım. Sevgi göstermiyor ya da göstermek istemiyordu. Her dediğimin altında bir art niyet arayıp tartışma yaratırdı.” (E-71).
- “Aşırı derecede kıskançlık gösteriyordu. Sanki hayatımda sadece o varmış gibi davranmam gerekiyordu. (E- 85)
-
- “Kıskançlık konusunda sorun yaşadım. Partnerin neredeyse kız arkadaşlarımdan bile kıskanıyordu. Bu da kavgalara sebep oluyor, birbirimizi aşağılamaya kadar varıyordu.” (K-86, Kız, 86. Katılımcı)
- “Bir erkek arkadaşımın tokat yemiştım. Yaşadığımız tartışmalarda zorla alıkonulduğum zamanlar da oldu.” (K-99).
- “Genellikle gösterdiğim sevginin karşılığını alamadım. İsim takma olayı da vardı tabi, çünkü kendisini Lost’daki Sawyer sanıyor.” (K-78)
- “Sevgi göstermeme, kıskançlık, devamlı eleştirme sürekli var ve özellikle ben bir şeye kızınca daha da tepkili. Sarsıyor, bileklerimi sıkıyor kızdığı zaman.” (K-119)

Tablo 3. Öğrencilerin Arkadaşlarının Romantik İlişkilerinde İstismara Maruz Kalma Gözlemlerine İlişkin Kategoriler, Kategorilerin Belirtilme Sıklığı ve Yüzdeler Dağılımları

Toplam: 205		
	f	%
Arkadaşının Duygusal İstismara Maruz Kaldığına Şahit Olanlar	186	% 90.7
Arkadaşının Duygusal İstismara Maruz Kaldığına Şahit Olmayanlar	19	% 9.3
Şahit Olunan İstismar Tipi (Toplam:186)		
Duygusal	150	% 80.6
Fiziksel	68	% 36.6
Cinsel	47	% 25.3

Tablo 4. Arkadaşlarının Romantik İlişkilerinde İstismara Şahit Olanların Gözledikleri İstismar Davranışlarına İlişkin Kategoriler, Kategorilerin Belirtilme Sıklığı ve Yüzdeler Dağılımları

Toplam: 186						
Karşılaşılan İstismar Tipi	Davranış	f	%			
Duygusal (Toplam: 150)	Kıskançlık	42	% 28.0	Fiziksel (Toplam: 68)	Tokat atma/Tekmeleme/Yumruklaşma	17 % 25.0
	Küçümseme / Aşağılama/ Hakaret	33	% 22.0		İtme/Sarsma	11 % 16.2
	Sevgi Göstermeme	19	% 12.7		Zorla Alıkoyma	4 % 5.9
	Sürekli Eleştirme	18	% 12.0		Darp/Yaralama	2 % 2.9
	Kontrolcü Davranış (Arkadaşlık ilişkileri, etkinlikler, giyime vs. karışma)	14	% 9.3		Bilek Sıkma	1 % 1.5
					Saç çekme	1 % 1.5
				Cinsel (Toplam: 47)	Cinsel davranışa zorlama	10 % 21.3
				Cinselliği tehdit aracı olarak kullanma	3 % 6.4	
				Tecavüz	1 % 2.1	

Örnekler:

- “Bir arkadaşım var (kız), duygusal istismara aşırı maruz kalıyor. Kız kampus dışına izinsiz ya da derslerinin dışında çıkamıyor.” (E-3)
- “Öyle olaylara şahit oldum ki bazı insanların ruh hastası olduğunu bile düşünüyorum. Yurdun önünde sevgiliyle kavga edip dövenler, yere düştükten sonra bile tekme atanlar, açıkça karşısındakini tehdit edip sinir krizi geçirenler...” (E-12)
- “Oda arkadaşımın kız arkadaşı bizimle görüşmesine izin vermiyor.” (E-32)
- “İlişki sırasında yaşanan özel anlar videoya alınarak, daha sonra herhangi bir çıkar çatışması esnasında kullanıldı.” (E-35)
- “Arkadaşlarımın ilişkilerinde sevgi göstermeme ve kıskançlık gibi duygusal istismarların yaşandığına şahit oldum.” (K-103)
- “Gerek duygusal istismar, fiziksel istismar gerek cinsel istismarın her birine şahit oldum. Bu gibi davranışların etrafımdaki bu insanların psikolojisini bozduğunu düşünüyorum.” (K-114)
- “Telefon görüşmelerinde sürekli eleştiride bulunduğunu fark ettim. Hatta hakaret ediyor sürekli. On bir yıllık arkadaşlıkları var ama pek sağlıklı değil.” (K-113)

Araştırmaya katılanlara göre, romantik ilişkilerde partner istismarını etkileyen /artıran başlıca faktörler:

- Özsaygı ve özgüven eksikliği,
- Partnere güven ve saygı eksikliği,
- Kültürel farklılıklar,
- Ailede veya önceki ilişkide istismara maruz kalma,
- Sosyal destek eksikliği,
- Bağımlı kişilik yapısı,
- Ruhsal sorunlar,
- Birbirini tanımadan / uyum olmadığı halde ilişkiye başlama,
- Sahiplenme / kontrolü elinde tutma isteğidir.

Örnekler:

- “Kendine veya çevresine karşı güvensiz yetişen çocukların ilişkilerinde duygusal istismara, çocukluğunda saldırgan davranışlar sergileyenlerin ise fiziksel ve cinsel istismara yatkın olabileceğini düşünüyorum.” (E-7)

- “İlişkilerde arayışlar artık çok farklı. İnsanlar birbirinden hoşlandığı için çıkmıyorlar.” (E-12).
- “Erkeklerin ve kızların her ikisi için de ilişkiye başlamadan önce, “ilişkiden ne belediklerine” karar vermemiş olmaları ve ilişki sürecinde beklentileriyle-ilişkilerini birbirine uydurmaya çalışmaları kaçınılmaz tartışmalar ve çelişkiler doğurmaktadır.” (E-22)
- “İki günde tanıdıkları kişiyi hemen hayatlarında önemli bir yere koymalarından kaynaklanıyor.” (K-1)
- “Kendine güveni olmayan insanlar başkaları üzerinde baskı kurmak isteyebilir. Bu şekilde kendini kanıtlamak, güçlü göstermek isteyebilir.” (K-140)
- “Böyle durumlarda bence birbirlerine karşı çok yoğun sevgileri olmayabilir. Bence psikolojik bir sorundur. Karşıdakini hem sevip hem de istismar yapması normal değildir.” (K-125)
- “Duygusal istismarın güven eksikliğinden ve aile yaşamında hangi değerden mahrum kaldıysa ondan kaynaklandığını düşünüyorum. Yani sevilmemiş birinden sevgi gösterisi beklemek bence yanlıştır.” (K-124)

Sayın Öğretim Elemanı,

EK - 4

Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Meliha Tuzgöl Dost ile yürüttüğümüz "Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismar" isimli tez çalışmamda kullanmak üzere üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde maruz kaldıkları duygusal, fiziksel ve cinsel istismarı belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirme çalışması yapmaktayım. Partner istismarı ve boyutlarına ilişkin (duygusal, fiziksel ve cinsel istismar) kısa açıklamalar aşağıda verilmiştir. Madde havuzu oluşturabilmek amacıyla istismar ve partner istismarına dair literatür taranmış, benzer ölçekler incelenmiş ve üniversite öğrencileri üzerinde, romantik ilişkilerde maruz kaldıkları ve şahit oldukları istismar davranışları ve sıklığını belirlemeye yönelik bir ön çalışma yapılmıştır. Yapılan bu ön çalışmada 205 üniversite öğrencisine açık uçlu anket soruları sorulmuş, öğrenciler ilişkilerinde maruz kaldıkları ve arkadaşlarının ilişkilerinde şahit oldukları istismar davranışlarını kendi yazılı anlatımlarıyla belirtmişlerdir. Elde edilen bilgiler içerik analizi ile incelenmiş ve üç istismar boyutunun ve istismar davranışlarının hangi oranlarda yaşandığı, en sık hangi davranışlara rastlandığı saptanmıştır. Madde havuzuna giren istismar boyutlarındaki davranışların madde sayısının ağırlığına karar verirken bu bilgiler de dikkate alınmıştır.

İncelenen ve bazı maddeleri madde havuzuna alınan ölçekler şunlardır: Severity of Violence Against Women Scale (SVAWS) (Marshall, 1992), Abusive Behavior Inventory (ABI) (Shepard & Campbell, 1992), Measure of Wife Abuse (MWA) (Rodenburg & Fantuzzo, 1993), Safe Dates - Physical Violence Victimization (SD-PVV) (Hudson, 1997), Partner Abuse Scale-Physical (PAS-P) (Hudson, 1997), Partner Abuse Scale (Non-physical) (PAS-NP) (Hudson, 1997), Index of Psychological Abuse (IPA) (Sullivan & Bybee, 1999), Harassment in Abusive Relationships: A Self-Report Scale (HAR-SRS) (Sheridan, 2001), Composite Abuse Scale (CAS) (Hegarty, Bush, & Sheehan, 2005). Ayrıca uyarlaması yapılmış ölçeklerden Yetişkin Genç İlişkileri Ölçeği (YGIÖ) (Alantar, 1989; Akt. Şimşek, 2010), Eş Kabul - Red Ölçeği (EKRO) (Varan, 2003), Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (YADI) (Ersanlı, Yılmaz ve Özcan, 2008), Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği (ÇÇYÖ) (Aba, 2008) incelenmiştir. Bu ölçeklerden alınan maddelerin yanına ölçeğin kısaltılmış adı belirtilmiştir.

Yurt dışı literatürde partner istismarı, yakın/özel partner şiddeti / istismarı (intimate partner abuse / violence), eş istismarı (spousal abuse / violence) ve aile içi şiddet (domestic violence) gibi kavramlarla çalışılmaktadır. İstismar ve şiddet kavramları özellikle fiziksel istismar ile fiziksel şiddet söz konusu olduğunda net olarak birbirinden ayıramamakta, her ikisinin de benzer anlamda kullanılabildiği görülmektedir. İlişkideki güç ve kontrol sağlama veya zarar verme davranışı duygusal / psikolojik olduğunda ise istismar kavramının kullanımını tercih edildiği görülmektedir.

Romantik İlişkide İstismar / Partner İstismarı: Romantik ilişkilerde istismar, duygusal bir beraberlik yaşayan çiftlerin karşılıklı olarak birbirlerine uyguladıkları psikolojik, fiziksel ve cinsel zorlama yoluyla güç ve kontrol sağlama davranış ve tutumlarıdır (Merrell, 2001).

Duygusal İstismar: Yaşanan ilişkide partnerlerden birinin sözel veya sözel olmayan eylemleridir. Fiziksel güç kullanımını içermeyen davranışlar ile gerçekleşir (Loring, 1994). Kıskançlık, sevgi göstermeme, küçümseme, aşağılama, hakaret, psikolojik baskı, tehdit etmek ve sürekli eleştirme gibi davranışları içerir.

Fiziksel İstismar: Fiort edilen kişinin fiziksel acı verme veya yaralama niyeti ile yaptığı eylemleri içerir (Abraham, 1999). Tokat atma, tekmeleme, yumruklama, itme, sarsma ve zorla alkoyma gibi davranışları içerir.

Cinsel İstismar: Fiort edilen kişi tarafından cinsel tacize uğrama, istek dışı cinsel davranışlara zorlanma, cinselliğin bir tehdit aracı olarak kullanılması, tecavüz gibi cinsel davranışları içerir. (Abraham, 1999).

İlgili literatür, incelenen ölçekler ve yapılan ön çalışma sonuçlarına göre, romantik ilişkide duygusal istismar daha yoğun olarak yaşanmaktadır. Bu nedenle madde havuzunda duygusal istismar boyutu maddelerinin sayısı daha fazladır. Yapılan ön çalışma sonuçlarına göre romantik ilişkide yaşanan duygusal istismar davranışları yoğunluk sırasına göre kıskançlık, sevgi göstermeme, eleştirme, küçümseme, psikolojik baskı ve tehdit etmedir. Ölçeğin yanıtlama sisteminin 5'li likert şeklinde olması (5: Tamamen Uygun - 1: Hiç Uygun Değil) planlanmaktadır.

Lütfen duygusal, fiziksel ve cinsel istismarla ilgili maddelerin ölçeğin genel amacı, ilgili boyutlar, ölçme ve değerlendirme ve dil açısından uygunluğu ile ilgili görüşünüzü maddelerin karşısında "uygun, düzeltilemeli ve uygun değil" seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtiniz. Maddenin "düzeltilmesi gerektiğini" düşündüğünüzde lütfen açıklama ya da önerinizi "düzeltme/öneri/açıklama" kısmına yazınız. Değerli zamanınızı ayırdığınız için çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

MADDELER		Uygun	Düzeltilmeli	Uygun Değil	Düzeltilme/ Öneri/Açıklama
1	Onun istemediği bir yere gitmemi sorun eder.				
2					
3	Yeteneklerimi küçümser.				
4					
5	Bana isim (kilolu, kısa vb.) takar.				
6					
7	Çekici olmadığımı söyler.				
8					
9	İsteklerini yapmazsam ilişkiyi bitirmekle tehdit eder.				
10					
11	Aynı cins arkadaşarımla vakit geçirmemden rahatsız olur.				
12					
13	Benim için önemli olan eşyalara zarar verir.				
14					
15	Beni hoşlandığım etkinlikleri yapmaktan alıkoyar.				
16					
17	Başarılarımı takdir eder.				
18					
19	Başarısızlıklarımı yüzüme vurur.				
20					
21	Beni sevdiğini davranışları ile hissettirir.				
22					
23	Bana hakaret eder.				
24					
25	Gün içinde tüm yaptıklarımı bilmek ister.				

FİZİKSEL İSTİSMAR		MADDELER	Uygun	Düzeltilmeli	Uygun Değil	Düzeltilme/ Öneri/Açıklama
1		Saçımı çeker.				
2						
3		Bana tekme atar.				
4						
5		Boğazımı sıkar. (SVAWS)				
6						
7		Beni odanın bir tarafından diğer tarafına sürtükler. (PAS-P)				
8						
9		Beni şiddetli bir şekilde sarsar.				
10						
11		Silah veya bıçakla zarar vermeye kalkışır.				
12						
13		Parmaklarımı ve kollarımı bükür.				
14						
15		Beni boğmaya çalışır.				
16						
17		Beni bir yere kapatarak alıkoyar.				
18						
19		Parmaklarımı kıvrır.				
20						

CİNSEL İSTİSMAR		MADDELER	Uygun	Düzeltilmeli	Uygun Değil	Düzeltilme/ Öneri/Açıklama
1		Cinsel ilişkiye girmem için şiddet kullanır.				
3		Gizlice özel görüntülerimizi kaydeder.				
5		Ona bağlanmam için cinselliği bir araç olarak kullanır.				
7		Cinsel olarak yaşadıklarımızı arkadaşlarımızla paylaşmakla tehdit eder.				
9		Cinsel sınırlarıma saygı duyar.				
11		İstemediğim cinsel davranışlarda bulunmaz.				
13		Cinsel konularla ilgili değerlerime saygı duyar.				
15		Beni cinsel bir obje gibi görür.				

RİDÖ MADDELERİNİN BİRİNCİ BOYUTTAKİ FAKTÖR YÜKLERİ

Madde No	Faktör Yükleri
9	,698
35	,696
3	,683
5	,673
11	,669
7	,661
14	,661
5	,659
7	,657
28	,655
4	,644
11	,639
13	,639
10	,635
32	,630
37	,629
42	,624
2	,622
17	,617
33	,615
4	,613
12	,612
45	,611
41	,605
1	,604
36	,602
15	,602
6	,601
34	,600
38	,593
9	,591
8	,591
23	,588
22	,587
6	,585
6	,579
39	,579
11	,578

1	,566
12	,563
5	,562
30	,553
26	,551
48	,551
24	,551
17	,540
10	,539
10	,533
3	,530
47	,525
14	,524
29	,523
46	,510
31	,507
40	,506
1	,502
18	,497
20	,491
16	,488
9	,479
25	,472
44	,444
4	,442
3	,431
2	,423
19	,427

EK - 6

ROMANTİK İLİŞKİYİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Değerli Katılımcı,

Aşağıda romantik ilişki yaşadığınız kız / erkek arkadaşınızın size yönelik davranışlarına ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Lütfen kız / erkek arkadaşınızın size bu davranışları hangi sıklıkta yaptığını düşününüz. Maddede yer alan davranışa hiç maruz kalmıyorsanız “hiçbir zaman” seçeneğini işaretleyiniz. Maddedeki davranışa maruz kalıyorsanız, bunun sıklığını düşünerek “nadiren, bazen, sıklıkla ve çok sık” seçeneklerinden uygun olanı işaretleyiniz. Yanıtlarınız bilimsel bir araştırmada kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Lütfen içten ve samimi olarak yanıt veriniz ve *hiçbir maddeyi bos bırakmayınız*. Katılımınız için çok teşekkür ederim.

Ahmet S. KILINÇER
Hacettepe Üniversitesi
Psi. Dan. ve Reh. A.D.
Yüksek Lisans Öğrencisi

MADDELER	HİÇBİR ZAMAN	NADİREN	BAZEN	SIKLIKLA	ÇOK SIK
1. Başkalarının yanında beni küçümser.	()	()	()	()	()
5. Bana tokat atar.	()	()	()	()	()
10. Görüşlerini kabul etmediğim zaman çok sinirler.	()	()	()	()	()
15. Bana küfreder.	()	()	()	()	()
20. İzin almadan özel eşyalarımı (çanta, günlük vb.) karıştırır.	()	()	()	()	()
25. Beni başkalarına şikâyet eder.	()	()	()	()	()
30. Beni dövmekle tehdit eder.	()	()	()	()	()
35. Fikirlerini kabul ettirmek için baskı kurar.	()	()	()	()	()
40. Bilgisayarımı veya kişisel iletişim araçlarımı (MSN-facebook-cep telefonu) kontrol eder.	()	()	()	()	()
45. Kıyafet-saç veya makyajıma karıştır.	()	()	()	()	()
50. İstemediğim halde pornografik görüntüler izlememizi talep eder.	()	()	()	()	()
55. Bana tehlikeli maddeler fırlatır.	()	()	()	()	()

60. Beni yeterince takdir etmez.	()	()	()	()	()
	()	()	()	()	()
65. Ailemi bana kötüler.	()	()	()	()	()
	()	()	()	()	()
70. Benim için önemli olan eşyalara zarar verir.	()	()	()	()	()

Ek-7

İLİŞKİ DOYUMU ÖLÇEĞİ

Değerli Katılımcı;

Aşağıda romantik ilişkilerden sağlanan doyuma ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Lütfen yaşadığınız romantik ilişkinizi (şuan bir ilişkiniz yoksa son bir yıl içerisinde yaşadığınız ilişkiyi) düşünerek her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakamın altına (X) koyarak belirtiniz. Yanıtlarınız bilimsel bir araştırmada kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Lütfen içten ve samimi olarak yanıt veriniz ve *hiçbir maddeyi bos bırakmayınız*. Katılımınız için çok teşekkür ederim.

	Hiç karşılıyor						Çok iyi karşılıyor
1. Sevgiliniz ihtiyaçlarınızı ne kadar iyi karşılıyor?	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()	6 ()	7 ()
	Çok daha iyi						Çok daha kötü
3. Diğerleri ile karşılaştırıldığında ilişkiniz ne kadar iyi?	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()	6 ()	7 ()
	Hiç bir zaman						Her zaman
5. Ne sıklıkla ilişkinize hiç başlamamış olmayı istiyorsunuz?	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()	6 ()	7 ()
	Hiç sevmiyorum						Çok seviyorum
7. Sevgilinizi ne kadar seviyorsunuz?	1 ()	2 ()	3 ()	4 ()	5 ()	6 ()	7 ()

EK-8

YAKIN İLİŞKİLERDE YAŞANTILAR ENVANTERİ-II

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygu ve davranışlar ile ilgilidir. Maddelerde sözü geçen "birlikte olduğum kişi" ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz. Yanıtlar bilimsel bir çalışmada kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Teşekkürler.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
Hiç **Kararsızım/** **Kesinlikle**
Katılmıyorum **Fikrim yok** **Katılıyorum**

	Hiç Katılmıyorum	Büyük Ölçüde Katılmıyorum	Pek Katılmıyorum	Fikrim Yok	Biraz Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım	1	2	3	4	5	6	7
	1	2	3	4	5	6	7
5. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
	1	2	3	4	5	6	7
7. Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemsedğim kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
	1	2	3	4	5	6	7
9. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5	6	7

EK-9

ROSENBERG KENDİNİ ANLATMA ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki maddeler kendiniz hakkında ne düşünüp genel olarak ne hissettiğinize ilişkin olarak hazırlanmıştır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyun ve kendiniz hakkında nasıl hissettiğinizi maddelerin karşısındaki “Hiç katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” seçeneklerinden uygun olan birine (X) işareti koyarak belirtin. Lütfen içten ve samimi olarak yanıtlayınız. Yanıtlar bilimsel bir çalışmada kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Teşekkürler.

	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.	()	()	()	()
	()	()	()	()
3. Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim	()	()	()	()
	()	()	()	()
5. Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.	()	()	()	()
	()	()	()	()
7. Genel olarak kendimden memnunum.	()	()	()	()
	()	()	()	()
9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.	()	()	()	()
	()	()	()	()

EK-10

KİŞİSEL BİLGİ FORMU**1. Cinsiyetiniz:**

Kadın Erkek

2. Yaşınız (Lütfen yazınız):**3. Sınıfınız:** Hazırlık 1 2 3 4 4+**4. Son akademik başarı ortalamanızı lütfen yazınız (4 üzerinden):****5. Ailenizin aylık ortalama geliri ne kadardır?** 999 TL'ye kadar 1000-1999 TL arası 2000-2999 TL arası 3000-3999 TL arası 4000-4999 TL arası 5000 TL ve daha fazla**6. Annenizin öğrenim durumu nedir?** Okuma-yazma bilmiyor Okuma-yazma biliyor İlkokul mezunu Ortaokul mezunu Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans / Doktora**7. Babanızın öğrenim durumu nedir?** Okuma-yazma bilmiyor Okuma-yazma biliyor İlkokul mezunu Ortaokul mezunu Lise mezunu Üniversite mezunu Yüksek lisans / Doktora**8. Anne babanızın birliktelik durumu nedir?** Evli-Birlikte Evli ama ayrı yaşıyorlar Evli ama iş dolayısıyla ayrı yaşıyorlar Boşanmış Anne-babadan biri hayatta değil İkisi de hayatta değil Diğer (Lütfen yazınız)**9. Kız / erkek arkadaşınızla ilişkiniz ne kadar süredir devam etmektedir? (İlişkiniz son bir yıl içinde bitti ise, biten ilişkinizin toplam süresini yazınız).** 1 aydan az 1-3 ay 3-6 ay 6 ay – 1 yıl 1-2 yıl 2-4 yıl 4-6 yıl 6 yıl veya daha fazla